

Bomo Pomurci dobri gostitelji?

str. 6

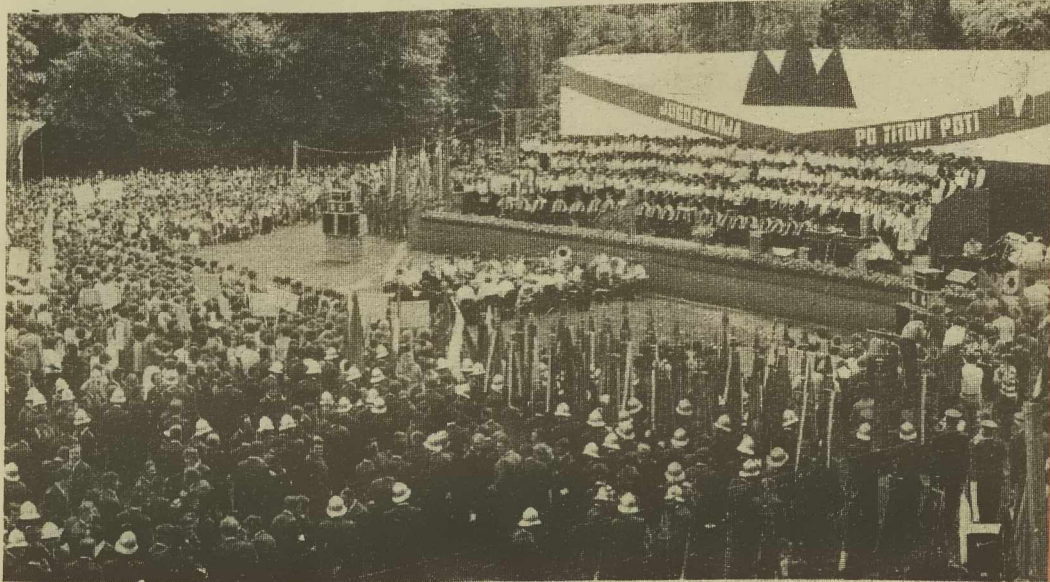
NASLOV

Leto XXXIII
Št. 40

Murska Sobota,
26. maja
1981

CENA 4 DIN

VESTNIK

Z OSREDNJE PROSLAVE V MURSKI SOBOTO — V nedeljo dopoldne je bila v Murski Soboti osrednja proslava ob letošnjih pomembnih obletnicah — 40-letnici vstaje in ustanovitve OF — ki se je udeležilo več kot 10 tisoč prebivalcev murskosoboške občine, predstavnikov zveznih in republiških organov, borcev NOB in aktivistov OF, delegacija iz pobratene občine Paraćin, mladi in starejši, ki so na veličasten način proslavili praznik.

Foto: Abraham A.

Rezervirano za urednika

Že v prejšnji številki sem zapisal, da bo današnja številka zadnja, ki je izšla v torek, saj bo odslej Vestnik izhajal le enkrat tedensko. V uredništvu smo si ves čas, ko je Vestnik izhajal kot poltednik, prizadevali, da bi vas kar najhitreje in najboljše seznanjali z dogajanjem v Pomurju, v kolikšni meri pa nam je to uspevalo boste lahko najbolje ocenili sami. Veselilo nas bo, če nam boste sporočili svoje mnenje, mi pa si bomo tudi v prihodnje prizadevali, da bi bil domači tednik kar najbolj pester in zanimiv.

PLODNA ŠTIRI LETA ZA NARODNOSTI

Štiri leta so pri spreminjanju in uvajanju novih družbenih odnosov pravzaprav zelo kratko obdobje. Obdobje po 28. 4. 1977, ko so zbori Skupščine SR Slovenije po obširni javni razpravi v vseh sredinah in na vseh ravneh sprejeli stališča, priporočila in sklepe o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji, pa je tako razgibano in plodno, da je brez vsakega dvoma dozorel čas za oceno uresničevanja teh stališč, priporočil in sklepov. Razprava slučajno sovpada z dogodki v SAP Kosovo, kjer sovražni elementi iz nacionalističnih izhodišč skušajo škodovati bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti ter nam bo dala priložnost ugotoviti in povedati, da pravilno vodena narodnostna politika izključuje možnost kakršnihkoli nacionalističnih izpadov, ki jih z vso odločnostjo obsojamo.

Delegatska skupščina bo torej še pred iztekom sedanjega mandata ocenila delovanje vseh dejavnikov pri uresničevanju narodnostnih pravic v SR Sloveniji ter nakazala na dosežene uspehe in na še obstoječe pomanjkljivosti. Delo je ustrezno pomenu in vsebini obravnavanega vprašanja zelo resno zastavljeno. Komisija za narodnosti pri Skupščini SR Slovenije je pripravila poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov zborov republiške skupščine. V občinah z narodnostno mešanim prebivalstvom že tečejo razprave o uresničevanju pravic in položaja narodnosti, v lendavski in murskosoboški občini pa bodo tudi zbori občinske skupščine enakopravno s skupščino samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo madžarske narodnosti kot četrtim zborom obravnavali in odločali o uresničitvi položaja in pravic madžarske narodnosti v teh občinah. To bo ponovna manifestacija vključevanja narodnosti, kot enakopravnega subjekta v sistem samoupravnega odločanja.

S tem pa krog še ni zaključen, ker bodo razprave tekle tudi v organizacijah SZDL od krajevne skupnosti do republike. Glede na sprejeta stališča pa bi bilo potrebno in umestno pripraviti razprave tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah, ki imajo prav tako naloge in poslanstvo pri uresničevanju zastavljene narodnostne politike, zlasti pa v organizacijah združenega dela na narodnostno mešanih območjih. Zaradi ustvarjanja ustreznih družbenih klime, katere osnovni pogoj je razumevanje temeljev obravnavanega družbenega problema, pa bo izredno koristna razprava o občinah, ki niso narodnostno mešane.

Na podlagi tako zastavljenega dela bo razprava v zborih republiške skupščine v mesecu juniju letos odraz stališč in pogledov v delegatski bazi, sprejeti sklepi pa bodo zagotavljali kontinuiteto dela na tem področju tudi po preteku sedanjega mandata, obenem pa bodo vodilo aktivnosti novih delegatskih skupščin in vseh družbenih subjektov, podobno kakor so bila stališča, priporočila in sklepi iz 1977. leta v preteklem obdobju.

Ob sedanjih razpravi ni mogoče mimo nekaterih najpomembnejših uspehov, ki smo jih dosegli v preteklem obdobju. Na prvem mestu je omeniti uvedbo dvojezičnosti v usmerjenem izobraževanju in ustanovitve katedre za madžarski jezik pri Pedagoški akademiji v Mariboru. Seveda je z uvedbo dvojezičnega pouka v usmerjenem izobraževanju storjen le prvi korak in bo treba še veliko dela, truda in sodelovanja zlasti za zagotovitev kadrovskih in materialnih pogojev za uspešno delovanje te šole, ob obstoječi politični volji pa ne moremo dvomiti, da bomo podobno, kot smo to ugotovili lani ob proslavi 20. obletnice uvedbe dvojezične šole, tudi tukaj vse ovire uspešno premagovali.

Na področju kulture smo s pravilno usmerjeno aktivnostjo in ustrezno materialno podporo izredno poživili amatersko kulturno dejavnost madžarske narodnosti in njeno lastno ustvarjalnost. V današnjih pogojih življenja je to posebej razveseljujoče. V informiranju smo uvedli dvojezične oddaje na RTV Ljubljana, studio radia Murska Sobota v Lendavi je pred otvoritvijo, istočasno pa se trudimo zagotoviti tehnične pogoje za sprejem madžarskega televizijskega programa na narodnostno mešanem območju. Tudi stiki z matičnim narodom so ob ustvarjalnem sodelovanju samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo madžarske narodnosti postali širši in pomembnejši.

Ob vseh naštetih uspehih pa ne moremo mimo dejstva, da zastavljenih ciljev in nalog nismo v celoti uresničili pri zagotavljanju dvojezičnosti zlasti v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. Ne moremo biti zadovoljni z zunanjim videzom naselij, z dvojezičnim poslovanjem v nekaterih organizacijah in ustanovah in z odnosom do vprašanja enakopravnosti obeh jezikov v nekaterih skupnostih in organizacijah združenega dela. Sedanja razprava bo našo aktivnost zagotovo osredotočila na te probleme, da bomo ob prihodnji oceni stanja lahko z zadovoljstvom ugotovili, da smo tudi tukaj zastavljene cilje in naloge uresničili.

Hajós Ferenc

LENDAVA

MLADI V VARSTROJU

Mladi v delovni organizaciji Gorenje-Varstroj so zelo aktivni. Organizirali so dve delovni akciji in tako lepo uredili dvorišče, pripravili so več kulturnih prireditev, vse bolj pa se uveljavljajo tudi kot samoupravljalci. Nekaj nalog, pred katerimi stoje Varstrojci v naslednjem obdobju: evidentiranje mladih za mladinske delovne akcije, spremljanje kongres samoupravljalcev, aktivnosti pred dnevom mladosti, ko bodo pripravili pester kulturni in športni program, mladi iz Gorenje-Varstroja pa se bodo te dni udeležili še srečanja mladih delavcev sestavljene organizacije združenega dela Gorenje Velenje. Pred nekaj dnevi so mladi iz Varstroja Titu v spomin zasadili 88 dreves.

J. Ž.

LJUTOMER

SODELOVANJE Z MADŽARSKO

Ljutomer je že večkrat dokazal, da mu dobri sosedski odnosi niso tuji. Ugotovljeno pa je, da je premalo takšnega sodelovanja s sosednjo Madžarsko. Delegacija občinske konference ZSMS Ljutomer se je nedavno tega mudila prav v tej naši sosednji državi, kjer so poskušali navezati stike s tamkajšnjo mladino. Mesto Kőszeg je bilo pripravljeno sprejeti izmenjavo na športnem, kulturnem in delovnem področju. Mladina naj bi tako sodelovala na lokalnih delovnih akcijah v obeh mestih, obogatila svoja spoznanja na kulturnem področju in se obenem tudi pomerila na športnih igriščih. Vodilni funkcionar mladih v Kőszegu so sicer načelno že pristali na takšno sodelovanje, podrobnosti pa bodo izdelali na sestanku konec meseca junija, ko bo njihova delegacija gost občinske konference ZSMS Ljutomer.

D. L.

MURSKA SOBOTA

IZJEMEN USPEH MLADIH

Nedavno tega je v Sremski Mitrovici potekal že tradicionalni Festival dela, množično delovno in manifestativno srečanje mladih iz vseh predelov naše domovine. Na njem mladi izmenjajo svoje bogate izkušnje z delovnega področja, hkrati pa navežejo pristnejše stike, kar še bolj pogloblja bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. Tako je bilo tudi tokrat, na Festivalu dela pa je sodelovalo tudi 16 učencev strokovnih šolskih ustanov iz murskosoboške občine, zlasti iz centra poklicnih šol iz Murske Sobotice, kjer se mladi usposabljaajo za svoj bodoči proizvodni poklic. Najbolje se je med njimi odrezal železokrivec Zvonko Poljak, trenutno na praksi v delovnem kolektivu SGP Konstruktor TOZD Gradbeništvo Pomurje, ki je zasedel prvo mesto, ekipno pa so bili dvajseti. Vsekakor izjemen uspeh!

M. J.

GORNJA RADGONA

KAJ BO Z JEZERI?

Še do nedavna negotova usoda obeh jezer, Blaguškega in Negovskega, bo menda v prihodnjih dneh dobila svoj dokončen epilog. Pobuda za to, da bi se vendarle enkrat za vselej polegel prah okrog »slovenskogoriških biserov« je prišla z gornjeradgonskega občinskega izvršnega sveta. Ta se namreč prav zdaj dogovarja z območno vodno skupnostjo, ki bo pripravila poseben pravilnik za opravljanje akumulacij in s tem za ureditev razmer okrog jezer, vključno z delovno organizacijo Radenska, ribiško družino iz Gornje Radgone, turističnim društvom iz Negove — v krajevni skupnosti Videm ob Ščavnici ga bodo še ustanovili — in seveda obema krajevnima skupnostima.

Pobuda je vsekakor hvalevredna, zastavlja pa se vprašanje, kdaj bo prišlo do njene uresničitve. Prav bi bilo, da vsaj do razmaha sezone.

B. Ž.

RAZSTAVA VARNOST IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA — V času od 21. do 26. maja je bila v telovadnici srednješolskega centra v Murski Soboti odprta razstava varnost in družbena samozaščita, ki je vzbudila veliko zanimanje med občani. Obiskovalci so bili zelo zadovoljni s prikazom razvoja in delovanja samozaščitnih ter obrambno varnostnih struktur v naši družbi.

Foto: Albert Abraham

Preveč površne ocene varnostnih razmer

Predsedstvo republiške konference socialistične zveze je pred dnevi menilo, da je očitno, kako smo notranji položaj Jugoslavije vse prevečkrat ocenjevali povsem nekritično, še posebej tedaj, ko naj bi bil dober in stabilen. Velika izkušnja v tem pogledu je februarja seja predsedstva CK ZKJ, kjer je bil varnostni položaj na Kosovu ugodno ocenjen prav na podlagi kosovskih informacij.

Tudi pri ocenjevanju mednarodnega položaja Jugoslavije marsikaj zapadamo v skrajnost. Enkrat govorimo, da ves svet podpira Jugoslavijo, drugič, ko se pojavijo težave, pa pravimo, da je pol sveta proti nam — je med drugim dejal Jože

Smole, član CK ZKJ.

Predsednik republiške konference Mitja Ribičič je v oceni varnostnega stanja med drugim dejal, da je eden izmed vzrokov za dogodke na Kosovu tudi ta, da je bila podcenjevana vloga socialistične zveze. Ne gre za to, kakšna je politična situacija, temveč kakšno ustvarimo — je povedal Ribičič. Posebej je opozoril na pogovor Edvarda Kardelja z družbenopolitičnimi delavci Kosova leta 1977. Že tedaj je Kardelj dejal, da se bo ugodna politična situacija, takšna, kot je bila prikazana, prav kmalu spremenila in izčrpala. Opozarjal je, da je treba spremeniti družbenoekonomske odnose, da je treba spremeniti kmetijsko politiko, ki sili ljudi v mesta in študij, da je odgo-

vornost za nacionalistične pojave na albanski narodnosti, da je treba krepiti zaupanje med ljudmi in ljudstvi, ki žive na Kosovu.

Odgovornost za reševanje težav na Kosovu je skupna, kar pomeni, da perečih vprašanj ni mogoče reševati le na podlagi preproste diferenciacije za ali proti. Tudi v Sloveniji se je treba upreti nekakšnim revanšističnim zahtevam za reševanje problema Kosova, ne da bi temeljito pregledali in ocenili vzroke za nastali položaj — je poudaril Ribičič. Ne bi se smeli slepiti, da nacionalizma ni. Tega je sorazmerno veliko in kosovski nacionalizem je rezultat centralističnega in unitarističnega pristopa k razvojnim vprašanjem.

Kdo bo obdeloval zemljo?

V najvišjih zveznih forumih že več deset let opozarjajo, da brez razvoja kmetijstva ne bo niti industrijskega napredka in da imamo še največ možnosti prav pri pridobivanju hrane. Praksa pa kaže drugače: v zadnjih treh desetletjih se je s podoželjia preselilo v mesta okrog 6 milijonov ljudi, iz leta v leto pa ostane okrog 700 tisoč hektarjev neobdelane zemlje.

Zaradi tega nameravajo v Srbiji sprejeti več zakonov, s katerimi naj bi povečali posestva v hribovitih predelih na 20 hektarjev, zagotovili racionalnejšo obdelavo zemlje, lastnike zemljišč pa — četudi s kaznimi — prisilili, da bodo obdelovali svojo zemljo. Ukrep narekuje dejstvo, da se je v zadnjih desetih letih iz hribovitih predelov te republike izselilo 120 tisoč ljudi. Statistiki so izračunali, da so v ožji Srbiji v vsakem tretjem gospodinjstvu le stari in bolni ljudje, vsako drugo gospodinjstvo pa nima naslednika.

Novi ukrepi bodo predvideli tudi začasen odvzem zemlje tistemu lastniku, ki je dve leti ne bo obdelal. Dodelili jo bodo drugemu, in sicer na stroške lastnika.

ITALIJANSKI REFERENDUMI

Kar pet zadev so dali Italijani prejšnji teden v odločitev volivcem: zakon o splavu, odprava orožnega lista, izredna policijska pooblastila, odprava dosmrtna ječe in liberalizacija zakona o splavu.

Kar 67,9 odst. volivcev je glasovalo proti predlogu „katoliškega gibanja za življenje“, ki se je ob podpori cerkvene hierarhije in krščanske demokracije zavzemalo za drastično omejitev zakonitega abortusa. Toda 88,5 odst. Italijanov je zavrnilo tudi predlog radikalov, naj bi ta zakon liberalizirali. Samo 14 odst. ljudi se je izreklo za to, da bi v Italiji odpravili orožni list, kar bi pomenilo, da bi orožje lahko legalno nosili samo še policisti in vojak. Le 0,8 odst. volivcev več je bilo za to, da bi odpravili izredna policijska pooblastila, ki so jih vpeljali na vrhuncu boja proti terorizmu. 22,7 odst. Italijanov pa je glasovalo za odpravo dosmrtna ječe, ki je sedaj najhujša kazen v Italiji.

Radikali, ki so predlagali štiri izmed petih referendumov, so razočarani. Njihov voditelj Panella, ki ima tudi v stranki nasprotnike, krivi za neuspeh referenduma „režim in njegov tisk.“ Levica, posebej še komunisti, ki so organizirali zagrizeno kampanjo, posebej za ohranitev zakona o splavu, so po izidu referenduma slavili.

Toda tudi levčarji so bili zagrenjeni, saj so volivci odpravili dosmrtna ječe glasovali drugače kot so si želeli v vodstvih strank. Rezultate referenduma so z grenkobo sprejeli tudi v cerkvenih krogih, ki so podpirali „gibanje za življenje.“ Uradne izjave nekaterih cerkvenih dostojanstvenikov so izzvenele v trditvi, da se Cerkev kljub izidu rezultata ne bo odpovedala svojim stališčem glede splava.

TERORIZEM — zlo tega sveta

Naravnost grozljivo je, kar doživlja svet zadnje čase. Teroristi napadajo državnike in izpostavljene osebnosti, diplomatske misije v New Yorku, z vseh koncev in krajev grozijo z bombami. To je velika nevarnost in bolj kot kdajkoli poprej so zdaj vse vlade po svetu, njihovi varnostni organi pa še posebej, dolžne in odgovorne, da temu zlu napravijo konec. Generalni sekretar OZN Kurt Waldheim je na neki tiskovni konferenci dejal, da bodo Združeni narodi naredili vse, kar je v njihovi moči, da bi vladam pomagali razrešiti ta problem.

Terorizem se je razširil zlasti v New Yorku, kjer je sedež OZN. Prejšnji teden so samo v enem dnevu zabeležili več kot petdeset pozivov in opozoril, da so na javnih mestih in ustanovah podtaknjene bombe. Dve so našli, eno v ameriški misiji nasproti poslopja OZN, drugo pa na honduraškem konzulatu, in jo k sreči pravočasno odstranili. Hkrati je prišlo opozorilo, da bi utegnili biti bomba podataktnjena tudi v enem od prostorov OZN. Tisk je objavil, da je celo sam generalni sekretar OZN med tarčami najbolj skrajnih teroristov.

Kitajsko sosedstvo

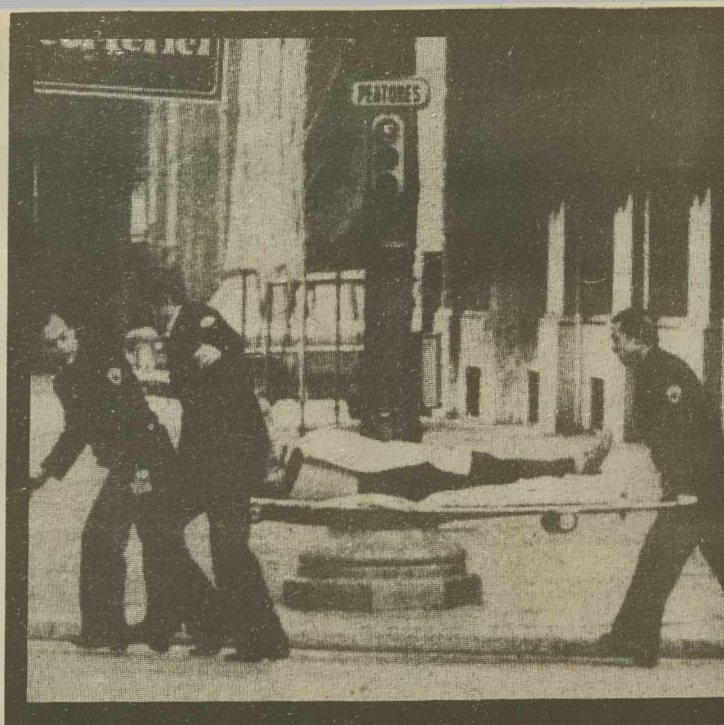
Kitajska ima zelo dolgo mejo s Sovjetsko zvezo, na drugem mestu po dolžini pa je njena meja s prosovjetsko Indijo. Če bo Hanoj uspel ustanoviti indokitajsko federacijo, kar je že skoraj storjeno, bo Kitajska obkrožena s protikitajskimi državami, z izjemo Pakistana, Burme in Severne Koreje. S stališča docela de-

fenzivne strategije bi bilo to nesprijemljivo za voditelje v Pekingu. V okviru tega konteksta je treba tudi prebrati poročila o kitajsko-vietnamskih spopadih, v katerih je bilo ubitih več kot sto vietnamskih vojakov. Medtem so se okrepile politične akcije za osvoboditev Kampučije izpod vietnamske agresije. Svetovna javnost je mobilizirana, mednarodna konferenca o Kampučiji ni več daleč, možnosti za ustanovitev enotne kampučijske fronte za boj proti okupacijskim silam pa so zelo velike. Poleg tega se sedaj odkrito govori o oskrbovanju khmerskih patriotskih sil z orožjem, strelivom in drugim materialom. Če poročila, ki prihajajo s Kitajske, predstavljajo grožnjo druge „lekcije“ Vietnamu, ali pa so mišljena kot sredstvo pritiska na Vietnam in Sovjetsko zvezo, da bi sprejela sodelovanje na mednarodni konferenci o Kampučiji, potem je Peking zelo dobro izbral čas za svojo akcijo.

Atentat na veleposlaništvo SFRJ v Tirani

Močni eksploziji sta poškodovali strop zgradbe na dveh mestih in razbili stekla na oknih. Med osebje veleposlaništva ni poškodovanih, čeprav so bili v trenutku eksplozije zbrani v zgradbi na slavnosti ob dnevu mladosti.

Albanski uradni organi so uro in pol po sporočilu jugoslovanskega veleposlanika, Branka Komatina, opravili ogled.

NOV IZBRUH TERO- RIZMA V ŠPANIJI — V nedeljskem streljanju med varnostnimi silami in teroristi, ki so zasedli barcelonsko centralno banko, sta bila ranjena dva od talcev, zajetih v banki. Na sliki: policisti nesejo enega od ranjenih talcev. (Telefoto: EFE)

Ovire samoupravnega sporazumevanja

Kako pospešiti urejanje vseh samoupravnih zadev s samoupravnim sporazumevanjem, je vprašanje, s katerim se povsod vse bolj resno ukvarjamo. Posebno vprašanje pa je samoupravno sporazumevanje na področju združevanja dela in sredstev po načelih skupnega prihodka in skupnega dohodka, tako znotraj organizacij združenega dela kot zunaj njih, kjer so rezultati samoupravnega sporazumevanja še zlasti pičli. V skupnem prihodu je bila združena predlani le 9,1 odstotka tega prihodka, v dohodku pa le 1,6 odstotka, vendar tudi lani ni šlo kaj bolje, kakor izzveo iz priprav srednjeročnega planiranja.

Analize, ki govorijo o tem, trdijo, da imajo izjemno velik vpliv na to, da je tako, dejavniki zunaj združenega dela, zlasti pa družbenopolitične skupnosti. Kar pomeni, rečeno z drugimi besedami, da se delovni odnosi prepočasno uveljavljajo zaradi delovanja po starem — po načelih kapitalističnih odnosov, ki nam kar naprej spreminjajo samoupravne sporazume v razne prilagajene oblike kupoprodajnih pogodb.

V že omenjenem 1979. letu je bilo v vsej Jugoslaviji sklenjenih 186 takih samoupravnih sporazumov, in če pogledamo, kako so nastali, bomo videli, da so ugotovitve analitikov teh samoupravnih sporazumevanj upravičene. V omenjenih 186 samoupravnih sporazumih jih je polovica sklenjenih v občinah in regijah, nekaj manj kot tretjina v okviru pokrajin in republik in le 20 odstotkov je takšnih, ki segajo čez meje pokrajin in republik.

Praksa je torej takšna, kakršno poznamo iz integracijskih prizadevanj, ki tudi nikakor niso mogla doseči izdatnejšega sodelovanja čez meje družbenopolitičnih skupnosti, ki kar naprej trgajo verige proizvodno in dohodkovno naravnane povezova-

PISMO IZ BEOGRADA

nja. Preveč nam je že znanih metod pritiskov na organizacije združenega dela, da se povezujejo tudi, če za to nimajo nikakršnega interesa, pa se zdi ljudem iz družbenopolitičnih skupnosti, da je takšno povezovanje v njihovem (skrbniškem) interesu.

Analitiki pa so ob tem zdaj že ugotovili, da samo neposredni vpliv na tokove združevanja dela in sredstev ni edina pot uresničevanja dominacije države v teh procesih. Gre namreč za pretežno etatistično urejanje teh sicer samoupravno zastavljenih odnosov. Odločilneje nemara vpliva na to določanje splošnih pogojev gospodarjenja, ki izdatno omejujejo samoupravno sporazumevanje, ker ga podrejšjo okvirjem, ki si jih zamišljajo navadno kar v upravnih organih sami in z medsebojnim dogovarjanjem, ki jemlje pobudo združenemu delu. Nepopolarno, pasivizirajoče je zlasti obvezno, predpisano združevanje dela in sredstev, ki na tak način ni to, kar bi naj bilo po naravi interesov dela.

Akumulativna sposobnost organizacij združenega dela, ki je bila v 60 odstotkih predlanskim le 5-odstotna, ker je več niso mogle dosežati, odkriva prave ovire združevanja dela in sredstev, zlasti če so zahteve po združevanju dela in sredstev večje kot pa materialne možnosti samih organizacij združenega dela. Kadar nimate česa združevati, razen dobre volje, so vsi pritiski za združevanje zaman, saj se vse skupaj spreminja v zgolj papirnatost združevanje. Hkrati je res, da bi se v neposrednih odnosih med ozdi razvilo povsem drugačno združevanje dela in sredstev, kot pa nastaja pod pokroviteljstvom družbenopolitičnih skupnosti: prišlo bi do resnega razčlenjevanja osnov gospodarjenja, ki bi postopneje toda zanesljiveje peljalo k uspehom.

Toda primeri takšnega naravnega združevanja dela in sredstev nam prečesto propadejo prav zaradi veta iz krogov družbenopolitičnih skupnosti, naprimer iz SIS za ekonomske odnose s tujino ali kakšnega podobnega mesta, kjer doseženega samoupravnega sporazuma ne priznajo zaradi nekih svojih razlogov, kakor je naprimer bilo v navadi preprečevanje „prelivanja“ deviz čez republiške meje. Podobno pa je tudi z vplivom družbenopolitičnih skupnosti na banke, ki žal še vedno niso banke združenega dela samega, čeprav bi tako načeloma moralo biti že zdavnaj.

Tako smo pri sklepu, ki ni samo naš, temveč je plod za to pristojnih krogov, da je domet samoupravnega sporazumevanja žal še mnogo manjši, kot pa si vsi to želimo.

Viktor Širec

Telegrami

DŽAKARTA — Veliki zemeljski plaz na pobočju gore Semeru na vzhodni Javi je pokopal najmanj 184 ljudi, 200 pa jih pogrešajo.

PARIZ — Na sedežu Unesca se je začela mednarodna konferenca o sankcijah proti Južni Afriki. Na sestanku, ki so ga organizirali Združeni narodi in Organizacija afriške enotnosti, sodelujejo ministri za zunanje zadeve iz afriških, latinskoameriških in evropskih držav. Konferenca bo pripravila za generalno skupščino OZN zahtevo, da se uveljavijo dosedanje in sprejmejo nove sankcije proti Južni Afriki.

BERLIN — Kot navaja tiskovna agencija Nemške demokratične republike, se kriza na Poljskem nadaljuje in zaostruje. Podana je tudi ocena, da je »Solidarnost z nedavnimi smernicami dejavnosti začela programirano kontrarevolucijo.«

LUDWIGSHAFEN — Osemindesetletni padalec Theodor Gradmann je preživel padec z višine 800 metrov. Pri skoku iz letala se mu ni odprlo niti glavno niti pomožno padalo. Padel je na streho hangarja in si močno poškodoval hrbtenico.

WASHINGTON — Tu so potrdili novico, da so se v Sredozemlju ustavile neka ameriška letalonosilka, križarka z vodenimi izstrelki ter rušilec z vodenimi izstrelki. Ladje so bile namenjene v ZDA, vendar so jih zaradi napetega položaja med Sirijo in Izraelom začasno namestili v Sredozemskem morju.

LONDON — V južnem Armaghju v Severni Irski je umrlo pet britanskih vojakov, ko je pod njihovim oklopnim avtomobilom eksplodirala mina. Odgovornost za to dejanje je prevzela IRA.

MADRID — Na konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi nadaljujejo s prizadevanji, da bi dosegli kompromis, ki je nujen za uspeh te dolgotrajne konference. Na konferenci sodelujejo delegacije iz 35 držav.

Telegrami

Ocena gospodarjenja

Rezultati gospodarjenja v prvem trimesečju niso zadovoljivi. Je bila osnovna ugotovitev na zadnji skupni seji predsedstva OK SZDL in OS ZS v Gornji Radgoni, na kateri so člani, poleg gospodarjenja, obravnavali še aktualno problematiko na področju stanovanjskega gospodarstva.

Čeprav so celovite ocene o gospodarskih gibanjih še preuranjene — do konca leta se še lahko marsikaj spremeni — pa doseženi rezultati v prvem četrtletju ne kažejo za radgonsko gospodarstvo najbolje. Celotni prihodek v občini se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal sicer za več kot 400 milijonov dinarjev, toda dinamika rasti dohodka (ta se je nominalno povečala za 21 odstotkov) in čistega dohodka zaostaja za načrtovano. Vzroki za to so predvsem v povečanju stroškov pa tudi sredstev, ki grede iz TOZD. Za gornjeradgonsko gospodarstvo je značilno, da je dohodek preobremenjen z obveznostmi in da le-te naraščajo hitreje kot dohodek v gospodarstvu. Posledice pa se najočitneje kažejo v premajhni akumulativni moči gospodarstva. Tako se je stopnja akumulativne sposobnosti zmanjšala od 2,5 na kar 1,06 odstotka.

Gornjeradgonsko gospodarstvo se doslej še vedno ni zadovoljivo vključilo v izvozna prizadevanja. Izvoz v prvem trimesečju ostaja na lanskem ravni in je manjši od načrtovanega. To je samo dokaz več, da se premalo vključujejo v stabilizacijska prizadevanja, da niso izkoristili vseh razpoložljivih kapacitet in notranjih rezerv, ki obstajajo. Le zaposlovanje, ki se umirja, ostaja v okviru sprejete resolucije.

Stanje, oz. oceno gospodarjenja v občini, najbolj zgovorno ilustrira podatek, da je kar osem TOZD končalo prvo četrtletje z izgubo. Med temi beležita najbolj neugodne poslovne rezultate (več kot 20 milijonov dinarjev) TOZD Naravno zdravilišče OZD Radenska in TOZD Mesoizdelki iz Kmetijskega kombinata Gornja Radgona. Prvi predvsem zaradi padca turističnega prometa za 30 odstotkov, drugi pa zaradi neporavnanih republiških in občinskih kompenzacij. Da pa je tudi v zaostrenih pogojih gospodarjenja mogoče uspešno poslovati, so dokazali v gradbeništvu, proizvodnji kontejnerjev, elektroindustriji — izdelava anten, tekstilni industriji in proizvodnji brezalkoholnih pijač (brez mineralne vode, katere prodaja trenutno upada). To je kratka ocena predsedstva o gospodarjenju v občini v prvem trimesečju. Ker je bila podana zares izčrpna analiza in so bili ugotovljeni vzroki ter tudi nekatere rešitve, se lahko že ob polletju nadejamo boljše gospodarjenja v gornjeradgonski občini.

V. Pavco

Nepovezano gradbeništvo manj učinkovito

V lendavski občini se te dni pripravljajo na poglobljeno razpravo o samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosih v gradbeništvu s posebnim poudarkom na stanovanjski gradnji, predvsem racionalni. Ob dokaj visoki investicijski dejavnosti v preteklih letih v občini in zunaj nje se je dokaj močno razvilo tudi gradbeništvo. Število delavcev v zadnjih desetih letih se je v gradbeništvu povečalo kar za 4-krat, to pa je tudi največji porast med vsemi gospodarskimi dejavnostmi v občini. Gradbeništvo, takšno kot ga poznamo danes, je glede na svoje kapacitete že preseglo potrebe občine in mora delo iskati zunaj občine in na tujem.

Na območju lendavske občine deluje več OZD, ki so uvrščene v gradbeništvo ali industrijo gradbenega materiala. Nosilec gradbene dejavnosti v občini je SGP Konstruktor TOZD Gradbenik Lendava, ki zaposluje 434 delavcev in izvaja v glavnem nizke in visoke gradnje. S takšno gradnjo se v zadnjem času ukvarja tudi delovna organizacija GIDOS. Gorenje—Varstroj TOZD Montaža se ukvarja z montažo in inštalacijsko dejavnostjo pri sklepnih delih v gradbeništvu, svoje delo pa usme-

rja v glavnem v izvoz. Omeniti je treba še opekarno, ki spada v industrijo gradbenega materiala, Gorenje—Varstroj TOZD Varis s proizvodnjo sanitarnih kabin, posredno pa še INA-Nafta TOZD Petrokemija s proizvodnjo izolacijskih materialov ter Gorenje—Varstroj TOZD Purlen s proizvodnjo izolacij iz purlenske mase.

Samoupravno združevanje v gradbeništvu ni bilo doseženo, predvsem zaradi premajhne zavzetosti pa zavoljo konjunkturi in lastnih interesov. Tako je gradbena dejavnost ledavške občine danes premalo učinkovita, vendar pa v trenutku, ko se zmanjšuje obseg investicijskih vlaganj, nastaja potreba po samoupravnem združevanju še kako aktualna. Na prihodnjih razpravah, te pripravljajo na občinski konferenci ZKS in zbora občinske skupščine, bo torej nujno in potrebno konkretno oceniti samoupravne družbeno-ekonomske odnose tej za lendavsko občino pomembni panogi in se dogovoriti o večji učinkovitosti gradbeništvu, to pa lahko uresničijo le s samoupravnim združevanjem, povezovanjem in skupnim nastopanjem na domačem in tujem tržišču.

Jani D.

USPEŠNO DELO

V delovni organizaciji INA-Nafta Lendava že nekaj let uspešno deluje aktiv zveze borcev, ki šteje 54 članov. Med najvažnejšimi nalogami, ki so jih sprejeli na letni seji, sta prenašanje tradicij NOB na mlado generacijo in aktivno sodelovanje v vseh družbenopolitičnih organizacijah v delovni organizaciji in zunaj nje. Poseben poudarek bodo dali tudi krepitvi družbene samozasčite, saj imajo člani aktivna na tem področju bogate izkušnje. Krepitev bratstva in enotnosti pa bo prej ali slej najvažnejša naloga, posebej v delovni organizaciji, kjer so zaposleni različnih narodnosti. Na pobudo aktivna zveze borcev so pred nedavnim postavili tudi spominsko ploščo na karavli Štefana Kovača.

Jani D.

Več mladih v marksističnih krožkih

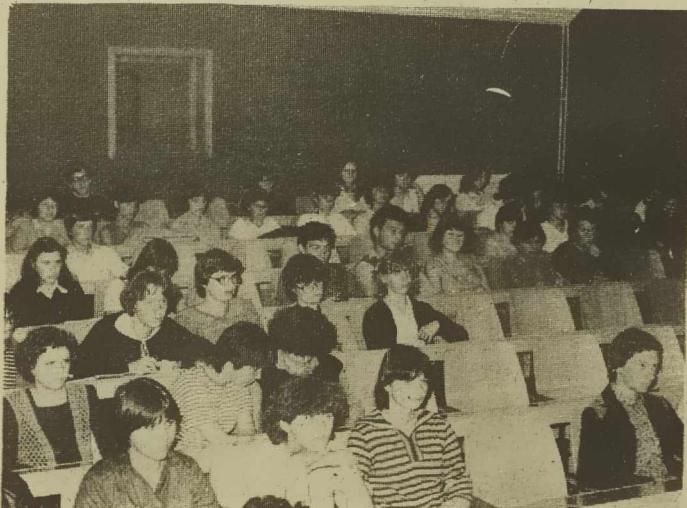
Zveza socialistične mladine vse bolj razširja tudi delovanje marksističnih krožkov na posameznih šolskih ustanovah. Ta idejnopolična in teoretična prizadevanja mladinske organizacije za rast marksistične družboslovne in politične kulture mladih so gotovo zelo pomembna za ohranjanje kontinuitete idejno-teoretične ustvarjalnosti naše socialistične revolucije. Prav idejno in teo-

cev na tukajšnjem srednješolskem centru. Večje število mladih s srednjih šol mursko-soboške občine in ljubljanske gimnazije — žal ni bilo predstavnikov iz gornjeradgonske in lendavske občine — je skupno z mentorji načelo pogovor o delu in vlogi marksističnih krožkov na šolah. Kot je uvo- doma povedal Emil Erjavc, vodja marksističnega krožka na srednješolskem centru, gre

krožkov dokajšnje zanimanje mladih za takšno obliko idejnopoličnega dopolnjevanja znanja, saj so številna predavanja o aktualnih dogajanjih doma in v svetu, ki so jih v glavnem pripravljali dijaki sami, mentorji so jim pomagali s strokovnimi nasveti, morala pritegniti pozornost mladine. Pozneje pa je ta interes nekoliko splahnel, kar ugotavljajo tudi člani marksističnega krožka na ljubljanski gimnaziji, kjer je zdaj le še okrog deset najbolj navdušenih privržencev vključenih v delo omenjenega krožka, čeprav so z mentorjem nadvse zadovoljni, večkrat pa pripravljajo tudi razne razstave, pri čemer so se skušali povezati z marksisti-

družbenopolitičnih dogajanjih v naši domovini in po svetu, o čemer pričajo tudi stenski časopisi in oglasne deske s fotografijami, ki jih je videti po hodnikih tega srednješolskega centra. Zlasti si prizadevajo poglobiti znanja o tistem, kar ni možno do potankosti obravnavati pri predmetu „Samoupravljanje s temelji marksizma“.

Zato so na tem srečanju marksističnih krožkov v Murski Soboti, ki so ga povezali s predavanjem tovariša Štefana Smeja, predavatelja predmeta Samoupravljanje s temelji marksizma na srednješolskem centru, o temi „Nacionalno vprašanje“ s presekoma skozi

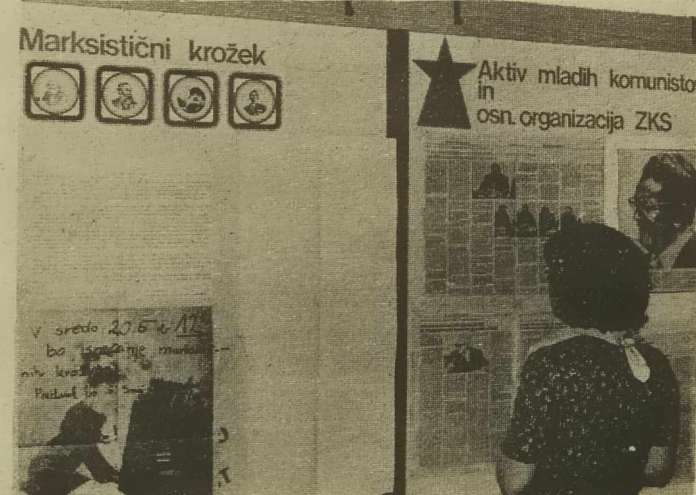
REGLJSKO SREČANJE MARKSISTIČNIH KROŽKOV — V prostorih večnamenske dvorane srednješolskega centra v Murski Soboti je v okviru prireditve ob letošnjem tednu srednješolcev potekalo nad vse uspešno srečanje marksističnih krožkov iz Pomurja.

retično delo v marksističnih krožkih kaže temeljiteje povezovati z vlogo mladih v samoupravnem in političnem življenju organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, z dejavnostjo v raznih društvih, še posebej pa s socialistično zvezo, v katero se mladi ne vključujejo samo kot posamezniki, ampak tudi kot organiziran del mlade populacije.

Tej problematiki so med drugim namenili veliko pozornosti tudi na nedavnem srečanju marksističnih krožkov iz Pomurja, ki so ga v sodelovanju z občinsko konferenco zveze socialistične mladine v Murski Soboti pripravili v okviru praznovanja tedna srednješol-

za prvo tovrstno srečanje mladih, ki na ta način izmenjujejo svoje izkušnje na tem področju. Tako so se člani marksističnih krožkov pogovorili o lastnem delu, hkrati pa menili, da bo potrebno v prihodnje tesnejše sodelovanje s komisijami za idejnopolično delo, ki delujejo pri občinskih konferencah zveze socialistične mladine.

Nekaj ugotovitev iz dokaj bogate razprave je prav značilnih. Tako je dijak ekonomske šole iz Murske Sobotne navajal težave s prostorom, dijakinja zdravstvene šole iz Rakičana pa je omenjala problematiko mentorjev. Kot kaže, je bilo ob ustanavljanju marksističnih

ZA ŠTEVILNEJŠE ČLANSTVO — Tudi skrbno pripravljene oglasne deske, kot je tale na srednješolskem centru v Murski Soboti, lahko pritegnejo mlade v marksistični krožek. Tekst in foto: M. Jerše

čnim krožkom v Gornji Radgoni.

Brez dvoma je zgledno tudi delovanje marksističnega krožka na murskosoboškem srednješolskem centru, čeprav je od skupnega števila 1400 dijakov na tej ustanovi vanj vključenih samo 70, aktivno pa deluje morda 30 dijakov. Vse-skozi namreč pripravljajo številna predavanja o aktualnih

razna zgodovinska obdobja, povezujoč ga s Kardeljevo definicijo o narodu, sklenili, da bodo morali v prihodnje povečati svoje članstvo in aktivnost. Tudi splošni program za delovanje marksističnih krožkov v posameznih pomurskih občinah, kot so poudarili v razpravi, bo brez dvoma nadvse dobrodošel.

M. Jerše

MALA ANKETA

USPELA TEKMOVANJA

MLADINE V SLO IN DS

V Vidoncih na Goriškem je bilo medobčinsko tekmovalno učencev ter dijakov osnovnih in srednjih šol Pomurja v znanju o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozasčiti. Gre za široko akcijo mladine na področju obrambne vzgoje, ki se je začela že pred dvema letoma ob praznovanju 30-letnice organizirane vzgoje mladine na področju SLO in DS. V tekmovalno so bili zajeti vsi učenci osnovnih in dijakih srednjih šol, ki so najprej preizkušali svoje znanje na šolskih tekmovalnih, najboljši pa so se potem udeležili občinskih in medobčinskega tekmovalnega. Znanje, ki so ga mladi pokazali, je spodbudno, ob nenehnem izpolnjevanju pa bodo rezultati še vidnejši. Sicer pa smo nekatere udeležence na medobčinskem tekmovalnem povprašali, kako ocenjujejo tovrstno tekmovalno v znanju o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozasčiti.

SLAVICA PAVLOVIČ — članica ekipe iz OŠ Rogaševci, ki je na občinskem tekmovalnem osvojila prvo mesto. »Veseli smo, da smo na tekmovalnem osnovnih šol soboške občine osvojili prvo mesto, za kar se imamo zahvaliti našim mentorjem Štefanu Nemcu, Heleni Frumen in Jožetu Kerecu. Na tekmovalno smo se zelo vestno

pripravljali in uspeh ni izostal. Mislim, da je tovrstno tekmovalno dobro zastavljena akcija na področju obrambne vzgoje nas mladih, saj smo si pridobili precej znanja s področja splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite, ki ga bomo lahko s pridom koristili, če bo to potrebno.«

IVAN ROJŠA — član ekipe iz osnovne šole Turnišče, ki je zmagala na občinskem tekmovalnem osnovnih šol lendavske občine. »Na občinskem tekmovalnem osnovnih šol v Turnišču je naša ekipa osvojila prvo mesto in se tako uvrstila na medobčinsko tekmovalno. To nam je dalo nove spodbude za nadaljnja prizadevanja na po-

dročju obrambne vzgoje. Mislim, da smo si v letošnji akciji in pripravi na tekmovalno pridobili precej znanja s področja obrambne vzgoje in družbene samozasčite. Tako smo se dobro seznanili s protiklopno in protizračno obrambo, streljanjem in si pridobili drugo znanje iz programa splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite.«

SUZANA SEP — članica ekipe iz osnovne šole Kapela, ki je osvojila prvo mesto na občinskem tekmovalnem v Gornji Radgoni. »Veliko prostega časa smo porabili za priprave na tekmovalno s področja splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite, pa tudi od pouka smo morali večkrat izostati, zaradi česar so se tovariši učitelji jezili na nas in nam dajali slabe ocene. Vendar nam ni žal, zlasti še, ker smo na občinskem tekmovalnem osvojili prvo mesto in za nagrado prejeli zračno puško. Pa ne samo to! V pripravi na tekmovalno smo se veliko naučili in mislim, da je to najpomembnejše. S takim delom moramo nadaljevati.«

učitelji jezili na nas in nam dajali slabe ocene. Vendar nam ni žal, zlasti še, ker smo na občinskem tekmovalnem osvojili prvo mesto in za nagrado prejeli zračno puško. Pa ne samo to! V pripravi na tekmovalno smo se veliko naučili in mislim, da je to najpomembnejše. S takim delom moramo nadaljevati.«

TONČEK VAJDA — član ekipe iz osnovne šole Janko Ribič iz Cezanjevca, ki je zmagala na občinskem tekmovalnem osnovnih šol ljubljanske občine. »Na letošnje tekmovalno v znanju o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozasčiti smo se zelo vestno pripravljali in moram reči, da smo se tudi veliko naučili. To

smo pokazali tudi na samem tekmovalnem, saj si nismo obetali, da bomo zmagali v ljubljanski občini. Veliko smo se naučili iz topografije, prve pomoči in tudi iz strelstva. To pridobljeno znanje pa moramo še naprej izpopolnjevati, saj bomo samo na ta način usposobljeni varovati pridobitve naše socialistične države.«

DANIEL SRAHA — član ekipe iz ekonomskega šolskega centra v Murski Soboti. »Obrambna vzgoja je sicer ves čas prisotna v našem vzgojnoizobraževalnem procesu, vendar pa smo v času priprav na tekmovalno temu vprašanju posvetili mnogo več skrbi. Tako smo si že prej pridobljeno znanje še bolj utrdili, naučili pa smo se tudi marsikaj novega in koristnega s področja splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite. Mislim, da smo se zlasti veliko naučili o prvi pomoči in s področja topografije. Tudi v strelstvu smo veliko vadili. Mislim, da je akcija dobro zastavljena, zato jo moramo nadaljevati in doseči, da bo v njej sodeloval sleherni učenec in dijak.«

Feri Maučec

Moč naše enotnosti

Osrednja proslava ob letošnjih pomembnih obletnicah — 40. obletnice vstaje in ustanovitve OF v Murski Soboti — Slavnostni govor je imel član CK ZKJ Jože Smole — Recital »Jugoslavija po Titovi poti« navdušil več kot 10 tisoč udeležencev ljudskega zborovanja

Murska Sobotica, in z njo vso Pomurje, je bilo v nedeljo zares v znamenju praznične vzdušja, ki se je na mestnih ulicah občutilo že v zgodnjih jutranjih urah. Proti osrednjemu prireditvenemu prostoru pred prvo osnovno šolo Daneta Šumenjaka v Murski Soboti so se namreč zgrinjale nepregledne množice delovnih ljudi in občanov murskosoboške občine in ostalih predelov Pomurja, predstavniki številnih delovnih organizacij in krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društev, mladi in starejši, da bi skupno kar najbolj veličastno počastili letošnje pomembne jubileje iz naše revolucionarne preteklosti — 40. letnico vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti ter ustanovitve OF slovenskega naroda. Povorke ljudi, ki so nosili razne zastave, prapore in mnoge napise, kot so »Naj živi Tito«, »Tito-revolucija-mir«, »Ne pozabimo žrtv naše revolucije«, »Naj živi ZKJ«, »Hodili bomo po Titovi poti socializma« in drugi, so na ta način še enkrat izpričali svojo nemajno pripravljenost nadaljevati jasno začrtano Titovo pot in pridobitve revolucije, zlasti bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti.

Več kot 10 tisoč mladih, pionirjev, učencev, vojakov in delavcev, stotine plapolajočih zastavic in zvoki pesmi »Druže Tito, mi ti se kunemo« — to je dajalo zares veličasten pogled na veliko ljudsko zborovanje v počastitev letošnjih zgodovinskih obletnic. K enkratni slavnosti pa je prispevalo tudi več kot 300 nastopajočih na slavnostno okrašenem odru, kjer je v ozadju ogromna slika tovari-

ša Tita, Triglav in morje simboliziralo našo mogočnost in trdnost, ki nam jih nihče ne

more iztrgati iz naših rok.

Osrednjo proslavo v Murski Soboti je začel predsednik občinske konference socialistične zveze Stefan Čahuk, ki je v imenu družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine še zlasti toplo pozdravil predstavnike zveznih in re-

publičkih organov, JLA, delegacijo pobratene občine Parčin v SR Srbiji, borce NOV in aktiviste OF. Slavnostni govornik ob pomembnih jubilejih — 40. letnici vstaje in ustanovitve OF — pa je bil član CK ZKJ Jože Smole.

M. Jerše

IZ GOVORA JOŽETA SMOLETA

„Strnili smo se v boju proti nacionalizmu“

Ob pomembnih obletnicah iz naše revolucionarne preteklosti je slavnostni govornik, član CK ZKJ Jože Smole, najprej obudil spomine na prehojeno pot. Med drugim je dejal: »OF slovenskega naroda, ki je bila na pobudo komunistične partije ustanovljena pred 40. leti, je sprožila, usmerjala in vodila široko ljudsko gibanje. V tem širokem gibanju se je v najtežjih pogojih uveljavljala ustvarjalnost delovnega človeka, ustvarjalnost delovnega ljudstva. To je bilo mogoče samo zato, ker se je gibanje oslanjalo na lastne sile, ker je zaupalo v delovnega človeka, ker se je gradilo na enotnosti vseh poštenih ljudi, ne glede na razlike v svetovnem nazoru in druge razlike.«

Velik del svojega govora pa je tovariš Smole namenil aktualnim družbenopolitičnim dogajanjem pri nas, zlasti v zvezi s Kosovom. »Ob nemilih dogodkih na Kosovu smo se vsi v Jugoslaviji strnili v obrambo teritorialne celovitosti naše Jugoslavije. Vsi smo nacionalistične izpade na Kosovu doživljali kot napad na celotno našo jugoslovansko socialistično samoupravno skupnost. Hkrati smo vsi zelo odprto, samokritično spregovorili o naših dosedanjih lastnih napakah, ki so pripeljale do tega, da so v določenem trenutku nam

sovrážne tuje sile lahko dobile določen vpliv v enem delu Jugoslavije. Seveda smo pri tej samokritiki enotni v misli, da

JUGOSLAVIJA PO TITOVU POTI — Tak je bil naslov recitala, ki ga je izvedlo več kot 300 nastopajočih na slavnostnem odru, govornik pa je bil član CK ZKJ Jože Smole. Tekst: M. Jerše. Foto: Abraham A.

moramo vse storiti, da se takšni nacionalistični pojavi ne bodo v prihodnje dogajali v naši družbi. To pa pomeni, da moramo, tovarišice in tovariši, zares na delu poglobljati socialistično demokracijo, socialistično samoupravljanje, da na dejanjih, ne le na besedah, zagotavljati, da se bo delovni človek, občan v vsakem okolju čutil kot svoboden dejavnik in ustvarjalec, kot človek, ki odloča o smereh našega družbenega ekonomskega razvoja, o reševanju vseh tekočih in drugih problemov.«

Na koncu svojega daljšega govora pa je član CK ZKJ Jože Smole poudaril naslednje: »Očitno je, da perspektiva ni samo v razvoju industrije, ampak v skladnem razvoju industrije in kmetijstva in njegovem posodabljanju. Zelo pozitivno in izredno pomembno je, da v temeljni razvojni usmeritvi občine Murska Sobotica ne podcenjujete kmetijstva. To je nadvse dobro, saj je popolnoma jasno, da zdrav gospodarski razvoj zahteva skladnost med industrijo in kmetijstvom. Zato moramo na delu zagotavljati, da bo res kmetijstvo strateška usmeritev, da bi v hrani ne bili le samozadostni, ampak da bi prišli do tega, da bi hrano začeli izvažati v svet. Vsi svetovni tokovi dajejo temu veliko perspektivo.«

Priznanja ob prazniku

V počastitev dneva mladosti so v lendavski občini pripravili razstavo o mladinskih delovnih brigadah in akcijah s posebnim poudarkom na razvoju MDB ljudska pravica iz Lendave. Na osrednji proslavi v Lendavi pa so pripravili bogat kulturni program in podelili 10 priznanj najboljšim društvom, OO ZSMS ter mladincem in mentorjem, podelili pa so tudi 5 knjižnih nagrad za najboljše sestavke na temo Mesec mladosti in jaz, ki so jih pisali v vseh osnovnih šolah lendavske občine.

Praznovanje dneva mladosti so popestrili še s številnimi športnimi tekmovanji v Črenšovcih, Veliki Polani in Turnišču, v mladinsko organizacijo pa so sprejeli okoli 400 pionirjev.

Jani D.

Za novosprejete člane

V prostorih srednješolskega centra v Murski Soboti je bila ob dnevu mladosti že tradicionalna podelitev članskih knjižic novosprejetim članom zveze komunistov, ki jo je organiziral komite občinske konference zveze komunistov. Na svečani podelitvi je imel slavnostni nagovor predsednik občinske konference zveze komunistov Alojz Šela, ki je zlasti spregovoril o pomenu dela avantgardne sile delavskega razreda zveze komunistov.

Letos je prejelo članske knjižice 46 novosprejetih članov zveze komunistov in 7 vojakov, pripadnikov murskosoboške garnizije. Tem

so na slovesen način izročili tudi nageljne in spominske darila — knjige »Tito o, liku komunista«. V murskosoboški občini so se na ta način približali številu 2200 komunistov, s čimer so znatno izboljšali tudi strukturo novosprejetih članov zveze komunistov. Med njimi je bilo 35 mladih do 27. leta starosti, 22 učencev srednjih šol, 16 delavcev iz neposredne proizvodnje in 25 žensk. Ob tej priložnosti so izvedli tudi kulturni program, v katerem so nastopili člani pevskega zbora srednješolskega centra in recitatorji.

M. Jerše

LENDAVSKA OBČINA

Uspešno delo gasilcev

Na občnem zboru občinske gasilske zveze v Lendavi so ocenili enoletno delovanje zveze ter ugotovili, da na območju občine deluje 33 teritorialnih in dve industrijski gasilski društvi (INA Nafta in Gorenje—Varstroj), v njih pa je vključenih 1157 članov. V zadnjih letih so v gasilске vrste pritegnili več mladine in žena; tako so ponekod ustanovili ženske gasilske desetine.

V lanskem letu je bilo v lendavski občini 12 požarov, gmotna škoda je znašala okoli 800 tisoč dinarjev, gasilci pa so

s svojo aktivnostjo pri teh požarih zavarovali objekte v vrednosti okoli 3 milijone dinarjev.

Na občnem zboru so sklenili, da bo občinska gasilska zveza v tem srednjeročnem obdobju ustanovila gasilska društva še v Pince marofu, Benici, Kotu, Kamovih in Dolgovaških goricah, tako da bodo imeli gasilska društva v vseh krajih občine, industrijska gasilska društva pa bodo ustanovili še v Primatu in Elmi.

Jani D.

Po poteh NOB

Občinska konferenca ZSMS v Murski Soboti je v počastitev velikih jubilejev iz naše zgodovinske preteklosti in letošnjega meseca mladosti organizirala ob koncu tedna tridnevni pohod po poteh NOB, ki se ga je udeležilo okrog sto srednješolcev, pripadnikov JLA in mladincev-prostovoljcev teritorialne obrambe iz celotne soboške občine. Na pot so krenili v petek popoldne izpred kluba mladih v Murski Soboti, od koder so istočasno odnesli tudi baklado do Vrta spominov v Petanjcih, kjer je bila krajša slovesnost s kulturnim programom.

Pred spomenikom v Črnskih mejah so se pogovarjali z enim izmed borcev, nakar so po skrivnih poteh nadaljevali pot proti Gederovcem. Od tu so v spremstvu vojakov krenili ob potoku Kučnica tik meje z Avstrijo do Cankove, kjer so opravili tehnični zbor orožja in opreme, kasneje pa še kresovanje s kulturnim programom. Naslednji dan so se odpravili proti Kraščem, kjer je bilo ob jezeru streljanje z malokalibrsko puško. Nato so se razdelili v deset skupin in izvedli orientacijski pohod do Bodonec. Pohodniki so se zatem odpravili do Pečarovec in Vaneče, kjer so se o dogajanjih iz NOB pogovarjali z borci. Zvečer istega dne so prispeli v Puconce, kjer so tudi prenočili. V nedeljo jutraj pa so se mladi pohodniki odpravili v Mursko Sobotico, kjer so se udeležili osrednje proslave ob 40. letnici vstaje in ustanovitve OF.

M. Jerše

Zgledno dogovarjanje in solidarnost

V preteklem srednjeročnem obdobju je odbor za izvajanje investicijskih naložb na področju zdravstva pri skupnosti pomurskih občin, ki ga vodi Geza Bačič, opravil pomembno nalogo. Z velikim občutkom odgovornosti je racionalno usmerjal realizacijo dogovorjenega referendumskega programa, pri čemer je prišlo do polne veljave pomurskega dogovarjanja in solidarnost. Pomembna je bila tudi odločitev odbora, da se da prioriteta investicijam v osnovnem zdravstvu, kjer so bila angažirana 50-odstotna sredstva republiške solidarnosti. Da je odbor opravil pomembno delo so potrdili delovni ljudje in občani Pomurja tudi na decembrskem referendumu za podaljšanje samopriskevka za izgradnjo kirurgije. Člani odbora so sprejeli poročilo in izrekli zahvalo vsem, ki so s svojim prizadevnim in odgovornim delom pripomogli k uspešni realizaciji referendumskega

programa, hkrati pa poudarili, da bi tako dogovarjanje in medobčinsko sodelovanje morali doseči tudi na drugih področjih dela.

Odbor je tudi sprejel informacijo o izvajanju referendumskega programa za preteklo srednjeročno obdobje, ko je bilo iz naslova samopriskevka in republiške solidarnosti zbranih 153 milijonov dinarjev, iz katerih sredstev so bili v vseh štirih pomurskih občinah zgrajeni številni zdravstveni objekti. O informaciji pa bodo razpravljali še občinski odbori za izvajanje referendumskega programa. Člani odbora so tudi enoglasno sprejeli sklep, da se pristopi k izgradnji kuhinje pri bolnišnici v Rakičanu, hkrati pa se zavzeli, da je potrebno zadevo čimprej realizirati. Rečeno je bilo tudi, da priprave na izgradnjo kirurgije potekajo po programu in da bodo čez mesec dni razpisali gradbeno dela.

F. Maučec

ŠPORT

— ATLETIKA — PODROČNO TEKMOVANJE

NEKAJ ZELO DOBRIH REZULTATOV

V Mariboru je bilo področno tekmovanje pionirjev in pionirk za »Atletski pionirski pokal Slovenije«, na katerem je sodelovalo tudi 10 pionirjev iz soboške občine. Dosegli so nekaj zelo dobrih rezultatov. Posebej velja omeniti prvo mesto Vita Šiftarja v skoku in tretje mesto Jožice Mutvar v teku na 600 metrov.

Rezultati: — pionirji: 100 m: Vlado Zadravec 11,4 in četrto mesto, 300 m: Branko Steiner 41,7, 1000 m: Roman Gruškovanjak 2:58,0 in šesto mesto, daljava: Vito Šiftar 5,99 m in prvo mesto. Pionirke — 600 m: Jožica Mutvar 1:44,5 in tretje mesto, daljava: Lidija Špur 4,46 m in sedmo mesto, kroga: Darja Levičar 9,82 in četrto mesto.

— BADMINTON — REP. MLADINSKO PRVENSTVO

PREMOČ LENDAVČANOV

V Lendavi je bilo finale republiškega ekipnega mladinskega prvenstva v badmintonu, na katerem je sodelovala tudi ekipa SSD Mladost iz Lendave in dosegla lep uspeh. Lendavčani so zmagali v obeh kategorijah. Mladinci: Vihor: Mladost I: 0:9, Mladost II: Ježica 1:8, Mladost I: Ježica 7:2 in Vihor: Mladost II: 7:2. Vrstni red: 1. Mladost Lendava (Sekereš, Šendlinger, Dominko I, Dominko II), 2. Ježica, 3. Vihor in 4. Mladost II. Mladinke: Vihor: Lendava 1:8. Najboljši tekmovalci so bili Sekereš, ki ni doživel poraza.

— JUDO — REP. LIGA — VZHOD

VISOKA ZMAGA SOBOČANOV

V Mariboru je bilo prvo kolo tekmovanja republiške članske judo lige — vzhod. Ekipa Sobote je z visokim rezultatom 6:1 premagala Maribor. Srečanje med Soboto in Branikom pa se je končalo s 7:0 brez borbe v korist Sobočanov, ker Branik ni nastopil. Za ekipo Sobote so tekmovali: Fajhtinger, Kaučič, Kisilak, Apšner, Krančič, Slak in Kuplen. Drugo kolo bo 27. maja v Murski Soboti.

— ODOBJKA

RAZPIS TEKMOVANJA

Tekmovalna komisija pomurske odbojarske lige razpisuje tekmovanje na pokal Jugoslavije na področju Pomurja za moške in ženske ekipe. Pravico sodelovanja imajo vse registrirane ekipe, društva Partizan, JLA in sindikalne ekipe. Prijave sprejema do 30. maja 1981 Odbojarski klub Ljutomer, Ormoška 17.

Predstavljamo vam

GEZA ABRAHAM — ODLIČEN KARATEIST

Štiriinšestdesletni Geza Abraham, doma iz Markišavec, se je pred leti aktivno ukvarjal z nogometom in igral za Šalovce. Kasneje se je ukvarjal z judom pri

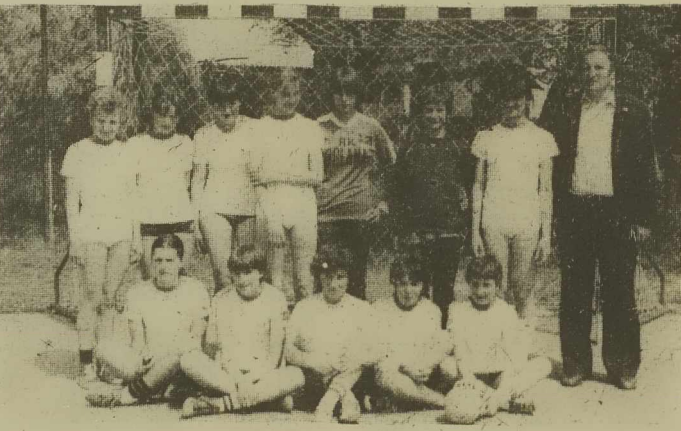
strokovnjakih z Japonske. Že po dveh letih je začel tekmovali v ZR Nemčiji in dosegel nekaj vidnih uspehov. Med drugim je bil prvak Bavarske, uveljavil pa se je tudi na mednarodnih tekmovanjih. Kot odličnega tekmovalca ga je pritegnilo tudi trenersko delo. Leta 1973 je osvojil prvo mojstrsko stopnjo PRVI DAN — ČRNI PAS in postal trener karateja. Leto kasneje je ob pomoči domačih telesnokulturnih delavcev ustanovil karate sekcijo pri soboškem Partizanu in bil nekaj časa trener, hkrati pa je tudi vodil seminarje. Sedaj je že dve leti profesionalni trener karateja v Ingolstadtu v ZR Nemčiji, kjer je v to športno dejavnost vključeno večje število naših delavcev na začasnem delu in njihovih otrok.

soboškem Partizanu, občasno pa tudi z atletiko. Naposled pa se je posvetil karateju, kjer kot tekmovalci in trener dosega zavidanja vredne rezultate.

Za karate so ga navdušili Zahodni Nemci na seminarju v Ljubljani leta 1968. Potem, ko se je začel zaposliti v ZR Nemčiji, se je vpisal v šolo karateja in ker je bil nadarjen, se je kmalu začel uveljavljati. Zlasti se je veliko naučil pri trenerju reprezentance ZR Nemčije, kasneje pa tudi pri

Prav gotovo je dosegel tudi vidne uspehe kot trener, saj njegova tekmovalka nastopa v reprezentanci ZR Nemčije, njegov učenec pa je osvojil naslov vice-prvaka ZR Nemčije.

Geza Abraham se je torej razvil v odličnega tekmovalca in trenerja karateja. Ker ta šport pri nas še ni preveč razširjen, si želi, da bi se tudi Pomurci zanj bolj navdušili in ga bolj vrednotili. Sam pa si želi, da bi še naprej dosegal vsaj takšne rezultate kot doslej.

USPEH MLADIH ROKOMETASČ POLANE — V letošnjem republiškem tekmovanju šolskih športnih društev, so mlade rokometasčice iz Velike Polane dosegle lep uspeh. V četrtfinalu, ki je bilo v Veliki Polani, so osvojile prvo mesto pred Dravo iz Ptuj, Apači in Slovensko Bistrico. Zmagale so tudi v polfinalu pred Ravnam, Sevnico in Rogaško Slatino. V finalu, ki je bilo v Ljubljani, pa so mlade Polančanke osvojile četrto mesto. V kolikor pa bi nastopile v najboljši postavi, pa bi njihova uvrstitev lahko bila še boljša. Uspešen nastop v letošnjem republiškem tekmovanju selekcije Polane kaže, da načrtno skrbijo za naraščaj, za kar ima veliko zaslug tudi Jože Vogrinec.

JOŽE JELEN, DELEGAT ZA 3. KONGRES

30 let samoupravljaljskih izkušenj

Tako kot v drugih občinah se tudi v lendavski te dni skrbno pripravljajo na bližnji 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Člani sindikalnih organizacij so pred nedavnim izbrali tudi svoja delegata na tem pomembnem srečanju samoupravljalcev, to sta Irena Varga in Jože Jelen. Slednjega želimo predstaviti tudi našim bralcem.

Jože Jelen je doma iz Petišovca, torej iz vasi, ki je takoj po vojni zaslovela po nafti in plinu. Nič torej ni čudnega, da je zaposlen v delovnem kolektivu INA-Nafta Lendava, danes kot vodja tekočega vzdrževanja v temeljni organizaciji združenega dela Strojne delavnice. Je priznan družbenopolitični delavec, ki že dolga leta tvorno sooblikuje družbenopolitično in samoupravno življenje delovne organizacije. Opravljal je in še opravlja pomembne družbene funkcije, med drugim je bil sekretar industrijskega komiteja nekdanje Proizvodnje nafte, član občinskega komiteja ZKS, večkratni predsednik samoupravnih organov in komisij, predsednik osnovne organizacije sindikatov, delegat skupščine in aktivni delavec v krajevni skupnosti Petišovci.

Prvi samoupravljalci v delovni organizaciji so imeli gotovo težko nalogo, saj so začeli iz nič, brez izkušenj. Tako sva začela razgovor ob

30-letnici samoupravljanja v delovni organizaciji INA-Nafta. „Pozneje,“ pripoveduje Jože, „je bilo nekoliko lažje, saj smo se na začetnih napakah učili, vendar pa je

bilo tisto samoupravljanje zares pristno, ni se zgodilo, da bi kakšen član manjkal, česar nismo vedeli, smo nadoknadili z veliko vztrajnostjo in voljo.“ Jože Jelen je bil v teh minulih 30 letih kar trikrat predsednik delavskega sveta, zatorej človek, ki ima dragocene izkušnje na področju samoupravljanja. „Nekoč,“ pravi, „je bilo delo delavskega sveta centralizirano, danes imamo v delovni organizaciji več temeljnih organizacij združenega dela, vsaka ima svoj organ upravljanja, tako da je v proces odločanja vključeno veliko delavcev, prav zaradi tega pa je samoupravljanje približno vsakemu. Pa ne samo v organih samoupravljanja, tudi v

sindikatih se je marsikaj spremenilo. Imamo sindikalne skupine, v katerih pretehtamo vsako problematiko, tako da je z vsem seznanjen vsak delavec, seveda če to sam želi. Žal je še veliko takih, ki jih kaj malo skrbi bodočnost delovne organizacije, ki se enostavno ne brigajo za nič drugega kot za svoje delo. Posebej pa bi veljalo z vsemi močmi težiti k izboljšanju delegatskega sistema. Tako kot na začetku samoupravljanja se je tudi delegatski sistem prebiral skozi številne težave, saj tudi na tem področju ni bilo izkušenj. Danes ugotavljamo, da so v tem sistemu nekatere zagate, ki pa se bi lahko odpravile z aktivnejšim delom družbenopolitičnih organizacij. Gre za to, da delegacije ne bi smele biti osamljene, odrezane od svoje baze, to pa so čestokrat. Nekaj ne „štima“ tudi pri delovanju samoupravnih interesnih skupnosti, saj je, kot vemo, tu največ težav. Odnos med samoupravno interesno skupnostjo in delovno organizacijo še ni povsem urejen in prav v tem so slabosti.

Kongres samoupravljalcev Jugoslavije naj bi torej dal odgovore na nekatera še odprta vprašanja, ocenil pa bi naj tudi dosedanja samoupravna praksa, tako kot smo jo ocenili tudi mi v delovni organizaciji,“ je svojerazmišljanje strnil Jože Jelen. Jani D.

LENDAVA

Sindikati o rekreaciji in oddihu

Na volilni seji občinskega sveta zveze sindikatov Lendava so posvetili posebno pozornost problematiki oddiha in rekreacije delavcev. Čeprav je ta skrb vedno bolj prisotna v delu osnovnih organizacij sindikata, doseženi so tudi nekateri dobri rezultati, pa sindikati lendavske občine ne morejo biti zadovoljni. V večini delovnih organizacij namreč ni izdelan sistem rekreacije, takšen sistem, ki bi zajel kar največ delavcev, pa tudi finančnih sredstev za to področje delovanja pa navadi najprej zmanjka. Manjše delovne organizacije si ne morejo privoščiti profesionalnih kadrov, kot jih imajo v INA—Nafti in Gorenju—Varstrov, komisije za rekreacijo pri osnovnih or-

ganizacijah sindikata, pa tega dela ne opravljajo zadovoljivo. Potrebni bi bili mentorji za rekreacijo, takih pa bi menda lahko našli v delovnih organizacijah več. Poseben problem pa je letni oddih delavcev. Letos bodo delovne organizacije namenile za letni regres na delavca poprečno 1800 dinarjev, to pa je, so dejali na seji, premalo, da bi si lahko delavec omislil letovanje na morju. Želja po gradnji počitniških kapacitet za potrebe lendavske občine, ta je bila izražena na seji, pa bo ostala neuresničena, saj imajo lendavske temeljne organizacije združenega dela počitniške kapacitete v okviru delovnih organizacij, te pa so v večini zunaj občine, pa še teh ne izkori-

ščajo v zadovoljivi meri. Medtem ko je vprašanje letnih oddihov oziroma letovanja nekoliko boljše rešeno v večjih delovnih organizacijah, pa je v manjših prepuščeno posameznikom. Sindikati se bodo torej zavzemali za združevanje sredstev za večanje počitniških kapacitet, da bi lahko šli letovat tudi delavci iz manjših OZD.

Na volilni seji občinskega sveta zveze sindikatov so izvolili tudi novo vodstvo, in sicer za predsednika Aleksandra Mariča, doslej je opravljal delo izvršnega sekretarja občinskega komiteja ZKS, za podpredsednika ing. Štefana Sobočana, tehničnega vodjo divizne opreme TOZD Primat Lendava. Jani D.

Tesnejši stiki z Monoštrom

Delegacija občinske konference ZSMS Lendava je obiskala svoje vrstnike v Monoštru v sosednji Madžarski in se pogovarjala o tesnejših stikih med mladimi obeh občin. Dogovorili so se za jesensko sodelovanje med osnovnimi organizacijami lendavskih delovnih organizacij in mladimi iz monoštrske predilnice in tovarne kos. Šolska mladina Monoštra pa že več let sodeluje z mladino na osnovni šoli Drago Lugarič v Lendavi. Tako bodo učenci monoštrske osnovne šole 25. maja v gosteh pri mladini v Lendavi, kjer bodo sodelovali na proslavah ob letošnjem dnevu mladosti. Delegacija občinske konference ZSMS Lendava se je z vodstvom komunistične mladine iz Monoštra dogovorila tudi o stikih na ravni občine ter povabila delegacijo naj obišče lendavsko občino ob letošnjem občinskem prazniku.

Jani D.

SPORTNI RIBOLOV

Radgona pri članih, Sobota pri mladincih

Končano je bilo pomursko prvenstvo ribičev v lovu rib za letošnje leto. Na tekmovanju je sodelovalo skupno 41 članov, 14 mladincev in 7 članic iz ribiških družin Lendava, Ljutomer, Radgona in M. Sobota. Organizirana so bila štiri tekmovanja, in to v vsaki občini po eno. Pri članih so imeli največ uspeha Radgončani, ki so že petič osvojili prvo mesto, isto pa velja tudi za soboške mladince. Med posamezniki pa je Bagariju iz M. Sobote uspelo osvojiti pokal v trajno last.

Rezultati — člani — ekipno: 1. Radgona II. 85 točk, 2. M. Sobota I. 81, 3. M. Sobota II. 80, 4. Ljutomer I. 70 in 5. Ljutomer II. 65 točk. Posamežno: 1. M. Božič (MS) 68 točk, 2. Matjašec (Rad) 67, 3. B. Božič (MS) 63, 4. Volkar (MS) 53, 5. Fartek (MS) 45 točk. Mladinci — ekipno: 1. M. Sobota I. 94 točk, 2. Radgona 91, 3. M. Sobota II. 79, 4. Ljutomer 68 točk. Posamežno: 1. Bagari (MS) 81, 2. Hanč (MS) 81, 3. Bagari (MS) 76, 4. Pertoci (Rad.) 71, 5. Titan (MS) 63 točk. Članice — ekipno: 1. Radgona 46, 2. M. Sobota 42, 3. Lendava 8 točk. Posamežno: 1. Matjašec (Rad.) 41 točk, 2. Pertoci (Rad.) 38, 3. Šarkanj (MS) 32, 4. Pok (MS) 25, 5. Pertoci (Lendava) 22 točk.

F. M.

SPREJEM PRI PREDSEDNIKU — Predsednik skupščine občine Murska Sobota Karel Sukič je ob letošnjem 13. maju — dnevu varnosti — sprejel delavce organov za notranje zadeve, jim čestital za praznik in priznanja, ki so jih prejeli nekateri izmed njih za svoje večletno uspešno delo. Foto: Š. Abraham

0 nalogah mladih

Na zadnji seji predsedstva občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti so namenili veliko pozornost delovanju mladih na različnih področjih. Tako so med drugim obravnavali informacijo o pripravah na volitve v letu 1982, kjer pričakujejo večjo angažiranost mladink in mladincev iz murskosoboške občine. Zlasti zato, ker je v prihodnje nujna boljša zastopanost le-teh v številnih družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih združenega dela kakor tudi v krajevnih in interesnih skupnostih. Skratka — znatno večje število mladih kot doslej se mora vključiti v uresničevanje nalog celotnega delegatskega sistema.

Temu so namenjene tudi vsebinske in kadrovske spremembe pri glasilu občinske konference zveze socialistične mladine. Soglašali so, da se občinsko mladinsko glasilo Informacije preimenuje v Izvire mladih. Za glavno urednico so na pobudo centra za obveščanje in propagando pri OK ZSMS imenovali Eriko Vogrincič, za odgovorno pa Jožico Mencigar. Kot so se dogovorili, bodo novo glasilo popestrili z različnimi novinarskimi zvrstmi, kajti več prostora bodo namenili družbenopolitičnim temam in aktualni mladinski problematiki.

Razpravljali so tudi o predlogih za priznanja OK ZSMS in o svečani seji OK ZSMS. Dogovorili pa so se tudi o začetku evidentiranja za volilno konferenco občinske konference zveze socialistične mladine v Murski Soboti, ki bo letošnjega septembra. Kot so poudarili, je treba postopek evidentiranja opraviti čimprej v osnovnih organizacijah zveze socialistične mladine murskosoboške občine, in sicer za vodstvene funkcije v občinskem merilu. Govor je bil tudi o nekaterih tekočih nalogah pri delu mladinske organizacije.

M. Jerše

ELA ULRIH — ATENA, častna občanka

Predsedstvo občinske konference SZDL Lendava je pred nedavnim sprejelo sklep, po katerem družbenopolitične organizacije občine Lendava predlagajo zborom občinske skupščine, da ob 40. obletnici ustanovitve OF in vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije podeli naziv častnega občana občine Lendava Eli Ulrih — Ateni, ki je s svojim aktivnim delovanjem med prebivalstvom Pomurja in posebej lendavske občine prispevala k množičnemu narodnoosvobodilnemu gibanju ter ustanovitvi odborov OF in I. prekmurske čete. Ela Ulrih — Atena bo prejela tudi plaketo občine Lendava ob skorajšnjem občinskem prazniku.

Jani D.

gorenje elrad

Tovarna elektronike, elektromehanike, anten in kablov, n. sol. o. 69250 GORNJA RADGONA, Partizanska 3

Razpisuje v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju in Pravilnikom o štipendiranju za šolsko leto 1981/82.

KADROVSKE ŠTIPENDIJE

1. Visoke šole

— dipl. ing. elektrotehnike	3 štipendije
— telekomunikacije	
— dipl. ing. strojništva	1 štipendija
— proizvodna tehnologija	
— dipl. ekonomist	1 štipendija
— analiza in planiranje gospodarskega razvoja	

2. Višje šole

— ing. elektrotehnike	2 štipendiji
— elektronika	
— ekonomist	1 štipendija
— organiziranje združenega dela	

3. Usmeritev: elektrotehniška

— elektrotehnik elektronik (S.)	1 štipendija
— elektricar elektronik (SKR)	1 štipendija

4. Usmeritev: kemijska

— kemik (SR)	1 štipendija

5. Usmeritev: Kovinsko predelovalna industrija

— kovinar strojnik (SR)	1 štipendija
— oblikovalec kovin in upravljalet	
— strojev (SKR)	6 štipendij
— orodjar, rezkalec, strugar, brusilec,	
— strojni ključavničar, ključavničar	

POGOJI RAZPISA:

Kandidati naj pošljejo prijavo na obrazcu DZS 1,65.

K prijavi je potrebno priložiti:

- overjen prepis ali fotokopijo zaključnega spričevala oz. potrdilo o opravljenih izpitih
 - ustrezne podatke o materialnem in socialnem položaju kandidata
 - potrdilo o vpisu v šolo v tekočem letu
 - mnenje mladinske organizacije ZSMS o družbenopolitični angažiranosti kandidata.
- Rok za prijave je 15 dni od dneva objave.
- O podelitvi štipendij bodo kandidati pisмено obveščeni do 31. 8. 1981.
- Prijave sprejema kadrovska služba Gorenje — Elrad Gornja Radgona, Partizanska cesta 3.

Turistična sezona je pred durmi

BOMO POMURCI DOBRI GOSTITELJI?

Razširjena ponudba terja tudi kvaliteto

Res je sicer, da ima Pomurje največ pogojev za razvoj kmetijstva („To je naša šansa!“ slišimo večkrat), vendar pa ob tej osnovni panogi ne zanemarja tudi nekaterih drugih danosti. Dve izmed njih sta turizem in gostinstvo. Ti dejavnosti se na tem območju vse bolj krepita, saj imamo zanj nekatere pogoje: dovolj hrane in pijače, naravne lepote, krajevne značilnosti, jezera, termalna kopališča, zdravilišča... Ne nazadnje: tod žive prijazni in delovni ljudje, ki pa so tudi dobri gostitelji. Pa ne le tisti, ki se izobražujejo v srednji šoli za gostinstvo in turizem v Radencih, ampak tudi preprosti ljudje. Spomnimo naj,

pravijo gostinsko-turistični delavci, hkrati pa uspevajo stakniti denar za svoj prospekt. Tega jim sicer ne more nihče preprečiti, saj je potrebno svoje storitve popularizirati tudi na ta način, vendar je skupen pomurski prospekt več kot nujna. Potreben je zlasti za predstavljanje naše pokrajine na območjih zunaj Pomurja: na Hrvaškem, v Avstriji, Madžarski, Nemčiji, Italiji... Seveda le na tistih območjih, od koder zanesljivo pričakujemo goste, saj bi bilo veliko potratništvo (ali pa tudi ne), ko bi drag reklamni material „trosili“ vsenaokoli. Prospekt Pomurja je torej potreben, zanj so svojčas zbrali tudi že nekaj

pa je ponudba pomurskih gostinsko-turističnih organizacij letos še kar pestra, predvsem pa kvalitetnejša.

DOMAČE SPECIALITETE

Če gostinci ponujajo v svojih jedilnikih klasična evropska jedila, recimo pečenko, to seveda ne more tako „vžgati“, kot pa če je na jedilniku pristna domača jed. Tega so se naposled tudi v Pomurju zavedli in tako že lahko naročite tovrstna jedila. Tako odločitev vodstev hotelov, restavracij in gostišč, tudi zasebnih, je seveda vredna pohvale, saj priča, da smo naposled le podjetni in znamo prisluhniti zahtevi naših obiskovalcev. To pa je po

precej naredili tudi na področju širjenja in izpopolnjevanja raznih objektov. Lendava se vključuje v novo turistično sezono z novim hotelom, prenočitvene zmogljivosti so povečane tudi v Murški Soboti. V Martjancih so lepo preuredili motel in nudijo domače specialitete, ukinili pa so kegljišče, ki je bilo nerentabilno. V Banovcih in Moravskih Toplicah so med drugim poskrbeli za večjo higieno in uredili čistilne naprave. Pridobitev je izredno koristna, saj je bilo v prejšnjih letih na račun nehigiene povedano veliko upravičenih kritik. Kavarna v Radencih bo imela poslej video disko, ki so si ga mladi obiskovalci tako želeli. Novost v restavraciji Park v tem kraju je tudi samopotrebni način zajtrkovanja. V Radencih so tudi zgradili še dodatni dve igrišči za tenis. V Krplivniku na Goričkem bodo uredili domačo žganjarno pa muzejsko zbirko in še kaj, kar bo prav gotovo zvalilo marsikoga v ta obmejni kraj. Tudi zaradi tega, ker si bo vsakdo lahko omislil pristni pomurski spominski predmet — torej spominček.

KADROV NE MANJKA

Gostinska šola v Radencih, ki pa se odslej imenuje srednja šola za gostinstvo in turizem, je doslej opravila pomembno poslanstvo, saj je vzgojila veliko kadrov, ki ne delajo le v pomurskem dru-

in ono, dobro mora poznati svojo pokrajino, sporazumeti se mora tudi v tujih jezikih. Prav zaradi vsega tega so v predsezoni v posameznih temeljnih organizacijah naredili neke vrste akcijski program pa tečaje tujih jezikov in še kaj.

ZASEBNI GOSTINCI

V soboški občini je čez sto gostiln, v ostalih treh pomurskih družbenopolitičnih skupnostih pa še toliko, torej skupaj okrog 200 lokalov. Zasebni gostinci se prav tako primerno vključujejo v pomurska turistična prizadevanja, seveda pa ne vsi. Vzrokov za to je več: subjektivni in objektivni. Slednjih je najbrž več; mnogi zasebni lokali niso na prometnih točkah in so bolj namenjeni domačinom — vaščanom. Le-ti pa pretežno tja zahajajo zaradi pijače in na takem mestu gostinec, četudi si prizadeva, da bi nudil še kaj, razen pijače in sendvičev, česa posebnega ne uspe doseči, ker pač ni povpraševanja. Povsem drugače pa je tam, kjer je gostilna na prometni točki in se mimo vozijo ne le domačini, ampak tudi turisti. Če tako gostišče nima drugega kot pijačo, potem se tam naposled le kaže podvzati: ponudbo razširiti tudi na jedila. Domača seveda! Sicer pa večina takih gostiln z gostinsko-turističnimi organizacijami, ki tja vodijo občasno svoje goste. Turist si namreč

veliko takih, ki s svetom ob Muri nimajo nobene zveze, recimo: dalmatinski oslički, razne izrezljane vaze itd. Dobro je to, da je med spominki dobro zastopana prekmurska lončena obrt. S tem pa se skorajda izbira konča, kajti izdelkov iz slame (doužnjekov) ni veliko, raznih tkalskih izdelkov pa sploh ni, čeprav je bila tkalska obrt svojčas zelo razvita.

NAŠI KRAJI

Pa še beseda — dve o naših krajih! Novih hiš je veliko, brunarico pa vidiš le tu in tam in še ta je obsojena na skorajšnjo rušitev. Velika škoda, boste dejali. Res je! Toda, ali si sploh prizadevamo (institucionalno!), da bi kar največ tega ohranili? Ne, razen v Lendavskih gorih, kjer so ostale lesene „zidanice“ in so zdaj svojevrstna atrakcija za marsikatero obiskovalca lendavskega kota. Kar zadeva ceste pa tole: res je, da smo v glavnem makadam prekrili z asfaltom, toda pogledimo si ta asfaltni beton, kakšen je! Jama pri jami krpa ob krpi, zlasti je hudo zdelana regionalna cesta Radgona—Murska Sobotna—Lendava. Zdaj, ko so gostje že tu ali pa bodo vsak čas prišli, je seveda že prepozno jadikovati, res pa je, da smo bili Pomurci na področju rekonstrukcije cestnega omrežja premalo glasni, čeprav seveda ni prezreti dejstva, da nam je posojilo

GOSTJE, KI PRIHAJAJO V POMURJE, SI ŽELE VIDETI TUDI NAŠE VINORODNE GORICE. LENDAVČANI SO TEM ŽELJAM PRISLUHNILI IN OBISKOVALCE VEČKRAT POPELJEJO K TROJICI, ODKODER JE LEP RAZGLED PO POMURSKI POKRAJINI. FOTO: Š. S.

TAKE SO BILE NEKOČ DOMAČIJE V PREKMURJU. ZDAJ LE TU IN TAM VIDIŠ BRUNARICO (NAŠ POSNETEK IZ TRNJA), KAR PA JE VELIKA ŠKODA. PRVOTNA BIVALIŠČA BI BIL TREBA OHRANITI, VSAJ V VSAKI VASI PO ENO — ZARADI POZNEŠIH RODOV IN TURISTOV SEVEDA. FOTO: Š. S.

da imamo na pomurskem območju tudi zametke kmečkega turizma, oziroma kmetij, ki sprejemajo na hrano in prenočevanje goste. V naši pokrajini se čez leto zvrsti tudi več prireditev, kot folklorni festival, v Beltincih, kasaška tekmovanja v Ljutomeru pa prireditve v Radencih, Murški Soboti, Lendavi in v drugih krajih. Vsega tega je kar precej in marsikatera privabi goste ne le iz okolice, ampak tudi od daleč. Tudi izza meje. Naše območje je najsevernejša jugoslovanska pokrajina „vkljenjena“ med državnimi mejniki Avstrije in Madžarske. Ob odprtih mejah na vzhodu in zahodu je na evropskem prepihu in hkrati v zatišju, odmaknjena od velikih onesnaženih središč. Pomurje združuje na razmeroma majhni površini 1334 kvadratnih kilometrov plodno zeleno ravno ob Muri, severni del razgibanih vinorodnih gor in razkošne borove gozdove na Goričkem, vse do razvodja med Muro in Dravo...“ je pred šestimi leti zapisal tedanji tajnik Pomurske turistične zveze Bela Sever v knjižnici „Pomurje“.

TURISTIČNI PROSPEKT

Pred leti je bila gostinsko turistična ponudba Pomurja veliko bolj enotno predstavljena kot zdaj. Dokler je delovala Pomurska turistična zveza, so si bili gostinsko-turistični delavci nekam bliže in so uspeli najti skupni jezik pri izdaji enotnega prospekta Pomurja. Zdaj je seveda drugače: ni prospekta, ki bi enotno predstavil svet ob Muri in vse drugo, kar ta pokrajina daje. Kaže, da se zatika pri denarju, torej združevanju sredstev. Vsaj tako

denarja, saj se je v sofinanciranje vključila tudi gospodarska zbornica, pa je zato velika škoda, da ni prišlo do realizacije. Prav je mislil tovariš, ki je na nekem pogovoru dejal: „Ko bi Pomurje imelo prospekt in bi se torej predstavilo bodočim gostom kot pokrajina, bi bilo več možnosti za obisk turistov, kot pa je zdaj, ko vsak ponuja svoje nepopolne storitve...“

„Drugo leto boljše bo...“ poje neka popevka. Pa upajmo še mi!

NISO SKREGANI

Potem ko ste prebrali razmišljanje o prospektu, ste morda pomislili, da so pomurski gostinsko-turistični delavci skregani. To bi bila huda, kajne? Niso in še kar dobro sodelujejo. Pa ne le temeljne organizacije, združene v delovno organizacijo Radenske, ampak tudi tozid Gostinstvo in turizem iz Lendave, ki je sicer vključen v delovno organizacijo Golfurist Ljubljana. Prišli so že tako daleč, da posamezni tozid ne drži več svojih gostov, ki prihajajo na naše območje organizirano in torej tu tudi nočijo, ljubosumno le v svojih lokalih, bazenih itd., ampak jih popelje tudi po celotnem Pomurju. Lendavčani na primer radi usmerijo svoje turiste v Moravske toplice, Radenci v Gornjo Radgono, Ljutomerčani v Radence, Moravce itd. Seveda gostje kosila ali večerje ne plačajo v gostiteljskem hotelu, ampak v svojem, torej tam, kjer so nastanjeni. Zdaj se gostinci dogovarjajo, da bi lahko bili te ugodnosti deležni tudi gostje, ki prihajajo posamično. Le zakaj ne bi omogočili take mobilnosti tudi njim? Sicer

svoje ena izmed zelo uspešnih propagand, saj je znano, da je tista propaganda, v našem primeru turistična, ki se širi od ust do ust, najuspešnejša. Seveda pa vse možnosti še niso izkoriščene in bo treba marsikatero prleško ali prekmursko specialiteto še odkriti, torej za recepte povprašati babice. Sicer pa je za naše goste zelo pomembno, da naposled lahko pijejo v lokalih tudi domačo kapljico. Te v Pomurju res ne manjka in le čemu bi potem ponujali cenoeno vino z drugih območij. Torej je na mizah naših gostov vse več lendavčana, ljutomerčana, janževca in drugih kakovostnih vin. To pa je dobro.

RAZŠIRJENA PONUDBA

Delovni človek si želi oddiha, spoznati želi nove kraje, ljudi, naravne znamenitosti... Vzrokov za potovanje iz enega v drug kraj je nešteto. In vsem tem željam morajo gostinsko-turistični delavci prisluhniti. Ponudba torej ne sme biti enostavna, ampak razširjena, taka, da bo vsakogar zadovoljila. Zapišemo lahko, da v Pomurju znamo vsem tem željam vse bolj prisluhniti in tako vse bolj zadovoljujemo pričakovanja naših gostov. Tako posamezni hoteli prireajo izlete po Pomurju, poskrbeli so za rekreacijo, ogled nekaterih usmerjenih kmetij, poskušajo vin v zidanicah, obisk na kmetijah, ki se ukvarjajo s turizmom kot dopolnilno dejavnostjo... Našteli smo le nekaj primerov, seveda pa je teh kar precej. Tudi pobudi, ki se porodi med našimi obiskovalci, gostinsko-turistični delavci radi ustrežejo. Sicer pa smo za svoje goste letos

žbenem in zasebnem gostinstvu, ampak se uveljavljajo tudi na zunajpomurskih območjih. Kadrov nam v dejavnosti gostinstva in turizma ne manjka, kar je zelo spodbudno, in je tako moč upravičeno pričakovati, da bo gostinsko-turistična dejavnost v naši pokrajini svojo ponudbo še naprej krepila in pestrila. Pa ne samo to! Skrbeti je treba za kvalitetnejšo ponudbo. Gostinci pravijo, da so prav temu dali v tej sezoni poseben poudarek. In če bodo to opazili tudi naši gostje, se lahko zgodi, da bo letošnji turistični promet veliko boljši tudi zaradi kvalitetnih storitev. Med to izboljšano ponudbo oziroma odnos do gostov njihovih želja (včasih tudi manir) pa sodi tudi ljubeznost strežnega osebja. Natakara mora biti vedno nasmeh, prijazen, uvideven... njegovo poslanstvo se ne konča s tem, da postavi na mizo jedi, pijače... ampak mora gostu tudi svetovati to

večkrat zaželi tudi družbe med preprostimi domačini. Seveda pa je treba to obliko sodelovanja še krepiti in jo razširjati tudi na druga območja. Torej tudi tja, koder se zdaj morda zdi, da ni pogojev.

TURISTIČNI SPOMINKI

Dobrodošli v Pomurju! To je prav gotovo želja ne le gostincev, ampak tudi trgovcev in številnih drugih, ki se zavedajo, da obiskovalci od drugod prinašajo v našo pokrajino denar, nekateri celo devize. Glede menjalne službe se stanje izboljšuje in v skoraj vsakem družbenem lokalu lahko menjaš valuto, obstoji pa celo predlog, da bi bilo to moč storiti (uradno seveda!) tudi v zasebnih gostiščih. To je v redu. V redu pa je tudi to, da se v turistično ponudbo vse bolj vključuje tudi pomurska trgovina, saj je njena ponudba časa primerna. V trgovinah je moč kupiti spominčke, čeprav je med njimi še vedno

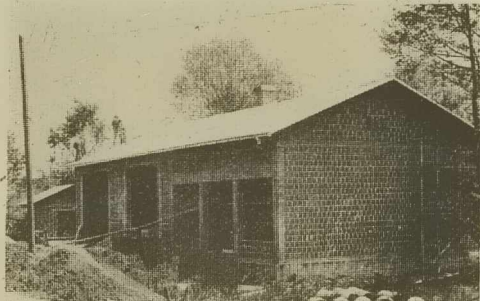
za ceste, ki smo ga tako množično vpisali, le nekaj dalo. Cestnemu omrežju, tako novogradnjam, kakor dobremu vzdrževanju, moramo v naslednjem letu posvetiti veliko večjo skrb in si izboriti popolno rekonstrukcijo omenjene ceste. Tako bodo naši kraji precej pridobili tudi na videzu, čeprav s tem njihova podoba še ne bo povsem urejena. V mnogih naseljih so namreč hudo skregani s čistočo, kar posebej hitro opazijo naši gostje. Vzemimo zato v roke koso, vile, grablje, zasadimo rože, popravimo ograje, pročelja hiš... zavedajmo se, da gostje, ki prihajajo v Radence, Radgono, Ljutomer, Banovce, Lendavo, Moravce, Gornje Petrovce... niso samo gostje tamkajšnjih kolektivov, ampak posredno tudi naši gostje... Pomurci pa veljamo za dobre gostitelje, zato moramo obiskovalca sprejeti ljubezno in v čistem ter urejenem okolju.

ŠTEFAN SOBOČAN

dopisniki so zabeležili

Skladišče s trgovino

Poleg zbiralnice mleka bo skladišče in trgovina z umetnimi gnojili, škropivi, krmili pomembna pridobitev za občane vasi Odranec v letošnjem letu. Pobuda za izgradnjo trgovine in skladišča je prišla s strani kmetov kooperantov in ostalih občanov, ki izgubljeno veliko časa za nakup gnojil, zaščitnih sredstev, semen in ostalih pripomočkov za kmetijsko proizvodnjo po okoliških krajih in mestih. Kmalu jim tega ne bo več potrebno. Iz trgovine, skladišča bo gnojilo možno odpeljati takoj na njivo. Investitor je ABC Pomurka Murska

Sobota, Obrat za kmetijstvo in kooperacijo Lendava, TZO Črenšovci. Investicijska vrednost je 1.700.000 din. Skladišče in trgovina naj bi bila predana svojemu namenu konec maja. Realizacija načrtovanega objekta sicer nekoliko kasni iz objektivnih vzrokov (prenos lastništva, načrti).

Odranci, vas s približno 2.000 prebivalci, so pretežno kmetijsko področje, kjer kmetijska proizvodnja kljub objektivnim in subjektivnim slabostim doživlja svoj preporod. Staro, klasično kmetijsko proizvodnjo izpodriva vse bolj specializirana proizvodnja žitit, mesa in mleka. S pridobitvijo novih šolskih prostorov in zunanjih površin (kmetijskih) bi tudi šola lahko prispevala velik delež pri usmerjanju mladih v kmetijsko proizvodnjo.

Poleg založenosti skladišča in trgovine v Odrancih pa bo potreben še človek, ki bo znal kmetijskim proizvajalcem svetovati pri izbiri gnojil, zaščitnih sredstev in semen.

Anton Černi

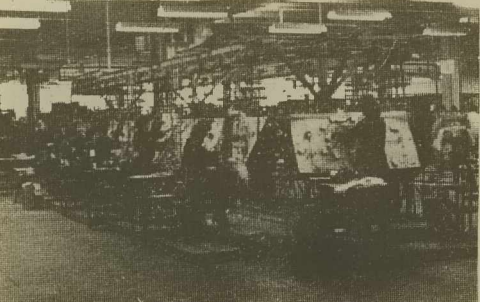
RADVENCI

Dobra paša — več mleka

V radgonski občini je mlečna proizvodnja pomemben prispevek k proizvodnji hrane. Na različnih mestih so pred leti postavili moderne zbiralnice.

Pred dnevi sem obiskal Marijo Karlo v Radvencih, gospodinjico, ki je poleg kmetovanja prevzela delo v zbiralnici mleka. Povedala je, da je v zadnjem času veliko zanimanja za odjavo mleka. K večji prireji in oddaji mleka je gotovo vplivala dobra spomladanska paša in spodbudna odkupna cena mleka. V tem času v tej zbiralnici zberejo vsak dan več kot 400 litrov mleka.

L. K.

GORENJE-ELRAD

Kabelski seti v novih tovarnih

V delovni organizaciji Gorenje-Elrad že več let proizvajajo različne kabelske sete, ki jih vgrajujejo v svoje izdelke proizvajalci gospodinskih in drugih strojev. Ker je bil ta oddelek v utesnjenih prostorih, so proizvodnjo preselili v nove prostore na Meleh. Proizvodnja setov je sestavni del TOZD proizvodnje anten in kablov, delo pa je organizirano na tekočem traku. Dosegli so višjo produktivnost in večjo izrabo strojev.

Na sliki je oddelek za proizvodnjo kabelskih setov v novi tovarni Gorenje-Elrad na Meleh.

L. Kramberger

Moški pevski zbor KD „Štefan Raj“, ki ga vodi Jože Kocet, ima v domačem kraju, v Turnišču, pa tudi drugod, vedno dosti poslušalcev. Za spodbudo objavljamo tole fotografijo z zadnjega nastopa.

Š. Prša

Zabavna glasba v Odrancih

Mladinska organizacija je tudi letos skupaj s kulturno prosvetnim društvom iz Odranc organizirala festival zabavne glasbe. Za letošnjega se je prijavilo 14 pevcev amaterjev iz Murske Sobotice, Melince, Lipovca, Černelavca, Gaberja, Dolnje Bistrice in Odranec. Njihovo petje je ocenjevala žirija znanih pomurskih glasbenih strokovnjakov, pevce pa je spremljal ansambel Tarok.

Za najboljši glas je bil izbran pevec Štefan Krampač iz Gaberja, drugo mesto je zasedla Irana Kučič iz Gaberja, tretje pa duet Milena Babič in Katarina Hožjan iz Odranec.

Jože Žerdin

ADRIJANCI

Pomladni tenis

V nedeljo so mladi v Adrijancih pripravili v vaško-gasilskem domu turnir mladosti v namiznem tenisu. Po skoraj enakovrednih borbah je prvo mesto pripadlo ekipi domačinov, drugo ekipi Petrovci II in tretje ekipi Petrovci I.

Med posamezniki so bili najbolj spretni igralci Štefan Kerčmar, Petrovci, Drago Bočkorec, Adrijanci, in Jože Žilavec, Lucova.

Elimir Lepoša

Ob slovesnem koncu tedna Rdečega križa so v Čepincih prejšnjo nedeljo pripravili srečanje s krvodajalci. Dosedanja rekorderka je Emilija Črnko iz Čepince, ki je za 25-kratno darovanje krvi prejela značko in plaketo. Za več kot 15-kratno darovanje pa sta prejela značke še Barica Gorza in Jože Črnko. Za manj kot 15-kratno darovanje krvi pa je prejelo značke še 50 krvodajalcev. Na koncu slovesnosti so med člane Rdečega križa sprejeli še 15 mladih, učencev iz osnovne šole Markovci.

Na sliki so Emilija Črnko, Barica Gorza in Jože Črnko iz Čepince.

Drago Jakič

Topla hrana za kmetijske delavce

V Vinogradniškem gospodarstvu Kapela si prizadevajo, da bi tudi kmetijski delavci dobili tople malice. V ta namen bodo preuredili kletne prostore za pripravo hrane in jedilnico. Ker je pogosto na terenu več delavcev, jim bodo v prihodnje vozili malice na delovišča. Za ureditev kuhinje in drugih prostorov bodo porabili okrog 700 tisoč dinarjev.

L. K.

LENDAVA

Boljša aktivnost?

Mladi v lendavskem Varstroju so v akcijski program zapisali, da bodo letos posvetili več pozornosti stabilizaciji. Zmanjševali bodo stroške in varčevali. Delež mladinske organizacije se čuti v kvalitetnejšem delu mladih. V program so tudi zapisali, da bodo smoterneje uporabljali material.

Postopoma se bodo morali uveljavljati tudi pri sprejemanju nalog pri kolektivnem delu in odgovornosti.

J. Žerdin

JANZEJ VRH

Topoli polepšajo pokrajino

V preteklosti so bile Slovenske gorice znane po visokih topolih. Pokrajino so dajali poseben čar. Danes je teh vitkih dreves vse manj. Da jih ni več toliko kot nekoč, je pripomogel tudi okupator, ki jih je dal odstraniti, ker so služili partizanom za orientacijo.

Na sliki so trije mogočni topoli na Janzevem vrhu. Četrtega je uničilo lanske leto neurje.

Tekst in foto: L. K.

S SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA V MURSKI SOBOTI

Delavci se zavedajo svojih pravic

SODIŠČE ZDRUŽENEGA DELA LANI PREJELO KAR 837 VLOG — NAJŠTEVILNEJŠI SPORI IZ DELOVNIH RAZMERIJ — PO NESREČAH PRI DELU ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI ZA 5 MILIJONOV DINARJEV

Prvega aprila je minilo 5 let, odkar smo tudi v Murski Soboti dobili novo vrsto sodišča — samoupravno sodišče združenega dela. Samoupravno sodstvo je pomemben korak naprej v približevanju sodne funkcije delovnim ljudem. Njegova značilnost je med drugim tudi v tem, da v sojenju ne sodelujejo zgolj poklicni sodniki (pravniki), ampak tudi občani oziroma delovni ljudje drugih poklicev. Razumljivo je, da je tako sodišče bolj življenjsko, saj sodniki ne vidijo zgolj paragrafov, ampak tudi dejanske razmere, v katerih in zaradi katerih nastaja v združenem delu konflikt, spor, o katerem je potrebno izreči pravično sodbo. Pa ne samo to! Sodišče združenega dela opravlja izredno pomembno preventivno poslanstvo, saj se zaveda gesla, da je boljše preprečevati (svetovati), kot pa soditi. Razvilo je torej pomembno pravno pomoč, tako delovnim ljudem kot posameznim organizacijam združenega dela. Lani, na primer, je sodišče združenega dela v Murski Soboti, ki je pristojno za območje štirih pomurskih občin, nudilo pravno pomoč več kot 500 delavcem.

PRVO LETO 89, LANI 837 ZADEV

V letu 1975, ko je sodišče združenega dela v Murski Soboti začelo opravljati svoje poslanstvo, je prejelo 89 vlog, lani pa skoraj desetkrat več: 837. Predsednik sodišča Ladislav Pentek pravi, da se je število vlog povečalo, ker se delavci vse bolj zavedajo svojih pravic, prav tako pa tudi obveznosti in odgovornosti iz medsebojnih razmerij združenem delu. Prav zaradi tega pogostejše uveljavljajo varstvo svojih pravic pred pristojnimi organi organizacije oziroma skupnosti, kjer združujejo delo. Če pa tam ne uspejo, se obrnejo na sodišče združenega dela. Najštevilnejši so spori iz delovnega razmerja. Lani jih je bilo kar 796, od teh največ (690) denarnih terjatev. Le-te se nanašajo na vse oblike nagrajevanja in druge izplačila v zvezi z delovnim razmerjem, kot so: jubilejne nagrade, nagrade za delo ob upokojitvi, razni regres, odškodninski zahtevki zaradi nesreč pri delu ... Sodišče združenega dela v Murski Soboti ugotavlja, da se število zahtevkov po odškodnini zaradi poškodb pri delu nenehno povečuje. Lani so poškodovani delavci zahtevali odškodnino v skupnem znesku kar 5 milijonov novih dinarjev. Ob tem se ne kaže le zamisliti, ampak odločno ukrepati. V Pomurju še zdaleč nismo storili dovolj (ne v organizacijah združenega dela ne delavci sami pri sebi), da bi bila varnost pri delu primerna. To pa sta vzrok in posledica, da so odsotnosti z dela zelo pogoste, zmanjšana je delovna sposobnost posameznih delavcev (tudi popolna nesposobnost in smrtni primeri), predčasnne upokojitve, s tem pa obremenjevanje socialnih skladov. Sodišče združenega dela ob teh neljubih primerih ni presenečeno, saj ugotavlja, da ima večina organizacij združenega dela v svojih aktih formalno pravno zadeve urejene, v praksi pa je povsem drugače: zapisanega ne uresničujejo ali pa z

velikimi odstopanji. V večini primerov delavci, ki se pri delu ponesrečijo, niso sami krivi. Povsem upravičeno bi potemtakem lahko pričakovali, da jim bo podjetje samo pomagalo pri izplačilu odškodnine. Pa ni tako! Vodstvo, hoteč se izogniti direktni ali indirektni odgovornosti, angažira svojo pravno službo, ki se postavi proti delavcu. To pa je hudo! Seveda sodišče združenega dela skuša najprej doseči poravnano, sicer pa izreče pravilno sodbo.

NAJVEČ V SOBOŠKI OBČINI

Že res, da je območje soboške občine veliko in da zaposluje veliko več delavcev kot pa ostala tri območja (občine) Pomurja, toda število zadev, ki jih je prišlo na sodišče združenega dela lani, vendarle zaskrbljuje: od skupnega števila zadev 837, jih je kar 671 iz soboške občine, medtem ko jih je iz ostalih treh družbenopolitičnih skupnosti 166, in sicer 60 iz lendavske občine, 77 iz radgonske in le 29 iz ljutomerske občine. Na izredno velik priliv iz občine Murska Sobota so vplivali zahtevki delavcev SOZD ABC Pomurka, delovna organizacija Mesna industrija, kajti delavci te organizacije združenega dela, zastopani v svoji sindikalni organizaciji, so vložili kar 507 zahtevkov za uveljavitev svojih pravic iz naslova minulega dela. Zakaj toliko zahtevkov prav iz Mesne industrije ni težko ugotoviti: organizacija zaradi administrativno določenih prodajnih cen (samokritično pa priznavajo, da ne zgolj zaradi tega, ampak tudi zavorlo lastnih slabosti) že nekaj let ne ustvarja dovolj sredstev za pokritje vseh stroškov, in so tako bili prisiljeni »varčevati« tudi pri delitvi sredstev, ki so si jih delavci sicer zaslužili s svojim preteklim delom. In to, kar si nekdo zasluži s svojim poštenim delom, mora pač prejeti. Zalostno pa je seveda, če si mora to svojo pravico izboriti šele na sodišču!

SINDIKAT — ZAŠČITNIK DELAVCEV

Vloga osnovnih organizacij v organizacijah združenega dela dobiva vse bolj na pomenu. Na to družbenopolitično organizacijo delavskega razreda se delavci obračajo, kot smo to videli na primeru Mesne industrije, tudi, kadar čutijo, da so v svojih pravicah prikrajšani. Tako je lani sindikat vložil na sodišču združenega dela v Murski Soboti, upošteva je omenjene zahtevke delavcev Mesne industrije, kar 527 skupnih oziroma posamičnih vlog za uvedbo postopka. Slede individualne vloge delavcev, ki jih je bilo 277, in 32 vlog organizacij združenega dela.

Največ primerov (796) se nanaša na delovna razmerja, 32 na razmerja v samoupravnih interesnih skupnostih, 5 je bilo sporov s področja kooperacije in 3 drugi spori. Dokaz, da se delavci zavedajo svojih neveljavljenih pravic, potrjujejo odločitve v sodišču združenega dela v Murski Soboti, ki je, upošteva vse okoliščine za in proti, v kar 80 odstotkih zahtevkom ugodilo! Le v 12 odstotkih je bil zahtevek zavrnjen, v 8 odstotkih pa je bil spor rešen na kak drug način, s poravnano, ustavitvijo itd.

Ob koncu tega prispevka se vsiljuje tole vprašanje: Kdo je tisti, ki delavcem še vedno krati njihove pravice, ki jim jih zagotavljajo ustava, zakoni, samoupravni akti, statut podjetja in drugi normativni predpisi? Odgovor na to, ki bi veljal za vse primere, je seveda težko dati, kajti treba je raziskati vsak posamezen primer, kljub temu pa se vendarle ponuja tale ugotovitev: samoupravne pravice so kratene tam, kjer slabo delajo (ali pa sploh ne) družbenopolitične organizacije, kjer delavci dovoljujejo razraščanje in bohotenje raznih »izmov«, kot so: birokratizem, tehnokratizem ... Torej tam, kjer samoupravljanje in neposredno odločanje ni dovolj razvito. Za to pa smo pravzaprav krivi sami, saj si ne prizadevamo dovolj, da bi pravice, enako pa seveda tudi obveznosti in odgovornosti iz dela, še prej pa do dela (!) v polni meri uveljavljali. Vzrok pa tiči predvsem v naši premajhni osveščenosti. Izobraževanju za delo in samoupravljanje moramo potemtakem posvečati še večjo skrb in biti pripravljeni za osvajanje novih znanj.

Tega pa od nas ne zahteva zgolj sodobna tehnologija, ampak tudi naš samoupravni sistem.

ŠTEFAN SOBOČAN

ABC POMURKA

Trgovsko-gostinska delovna organizacija

„NAPREDEK“ DOMŽALE

Komisija za delovna razmerja TOZD gostinstvo in turizem

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

1. VEČ KVALIFICIRANIH NATAKARJEV OZIROMA NATAKARIC za opravljanje del in nalog natakara-točaj

Pogoji: KV natakara, eno leto delovnih izkušenj in ustrezno zdravstveno stanje

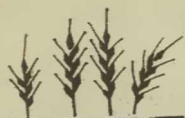
2. VEČ KVALIFICIRANIH KUCHARJEV

Pogoji: KV kuhar, eno leto delovnih izkušenj in opravljen zdravniški pregled za delavce v živilski stroki

Delovno razmerje sklepamo za določen ter za nedoločen čas, s polnim delovnim časom 7 ur dnevno.

TOZD nudi prebivanje v samskih sobah in možnost prehrane. Rok za prijave je 15 dni po objavi na naslov:

Trgovsko-gostinska delovna organizacija NAPREDEK, 61230 DOMŽALE, Ljubljanska 64.

Perutninarji se otepajo z izgubami

V prvih mesecih letošnjega leta so se pogoji poslovanja perutninarske proizvodnje pri vzreji mesa brojlerjev poslabšali do take mere, da je delovna organizacija Agromerur iz M. Sobote, ki letno vzredi 4,1 milijona poščancev oziroma preko 7 tisoč ton perutninskega mesa, v prvih treh mesecih zabeležila 5,710 milijonov dinarjev izgube.

Že v letu 1980 je proizvodnja v DO Agromerur bila motena s tem, da so si perutninarji, ki so pri vzreji v veliki meri vezani na krmila iz uvoženih surovin, sami morali zagotavljati devize za nakup soje, ribje moke in drugega. Svoje pa je prispevala tudi devalvacija dinarja, ki je povišala ceno krmnih surovin iz uvoza. K težavam je pripomogla tudi hitra rast cen energije, saj piščance redijo v ogrevanih hlevih.

Problem zase pa predstavljajo neurejene cene piščančjega mesa oziroma veliko znižanje cen tega mesa z odlokom ZIS z dne 27. oktobra 1980 in sicer od 58,00 na 55,20 din za kilogram po BF metodi obdelanega mesa ter s tem povezano ustrezno znižanje cen za vse druge obdelave in vrste razrezov mesa perutnine. Pri tem ne gre prezreti, da so v času, ko je v Sloveniji kilogram piščanca veljal 58,00 dinarjev enako meso v drugih republikah prodajali po 68,00 dinarjev.

Tako stanje je vplivalo tudi na poslovni rezultat ob koncu preteklega leta, tako da so perutninarji formirali le rezervni sklad, ob tem da sredstev za poslovni sklad in za prehrano delavcev nimajo. Pogoji poslovanja se v začetku tega leta niso spremenili, temveč so se še poslabšali, ker se zmeraj veljajo v novembru in decembru 1980 določene cene. Na neugoden poslovni rezultat je vplival predvsem dokup koruze po novih cenah (6,20 oziroma 7,00 dinarjev). Dražjo koruzo so porabili v letošnjem aprilu, ta čas pa so dokupili 3.200 ton koruze, ki je veljala 8,70 dinarjev oziroma s prevozom do mešalnice kar 9,42 dinarjev za kilogram.

Prav tako sta se znatno podražili soja, ki je v začetku leta 1980 veljala 8,50 aprila letos pa že 20,50 dinarjev, in ribja moka, ki se je v istem času podražila od 13,50 na 35,00 dinarjev po kilogramu. Na ceno soje in ribje moke so poleg dviga cen na tujem tržišču vplivali še višji stroški nabave deviznih sredstev.

Iz kalkulacij za januar in februar 1981 je razvidno, da prinaša vsak kilogram brojlerskega mesa Agromerurju 14,54 dinarjev izgub, saj znaša ta čas čista proizvodna cena 67,54 dinarjev po kilogramu. Ob proizvodni ceni pa je potrebno upoštevati še stroške trgovine, ki se gibljejo od 9,5 do 10,00 odstotkov cene oziroma 6,75 dinarjev ter potrebna sredstva za razširjeno reprodukcijo. Ob upoštevanju naštetih dejstev in spremenjenih pogojev proizvodnje doseže proizvodna cena piščančjega mesa 77,50 dinarjev po kilogramu.

V ABC POMURKA — DO Agromerur so kljub naštetim težavam proizvodnjo piščančjega mesa uspeli obdržati na načrtovani ravni. V prvem trimesečju 1981 so planirano proizvodnjo celo presegli za 10,07 odstotkov. Vendar nastalemu položaju, ki je vzrok novemu žarišču izgub pri proizvodnji mesa, sami nišo kos, zato so vložili že več zahtevkov za rešitev nastalega položaja, pri čemer so zaprosili tudi za pomoč ŽPS.

Upajmo pa, da se bo sedaj, ko veljajo nove cene mesa, tudi pri njih položaj izboljšal.

Boris Hegedüs

Vinogradništvo je vse bolj donosno

V nedeljo je bil, kot ste verjetno tudi sami občutili, lep dan. Podal sem se v Lendavske gorice, v tako imenovani Benec, kjer ima ne le vinograd, ampak tudi stanovanje družina Nemec. Franc in Ana sta torej sredi goric in zato, razumljivo, jima vinogradništvo ni nepo-

Proti travi in plevelu tudi škropimo! V našem vinogradu pa posvečamo veliko pozornost rednemu škropljenju trte. Lani, na primer, smo škropili menda dvanajstkrat. To je sicer velikokrat, vendar je tolikokrat bilo potrebno, saj so trto napadale razne bolezni. No,

IZKUŠNJE KMETOVALCEV

Franc in Ana Nemec v svoji vinski kleti v Lendavskih goricah. Foto: Š. S.

znana dejavnost. Obdelujeta pol hektarja goric in pravita, da sta z dohodkom zadovoljna.

— Lendavske gorice so dolgo časa slovele po tem, da je v njih veliko šmarnice. Kdaj pa so vinogradniki naposled spoznali, da le ni dovolj toliko in toliko litrov „vina“, ampak mora biti le-to kvalitetno, torej sok iz žlahtnih trt, sem povprašal Franca.

„Za to so naši goričanci rabili precej časa. Rekel bi, da se je prava obnova začela pred kakimi petimi leti, ko se je režim prodaje vina zaostрил in ni moč več prodati šmarnice, čeprav nekateri zmotno misleči pravijo, da je tudi taka pijača dobra. Vinogradništvo je zdaj v pravem razcvetu. Samo pogledj tja gor pa na ono stran; vidiš obnovljene vinograde, kar je zelo spodbudno.“

Tako nekako je pripovedoval Franc. Tudi žena Ana je to potrdila. Seveda sem se o tem tudi sam prepiral. Pa ne le z očmi (resnično lep prizor, kaj šele v jeseni!), ampak tudi potem, ko me je popeljal v veliko klet. Letos so Nemčevi pridelali okrog 4 tisoč litrov vina.

Večjo količino so ga prodali staremu kupcu, nekaj pa ga je še ostalo v sodih. Zares je prijetno! Ima značilni okus pravega lendavčana, torej nekoliko kislasto. Kot nalašč za dober brizganec. Enako kot dobra kapljica mi je godil tudi hlad v kleti, ki je zgrajena po vseh predpisih, v predprostoru pa sem opazil tudi nekatere vinogradniške pripomočke, kot so škropilnice, stiskalnica, pecljalnik in seveda vinska črpalka...

„V vinograd je treba nenehno vlagati. Mi smo bili med prvimi, ki smo se odločili za obnovo goric in nam seveda ni žal, saj s prodajo sploh nimamo težav. A tudi sicer je vinogradništvo v zadnjih letih zelo donosno, seveda, če ne računaš prav vsake ure, ki jo preživiš v goricah. Do te dejavnosti moraš imeti pač veselje in ne gledati vse skozi denar,“ je povedal Franc Nemec.

„Vidite, zdaj, ko imamo frezo, je delo v vinogradu precej lažje, čeprav je res, da okopavanja ne opravimo povsem strojno, ampak enkrat letno kopljejo tudi z motikami.

zdej, ko imamo motorno škropilnico in vodovod, s škropljenjem ni velikih težav, pač pa je bilo težje, ko smo škropivo nosili ob vznožju goric z lončenimi vrči...“

V Anino obujanje spominov prav nič nisem podvomil, saj sem tudi sam bil nekoč tak mučenik.

„Se enega srkni, prijatelj!“ je velel Franc in mi ponudil kozarec rizlinga. Le kdo bi se upiral dobri kapljici! Potem, ko sem zvrnil kupico, sem zastavil tole vprašanje:

— Škropite deset in celo večkrat, vendar pa v vinu ne čutim vonja po škropivu. Slišal sem namreč da vina nekaterih drugih vinogradnikov „dišijo“ po škropivu kosan in karatan.

„Seveda, ko pa pravočasno ne pretočijo. Jaz mošt pretočim po petih urah po stiskanju in ne čakam štiriindvajset ur kot mnogi drugi...“

Hudo bi se zlagal, ko bi trdil, da v Nemčevi kleti ni prijetno.

Je, pa še kako! Vendar sem se moral posloviti, sicer bi se še napil. Pozneje sem še nekaj časa posedel in pogovor nadaljeval na verandi. Bila je nedelja in v marsikateri kleti so ta dan odprli vrata in s prijatelji in sorodniki pokušali pristno vino. Vinogradništvo dobiva v lendavskem kotu vsebolj na dobrem glasu. Zanimivo pa je, da za to niso poskrbeli zgolj vinogradniki iz kmečkih vrst, ampak (morda celo: predvsem) ljudje drugih poklicev. Lani, ko so gorice izredno dobro obrodile, resda je bilo vino nekoliko slabše, je priteklo veliko kapljice, vprašanje pa je, kako bo to jesen. Slana, o kateri je te dni slišati, da je „opekla“ gorice v marsikaterem vinorodnem okolišu, lendavskih goric sicer ni prizadela, je zdaj z gotovostjo moč trditi, da se lanska obilna letina ne bo ponovila, kajti — kot je dejal Franc Nemec — gorice so se preveč izčrpale. Morda pa bo letos vino, če ga bo pač manj, toliko boljše? Če bo tako, bodo vinogradniki, kupci in pivci prav tako zadovoljni, saj je vse več takih, ki radi pijejo dobro vino, četudi je (bo) nekoliko dražje.

Š. SOBOČAN

Bo mesna industrija naposled izplavalala?

Ali bo 26,7-odstotna poprečna podražitev mesa rešila slovensko mesno-predelovalno industrijo izgub? Le-te letos znašajo v desetih večjih klavnicah 270 milijonov dinarjev, od tega odpade na Mesno industrijo v Murski Soboti 45 milijonov. Na zastavljeno vprašanje je moč nekako takole odgovoriti: če se stroški pitanja goveda in prašičev ne bodo povečali v nerazumni mejah, bodo mesarji najbrž „izplavali.“ Trenutno stanje (od srede naprej) je za mesarje namreč dokaj ugodno, saj je odobrena podražitev, izražena v odstotkih, nekoliko višja kot pa so svojčas zahtevali. Žal pa je vse to le trenutno stanje, kajti zagotovo se bo spet poslabšalo, ko pa pridelovalci krme (koruze in drugih poljščin) tudi ne nameravajo ostati pri sedanjih prodajnih cenah. Torej jih bodo prej ko slej povišali. To se bo odrazilo na stroških pitanja goveda in prašičev in s tem seveda tudi v končni verigi — pri mesnopredelovalni industriji.

V Mesni industriji v Murski Soboti so imeli lani 102 milijona 964 tisoč 750 dinarjev izgube, letos pa — kot že zapisano — mesečno v poprečju 15 milijonov. Ta se je v tem kledarskem obdobju (do podražitve mesa) povečevala in ne zmanjševala, pa se zato postavlja vprašanje, kako je s sanacijskim programom. Cilj ukrepov, nalog in zadolžitev je namreč zmanjšati in odpraviti izgubo. Nanjo žal preveč vplivajo takoimenovani zunanji dejavniki (prodajne cene), seveda pa tudi notranja razmerja, pa produktivnost, fiksni stroški... Prav na te stalne stroške, zdi se tako, pozabljamo. Mesna industrija ni v polni meri izkoriščena, saj bi v klavnici lahko zaklali kar 100 tisoč prašičev več, seveda, ko bi jih imeli. Na jesen bodo dobili prve pitance iz farne v Nemščaku in takrat bo veliko bolje. Vse dotlej pa so prisiljeni kupovati tudi na izvenpomurskih območjih in plačevati po tamkajšnji tržni ceni. Tudi goveda niso zaklali v tolikšnem obsegu kot pa to dovoljujejo prostorske kapacitete, ampak namesto 35 tisoč glav le 15 tisoč goved. Ko bodo proizvodni objekti in delavci seveda polno zaposleni, to pa bo takrat, ko bo dovolj živine, se bodo fiksni stroški po kilogramu mesa in mesnih izdelkov znatno znižali. Pač pa bo treba čimprej rešiti problem razsekovalnice, ki predstavlja ozko grlo. Nič novogradej, so menili na izvršnem svetu, ampak dosledno izkoriščanje že zgrajenih prostorov.

Na izvršnem svetu v Murski Soboti so sklenili, da bodo izvršni svet SR Slovenije pisмено seznanili s sedanjim stanjem v Mesni industriji, ki se kaj prida ne bo izboljšalo, vsaj dolgoročno ne, četudi zdaj, ko se prodajne cene mesa povečane, (laično gledano) kaže, da je ta industrija na zeleni veji.

Š. SOBOČAN

Z novosadske borze

V zadnjih dneh so na novosadski borzi zabeležili naslednja gibanja cen:

ŽITARICE: Pšenica, letnik 1980, dogovorjena kvaliteta — 8,50 din za kg, v etiketiranih vrečah — 9,20 din za kg (natovorjeno na kamion); ječmen za živinsko krmo, letnik 1980 — 8,80 din za kg (natovorjeno na kamion); oves, letnik 1980 — 7,00 din za kg (kamion); koruza, suha, letnik 1980 — 8,80 do 9,30 din za kg (odvisno od odstotka defektnih zrn); koruza, letnik 1980, prirodno suha, v vrečah — 10,00 din za kg (kamion).

ŽIVINA: Prašiči, mesnati beli, iz farne — 63,00 din za kg, iz kooperacije — 61,00 din za kg žive teže; pitano govedo, teže 450 do 500 kg — 66,50 din za kg žive teže (brez odbitka krala).

KONČANA SETEV KORUZE

V Pomurju, kjer so kmetijci letošnje leto proglasili za leto koruze, so s to poljščino zasejali 24.220 hektarjev. Za setev so porabili 343.400 kg semenske koruze. Od tega je sestavljena organizacija ABC POMURKA za potrebe kmetov in družbenega sektorja kupila v Slavoniji in Vojvodini 244 tisoč kilogramov semenske koruze. Seme so letos dobili pravočasno. Kmetijske zadruge so imele del semena na zalogi še iz leta 1980. Vse potrebe po semenski koruzi za potrebe družbenega sektorja so bile zadovoljene. V zasebnem sektorju pa so skupljenim semenom posejali 70 do 80 odstotkov površin.

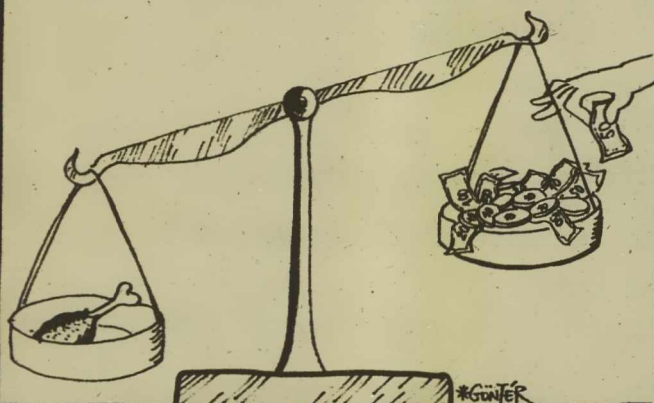
Potek setve je najbolj oviralo pomanjkanje umetnih

gnojil, ki so jih kmetijci dobivali v premajhnih količinah in z zamudo, tako da bodo morali zamujeno nadoknaditi z dogojevanjem. Ugodne vremenske razmere z dovolj močje obetajo v primeru, če bo vreme tudi čez poletje ugodno, dobro letino, saj koruza, ki je že vzklila, lepo napreduje. Slabše bo le na nekaj sto hektarjih njiv kmetov kooperantov KZ Panonka, kjer koruza ni vzklila. V zadrugi so že imenovali komisijo, ki bo ugotovila vzroke in predlagala potrebne ukrepe. Večina kmetov pa že po lastni presoji koruzo ponovno seje.

Boris Hegedüs

NOVE CENE MESA

Nove **POPREČNE** drobnoprodajne cene mesa so: svinina 118,85 dinarja (prej 98,40), junetina 130,45 dinarjev (prej 101,20), teletina 137,30 dinarjev (prej 107,64), govedina 102,67 dinarjev (prej 82,25), piščanci 73,34 dinarjev (prej 56,00). To so torej poprečne drobnoprodajne cene, medtem ko so se **POSAMEZNI BOLJŠI** KOSI bolj podražili, slabši pa manj. Tako velja po novem goveja pljučna pečenka 300 dinarjev oziroma 38,8 odstotka več (prej 216,20), podplečje stane zdaj 118,50 dinarjev (prej 92,00), pri svinini pa stane kilogram kareja 157 dinarjev (prej 125,05), vratovina pa 98,00 dinarjev (prej 90,20). Slednja podražitev je večja torej le za 8 odstotkov.

Kakšne so nove cene mesa v prodaji na drobno

Nove drobnoprodajne cene mesa, ki veljajo od danes, so: svinina 118,85, junetina 130,45, teletina 137,30, govedina 102,67, piščanci 73,34. To so poprečne cene. Posamezni boljši kosi so dražji, slabši pa manj. Tako velja po novem goveja pljučna pečenka 300 dinarjev, kar je 38,8 odstotka več kot prej. Podplečje stane zdaj 118,50 dinarjev, pri svinini pa stane kilogram kareja 157 dinarjev. Vratovina pa stane 98,00 dinarjev. Slednja podražitev je večja, saj se poveča za 8 odstotkov.

Novi drobnoprodajni cene mesa, ki veljajo od danes, so: svinina 118,85, junetina 130,45, teletina 137,30, govedina 102,67, piščanci 73,34. To so poprečne cene. Posamezni boljši kosi so dražji, slabši pa manj. Tako velja po novem goveja pljučna pečenka 300 dinarjev, kar je 38,8 odstotka več kot prej. Podplečje stane zdaj 118,50 dinarjev, pri svinini pa stane kilogram kareja 157 dinarjev. Vratovina pa stane 98,00 dinarjev. Slednja podražitev je večja, saj se poveča za 8 odstotkov.

Uspešen prikaz samozaščitne in obrambne varnosti

V telovadnici srednješolskega centra v Murški Soboti so pretekli četrtek odprli razstavo VARNOST IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA. Na slavnostni otvoritvi je številne udeležence, med njimi tudi predstavnike zvezne in republiškega sekretariata za notranje zadeve, najprej pozdravil načelnik uprave za notranje zadeve Murska Sobota Alojz Špindler. O pomenu razstave pa sta govorila Lovro Bregar, predstavnik republiškega sekretariata za notranje zadeve, in Geza Bačič, predsednik pokrajinskega komiteja za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

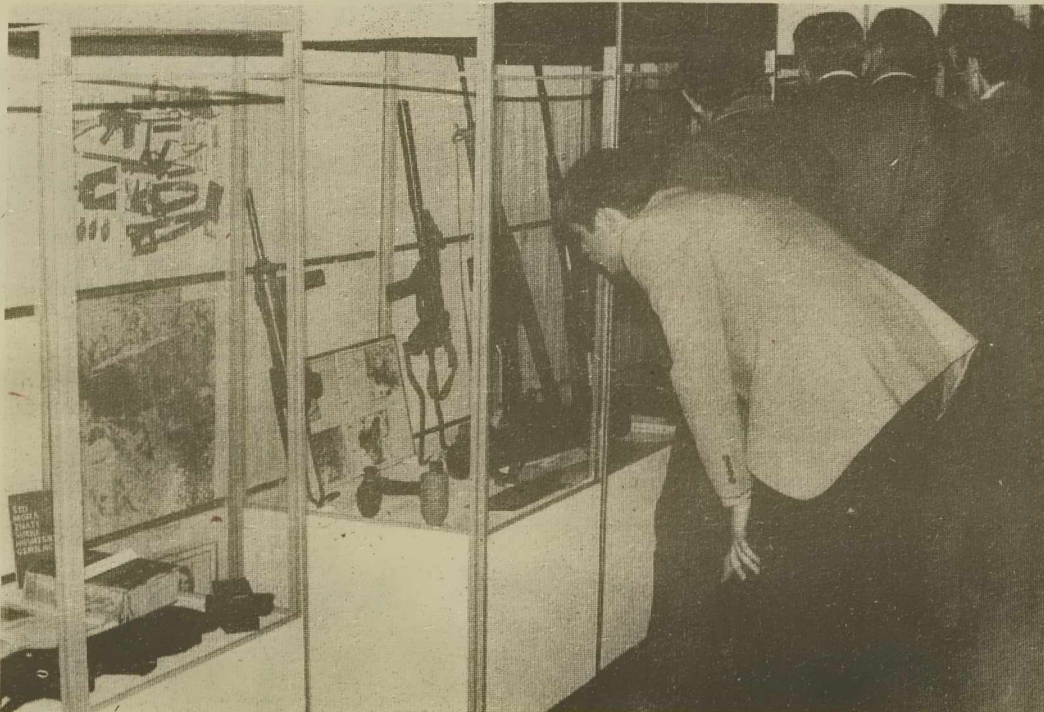
Razstavo, ki je bila prvič organizirana leta 1974 ob 30-letnici OZNA je doslej obiskalo čez dva milijona občanov, od tega v Sloveniji čez 115.000 občanov. »Na poti po Jugoslaviji je bila razstava večkrat obnovljena in dopolnjena, tako da danes ni več samo zgodovinski pregled o varnostnih in zaščitnih vprašanjih narodnoosvobodilnega gibanja in naše socialistične družbe ter organiziranega zoperstavljanja napadom na Jugoslavijo, temveč odpira tudi aktualna vprašanja naše varnosti in zaščite danes, v pogojih socialističnega samoupravljanja in graditve sistema družbene samozaščite. V želji, da bi razstava informirala in animirala ter spodbujala k samozaščitnemu obnašanju in ravnanju smo posebno pozornost namenili tudi predstavitvi tehničnih sredstev za zaščito in tehnični opremljenosti strokovnih varnostnih služb. Razstava tudi pomeni nadaljnje odpiranje strokovnih varnostnih služb v naši družbi«, je med drugim dejal Lovro Bregar.

»Zbrali smo se, da na svojstven način z otvoritvijo razstave varnost in družbena samozaščita proslavimo vrsto jubilejev, hkrati pa odločno manifestiramo sebi in vsemu svetu, da enotno in združeni gradimo svojo prihodnost po poti socialističnega samoupravljanja, da nas nihče ne more speljati s Titove poti, s poti bratstva in enakopravnosti narodov in narodnosti Jugoslavije. Razstava nas spominja, da se je varnostno-obveščevalna služba rodila v

ognju NOB, pomenila močno orožje, simbol junaštva in borbenosti ter zaščite naših

skrb in dolžnost nas vseh ob povečani strokovni odgovornosti delavcev notranjih zadev in drugih organov. V naši obmejni pokrajini smo večkrat ugotavljali, da smo sicer lahko zadovoljni z doseženimi rezultati. Kljub nekaterim slabostim, ekonomski nerazvitosti in zaostajanju vse bolj postajamo gospodarji svojega dela in dohodka. V te dosežke so vključena tudi prizadeva-

duktivnost naših delovnih kolektivov.« je poudaril Geza Bačič. Zatem je tov. Bačič govoril o neljubih dogodkih na Kosovu ter poudaril, da jih delovni ljudje in občani Pomurja odločno obsojamo. V nadaljevanju pa je dejal: »Tudi ta razstava naj nas spodbuja in obvezuje, naj krepi v vseh nas zavest po še večji budnosti, varnostni kulturi in uspešni aktivnosti iz-

najboljših kadrov. Njeni začetki pa segajo že v predvojni čas, ko je KP delovala, se razvijala in krepila v boju proti buržoaziji in izkoriščanju v najtežjih okoliščinah ilegalnega boja. Upravičeno je Edvard Kardelj ob neki priliki dejal, da je naša varnostna služba toliko stara kot naša revolucija. Z razvojem socialističnega samoupravljanja pa je varnostna in samozaščitna aktivnost neodtujljiva ustavna pravica slehernega delovnega človeka. Varnost torej postaja podružbljena

nja delavcev organov varnosti in slehernega delovnega človeka, zveze komunistov, vseh subjektivnih sil in delegatskega sistema. Naš odnos do samozaščite in ljudske obrambe, do pridobitev revolucije in samoupravljanja, varnostno kulturo in osveščenost pa kažejo tudi naše zadnje preizkušnje delovnih ljudi in občanov Pomurja. Naj naštem tako uspešno vajo Mura 79, Mura 81 ali referendum za izgradnjo bolnišnice in šol v regiji itd. Predvsem pa odnos do dela, stabilizacije in pro-

vajanja družbene samozaščite. Naj to velja za vse, ki nam je pri srcu miren in varen razvoj naše socialistične, samoupravne, večnacionalne in neuvrščene jugoslovanske skupnosti.« je poudaril Geza Bačič, zatem pa v imenu pokrovitelja odprl razstavo. Ob tem pa je ponovil misel, ki jo je na začetku zapel pevski zbor kot trajno zaprisego partiji in Titu: DRUŽE TITO, MI TI SE KUNEMO, DA SA TVOGA PUTA NE SKRENEMO!

F. Maučec

Veliko zanimanje za razstavo

Od četrтка, dne 21. pa do danes 26. maja 1981 je bila v Murški Soboti, v prostorih srednješolskega centra, odprta razstava VARNOST IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA. Za razstavo je vladalo veliko zanimanje tako med mladimi kot starejšimi iz

celotnega Pomurja. Vsi, ki so si jo ogledali, so bili z njo tudi zelo zadovoljni. Sicer pa smo povprašali nekatere obiskovalce, kaj menijo o razstavi in prikazom razvoja in delovanja varnostno-obrambnih in samozaščitnih struktur v naši družbi.

METOD TRUČL — obratovodja v tovarni Mura: »Izredno sem zadovoljen, da sem si ogledal to razstavo, ki je zelo zanimiva in kvalitetna. Mislim, da je bila to zame najlepša razstava, ki sem jo videl in tudi nama je naredila velik vtis. Razstavo, ki smo jo prav gotovo organizirali ob pravem času, bi si moral ogledati sleherni občan, saj je zelo poučna in bo prav gotovo prispevala pri slehernem obiskovalcu k večji budnosti in samozaščitni varnosti. Najbolj me je pritegnilo orožje diverzantskih skupin.«

JOŽE FLISAR — šofer iz Murske Sobotice: »Zelo žal bi mi bilo, če si ne bi ogledal razstave, ki je izrednega pomena za slehernega občana. Nadvse zanimivi so prikazi ponarejenega denarja in tehnična sredstva za odkrivanje sovražnih dejanj, prav tako pa tudi orožje, ki so ga uporabljale sovražne skupine. Skratka, z razstavo sem zelo zadovoljen in mislim, da je to lepa priložnost, da si jo ogleda čim več občanov. Zlasti pa ne bi smeli razstave zamuditi mladi, saj je tudi zelo poučna.«

MILOMIR GOLUBOVIĆ — upokojenec iz Murske Sobotice: »Razstava je izredno velikega pomena za delovne ljudi in občane, ki še premalo poznajo delovanje in sredstva varnostno-obveščevalne službe in drugih obrambnih struktur v naši družbi. Tudi sam sem spoznal nekatere nove stvari. Mislim, da bi si razstavo zlasti morali ogledati mladi iz vzgojnega vidika, saj so prav oni tisti, ki lahko veliko storijo pri obrambni varnosti. Najbolj me je pritegnila elektronika za odkrivanje sovražnih elementov.«

MIRANDA PRELOG — dijakinja iz Radence: »Ogledala sem si razstavo in sem z njo zelo zadovoljna. Bolj kot fotografije so me pritegnili razstavljeni originalni predmeti, tako tehnična sredstva, kakor tudi razstavljeno orožje sovražnih skupin, ponarejeni denar in drugo. Mislim, da je razstava tudi zelo poučna z obrambno-varnostnega vidika in bi si jo zato moralo ogledati čim več delovnih ljudi in občanov.«

F. Maučec

Gasilsko društvo Beltinci prireja v nedeljo, dne 31. maja 1981, v beltinskem parku

VELIKO TRADICIONALNO

Glavnih dobitkov je dvanajst — prvi glavni dobitek je osebni avtomobil ZASTAVA 101, — drugi pa osebni avtomobil MOSKVIČ.

Poskrbljeno bo tudi za jedačo in pijačo. Če bo vreme slabo, bo tombola naslednjo lepšo nedeljo.

TOMBOLO

VIDONCI

OŠ Stogovci in KŠC Rakičan

Na medobčinskem tekmovanju ekip osnovnih in srednjih šol Pomurja v znanju o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozaščiti, ki je bilo v Vidoncih na Goričkem, je sodelovalo 13 ekip iz osnovnih in 22 iz srednjih šol.

V tekmovanju osnovnih šol je zmagala ekipa iz OŠ Stogovci s 1826,5 točkami pred OŠ Videm ob Ščavnici 1804,5, OŠ Mačkovec 1774,5 OŠ Štefan Kovač Turnišče 1709,5, OŠ Ivan Cankar Bogojina 1678,5, OŠ Drago Lugarič Lendava 1674,0, OŠ Oton Zupančič Rogašovci 1556,0, OŠ Edvard Kardelj M. Sobota 1644,5, OŠ Kapela 1586,0 in OŠ Janko Ribič Cezanjevci 1543,0 točk itd.

V tekmovanju srednjih šol je zmagala ekipa kmetijskega šolskega centra I. Rakičan s 1957,5 točkami pred gimnazijo Frana Miklošiča Ljutomer 1870, srednješolskim centrom M. Sobota SPL — smer II. 1830, zdravstveno šolo I. 1830, zdravstveno šolo II. 1806, šolskim kovinskim centrom Lendava 1799,5, srednješolskim centrom M. Sobota ped. — smer I. 1764,5, gimnazijo Frana Miklošiča Ljutomer I. 1748,5, srednješolskim centrom M. Sobota Spl — smer I. 1740 in srednješolskim centrom M. Sobota kov. — smer I. 1735 točk.

F. M.

Razpisne komisije delovnih skupnosti Sekretariata za občo upravo, Komiteja za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve ter Geodetske uprave Občine Murska Sobota

RAZPISUJEJO

prosta dela in naloge

1. VODJE KRAJEVNEGA URADA PROSENJAKOVCI PRI SEKRETARIATU ZA OBČO UPRAVO

Pogoj: štiriletna srednja šola upravno administrativne ali ekonomske smeri, 1 leto delovnih izkušenj in znanje madžarskega jezika.

2. PRIPRAVNIKA Z VIŠJO IZOBRAZBO PRI KOMITEJU ZA URBANIZEM, GRADBENIŠTVO IN KOMUNALNE ZADEVE

Pogoj: višja izobrazba pravne ali gradbene smeri.

3. PRIPRAVNIKA S SREDNJO IZOBRAZBO PRI GEODETSKI UPRAVI

Pogoj: 4-letna srednja šola geodetske, gradbene ali gozdarske smeri.

Delovno razmerje za razpisana prosta dela in naloge se sklenu za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati morajo poleg navedenih pogojev imeti še moralno-politične kvalitete.

Prijave kolkovane z din 4,00 z dokazili o strokovnosti in življenjepisom je vložiti pri Sekretariatu za občo upravo, Komiteju za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve oziroma Geodetski upravi Občine Murska Sobota v 15 dneh po objavi razpisa.

Kandidati bodo o izidu razpisa obveščeni v 30 dneh po izteku roka za prijavo.

gorenje elrad

Tovarna elektronike, elektromehanike, anten in kablov, n. sol. o. 69250 GORNJA RADGONA, Partizanska 3

Na osnovi sklepa komisije za delovna razmerja DSSS vabimo k sodelovanju delavce za nedoločen čas, za polni delovni čas, za opravljanje del in nalog:

1. analitik poslovanja
2. vodja finančne operative
3. pravnik

Pogoji:

pod 1.

- ekonomist ali delavec z VŠ izobrazbo druge ustrezne smeri
- 3 leta delovnih izkušenj ali
- ekonomski tehnik ali delavec s SŠ izobrazbo druge ustrezne smeri
- 8 let delovnih izkušenj

pod 2.

- ekonomski tehnik ali delavec s SŠ izobrazbo druge ustrezne smeri
- 2 leti delovnih izkušenj

pod 3.

- pravnik
- 3 leta delovnih izkušenj

Za objavljena dela in naloge je obvezno poskusno delo po pravilniku o delovnih razmerjih.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave z dokazilom o strokovnosti kadrovske službi na naslov: Gorenje Elrad Gornja Radgona, Partizanska c. 3, v 15 dneh po objavi.

O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku objavnega roka.

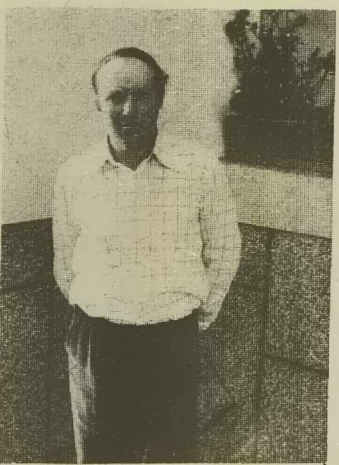
Šalinci — vas dobrih ljudi

Bil je eden tistih lepih sončnih popoldnevov, ki jih je škoda preživeti v zaprtih, zakajenih prostorih. Fotoaparati, beležke in svinčniki so že prav željno čakali na nove podatke, slike, vtise. Pokrajina je skoraj mirno brzela mimo avtomobila. Prav prijetno je bilo opazovati ljudi, ki so delali na vrtovih, pasli živino ali gradili hiše. Bil je eden tistih lagodnih, skoraj poletnih popoldnevov.

Z velikim pričakovanjem sem se napotil v Šalince pri Ljutomeru. Nikjer ni kakšnih večjih podatkov o tej vasi. Spada v krajevno skupnost Veržej, kamor sodijo še: Krištanci, Grlava in Banovci. Šalinci niso velika vas, saj imajo nekaj nad 200 prebivalcev.

Verjetno najbolj obveščen mož v vasi je predsednik vaše skupnosti Milan Štraki. Prav hitro sva se zapletla v prijeten klepet. Pripovedoval mi je o delu. Seveda je začel s samopriskevkom, ki so ga sprejeli pred nekako štirimi leti. Bil je namenjen za cesto. In resnično, danes se skozi to vas vleče lepa asfaltna cesta, ki pelje do Banovca in od tam naprej do Veržeja, kjer se priključi na republiško cesto. Sami vaščani so poleg denarja ogromno

prispevali tudi s prostovoljnimi delom in nešteto ur so utrjevali cesto, navažali gramoz in urejali cestišče.

Milan Štraki (predsednik vaše skupnosti Šalinci): »Ko se izteče sedanji samopriskevnik, bomo razpisali nov referendum, kajti potrebno bo urediti tudi privozne ceste v vasi. Tako bo vas dobila neko dokončno podoba in vsi vaščani bodo imeli enake možnosti in pogoje. Če bo potrebno, bomo delali tudi sami.«

Čeprav je to veliko delo za njimi, pa si ne nameravajo oddahnuti. Njihov vaški dom je potreben popravila. Skupno s telesnokulturno skupnostjo so najeli kredit v višini 110.000,00 din, ustanovili gradbeni odbor in že načrtujejo, kako bodo obnovili ta center, kjer se zbirajo vaščani ob najrazličnejših prilikah. Glavna dela bodo seveda v notranjosti, kajti zidovi in tla so v takem stanju, da je potrebna temeljita obnova. Delali bodo sami, še posebej pa računajo na mladino, ki se je doslej v takšnih in podobnih akcijah vedno zelo izkazala.

OO ZSMS Šalinci je tudi iniciator mnogih akcij v vasi. Za letos so si zadali, da uredijo odbojarsko igrišče, priredili bi radi družabno srečanje s kakšno sosednjo mladinsko organizacijo, pomagali bodo pri urejanju okolja v vasi itd.

Tudi na političnem področju so aktivni, saj ugotavljajo, da se vedno več mladih vključuje v družbenopolitične organizacije (predvsem ZK), kar je na vasi precej redek pojav.

Čeprav so Šalinci blizu Ljutomeru, pa jih je vendar dolga leta pestil problem avtobusnih zvez. Tudi ta težava je z letošnjim januarjem rešena, saj ima-

jo dokaj redno avtobusno vozovnico z Ljutomerom. Moderni razvoj in beg iz mesta pa se pozna tudi tu. Vsako leto je vedno več no-

sprejeli medse in v medosodskih odnosih ni razlike med starimi vaščani in priseljenci. Tako smo dobili čudovito

Šalinci se iz dneva v dan bolj spreminjajo. Nove hiše rastejo zelo hitro, prebivalstvo se množi. To pa ne moti nikogar. Kljub obilici opravkov si vaščani vedno utrgajo čas za dobro in lepo besedo sosedu. Priskočijo na pomoč, kadar je potrebno in poiščejo pomoč, kadar jo rabijo.

vih hiš, ljudje iz mesta bežijo v mir. Tega pa so našli tudi v Šalincih. Našli pa so pravzaprav več. Že po naravi prijazni in ustrežljivi šalinci so jih takoj

podobno skladnega življenja na vasi. Ni preprirov, ni razprtij. Sosed ne zameri sosedu. Lahko bi rekli — vas dobrih ljudi.

Dušan Loparnik

Če boste pravočasno poravnali celoletno naročnino, se boste lahko udeležili velikega Vestnikovega izleta, ki bo v začetku septembra. SE NAPREJ VELJA NAŠE GESLO: VESTNIK INFORMIRA IN NAGRAJUJE!

stare koprive najbolj pečejo

Murska Sobota: novo blokovsko naselje

Že s prvim junijem letošnjega leta bo vseljiv prvi izmed stanovanjskih blokov v novem stanovanjskem naselju na Lendavski ulici v Murski Soboti, ki bo imel kar 96 stanovanj. V teh dneh so namreč opravili tudi tehnični prevzem sodobnega objekta, prvega take vrste v pomurskem središču, z osmimi oziroma devetimi nadstropji, na

pročelju zgradbe pa so nad vsemi tremi vhodnimi vrati vidno označene hišne številke. Vsa gradbena dela so opravljali delavci Konstruktorja TOZD Gradbeništvo Pomurje iz Murske Sobotice, projektant pa je bila Komuna-projekt iz Maribora. Kot so nam povedali, bo kvadratni meter stanovanjske površine stal 18.340 dinarjev.

Ob tem bloku pa nastaja že drugi, ki bo po zagotovilih končan do konca letošnjega novembra. Poleg stanovanj bo v njegovem spodnjem delu prostor za lokale drobne obrti, tudi za frizerski in kozmetični salon in podobno. Doslej so že položili asfaltno prevleko v okolici blokov, kjer bodo uredili tudi zelenice in otroška igrišča. M. Jerše

NASTAJA NOVO NASELJE — Na Lendavski ulici v Murski Soboti bo že prihodnji teden vseljiv prvi izmed novih stanovanjskih blokov, v katerem bo kar 96 stanovanj. Tekst in foto: M. Jerše.

V znamenju narcis

Spet smo v obdobju, ko nas skoraj na vsakem koraku obdajajo prekrasne barve cvetlic. V tem času so v središču pozornosti narcise. Na travnikih, vrtovih in v vazah, povsod jih najdemo. Posebno zanimive pa so za naše obmurske kraje.

Morda nekaj splošno o tej cvetlici. V knjigah o cvetju lahko preberemo, da NARCISE, ali latinsko Narcissus (lilijevke), zrastejo do 40 cm visoko, sadijo se od septembra do novembra, cvetejo od marca do maja, in sicer belo ali rumeno s škrlatno rdečim očesom. So trompetaste ali pladnjaste oblike in so 15—20 cm globoko v zemlji, v humusu, na bolj vlažnih tleh z nekoliko več apna. Na peščenih tleh ne uspevajo. Z leti se močno razrastejo, glede lege niso posebno zahtevne, saj rasejo tudi v polsenici. Prva zacveti sorta February Gold, tisti sledijo veliko cvetne trompetaste narcise v beli ali rumeni barvi, nekatere so tudi dvobarvne. Marca in aprila cvečejo tudi tiste, ki imajo kratek prvenček. Nekoliko kasneje se pojavi še N. xpoetaz, ki ima na enem stebelu več drobnih dišečih cvetov. Kot zadnja pa zacveti bela in čudovito dišeča N. poeticus. Narcise so pretežno dobro odporne na mraz.

Narcise so znane povsod po Sloveniji. Posebej zanimivo pa je to, da imamo na Slovenskem zbranih že čez sto izrazov za narciso. Na pobudo dr. Matičetova sem se začel zanimati za izraze v Pomurju. Tudi tu je precej domačih izrazov in lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da ljudje do nedavnega niso poznali imena za narciso kot narcisa. To je pojav zadnjih nekaj let.

V Lipovcih pri Beltincih je znana pod imenom CMUJ-LANKE, kar po vsej verjetnosti

prihaja iz glagola cmüjiti (= sesati), saj so otroci sesali iz cveta sok. V okolici Zerkovca poznajo PIPE, verjetno zato, ker so podobne zaviti pipi. V Večeslavcih in okrog Jurija na Gorickem jih imenujejo PODKO-LONCI, ker verjetno niso višje kot do kolen. V Pertočih poznajo tudi izraz gjurgeščeki, verjetno zaradi goda Jurija, ki je 24. aprila. Poleg tega je tu znan izraz PEKLANCE, kakor tudi v vaseh Gerlinca in Večeslavci. Gerlinčani poznajo še izraz BEKLANCE. V Sodišincih, Gederovcih, Krajini, Murskih Petrovcih in okolici imajo zanje izraz PO-KLUNCI. Morda zato, ker imajo sklonjene cvetove.

KUKOJCA je izraz, ki ga uporabljajo v Suhem vrhu, Moravcih in Sebeborcih. Tešanovci poznajo KUKAVCE. Spomladi se vrnejo tudi kukavice, ki so podobne kot narcise znanilke pomladi.

Spodnji obmurski kraji vse tja do Gančan in Bogojine poznajo narciso kot ŠKRTOVINJEK. Nekateri menijo, da ima ime škrtovinjek zato, ker pri teptanju kot močvirna rastlina škrti, drugi pa so mnenja, da zaradi krtni, ki so značilne za območje, kjer narcise rastejo. V humusni zemlji je veliko črvov in druge hrane, s katerimi se krt preživlja. V Bistricah in spodnjem kotu pravijo ŠKRTOVJEK. Morda je tu že prisoten vpliv kajkavščine in sosednjega Medžimurja. V nekaterih obmurskih vaseh je zaslediti tudi izraz ŠTRKOVINJEK, kar je po vsej verjetnosti podobno s škrtovinjek razumljiv, saj narcisa stoji na stebelu kot štrk na eni nogi, pa celo bela je kot štrk, štrkinja.

In sedaj se preselimo na drugi breg reke Mure. V Gornji Rad-

goni in okolici zasledimo izraz ČESNEKOVCE. Narcise imajo čebulo in tudi pri nas je znan izraz česnek. V Apaški kotlini zasledimo kot dopolnilo izraz LUKESNICE, verjetno prav tako zaradi čebulice, saj poznamo tudi izraz luk. Kapela, Veržej in okolica živi v mesecu DUNKEŠNIC, FUNKAŠNIC, FUNKIŠNIC. Nekateri tolmačijo ta izraz iz nemške besede Pfingst, še prej pa iz madžarske besede pünkösöd, kar pomeni binkošti, kajti narcisa raste navadno tudi v času binkošti. Veščica in Razkrižje pri Ljutomeru poznata FILPUŠNICE. Mogoče je to popačenka za funkišnice, morda pa se imenuje tako zaradi imena Filip. Filipovo je po starem koledarju 1. in 26. maja. Očeslavci in okolica poznajo JÜRJOVICE, verjetno tudi po godu Jurija. V Pristavi, Stročji vasi, Presiki in Podgradju imenujejo narciso KRTANEK — kot že prej rečeno, verjetno po krtnah, ki jih je spomladi v močvirnih predelih zelo veliko.

To je nekaj izrazov za narciso, ki so zanimivi. Gotovo jih je še več. Potrebno bi jih bilo še naprej zbirati. Ljudje, posebno starejši, domače izraze gotovo pomnijo. Nekateri vedo povedati tudi pomen določenega izraza. Torej lahko sklepamo, da se je narcisa v naših krajih zaradi ugodnega podnebja in zemlje udomačila v davnini in bila med ostalimi pomladnimi rožami znanilka začetka toplega obdobja — pomladi.

Ker živimo ravno v tem obdobju in tudi v znamenju narcis, je dobro, da osvežimo vsaj bežno ta pregled izrazov — starim v osvežitev, a mladim v poučitev.

FRANC KUZMIČ

Prejeli smo

Pestro življenje upokojencev

Pred nedavnim so ljutomerski upokojenci do kraja napolnili dvorano TVD Partizana, kjer so zborovali na svojem letnem občnem zboru. Že številna udeležba članov Društva upokojencev iz Ljutomeru kaže, kako živo je zanimanje za delo svojega društva.

Prvi del zborovanja je bil posvečen kulturnemu delu, ki so ga izvedli učenci osnovne šole iz Stroče vasi, ki so pristrčno zapeli nekaj pesmi, recitirali in zarajali svojim dedkom in babicam. Ljutomerski upokojenci imajo tudi svoj moški zbor, ki ga vodi Branko Puconja, ki ga vodi Branko Puconja z vsem srcem in pri srčnostjo. Možakarji so junško zapeli nekaj pesmi iz svojega bogatega repertorija. Imenitno je bilo poslušati še vedno mladostne glasove, ki so nadvse lepo izzveneli v pesmi Teče mi, teče vodic. Vsekakor je treba izreči pevecem pristrčno pohvalo. Sicer pa se pevci — upokojenci udeležujejo z uspehom vsakoletnih srečanj takih zborov.

Iz bogatega poročila tovariša Martina Franka, predsednika društva, smo slišali, kako bogato življenje živijo ljutomerski upokojenci. Ničliko sekcijske imajo, v katerih delajo tako rekoč vsi, ki jim starost še daje možnost udeleževanja. Na mnogih tekmovanjih so se imenitno odrezali upokojenci-kegljaci, ri-

biči vneto podpirajo ribiško društvo s svojim delom, šahisti pa itak veljajo za najboljše igralce te kraljevske igre daleč naokrog in prinašajo domov pokale z raznih šahovskih tekmovanj svojih sovrstnikov. No, da so ljutomerski upokojenci vneti pevci, je znano že nekaj let. Najbrže je v Ljutomeru in še kje redka proslava, kjer ne bi zazvenela pesem ljutomerskih upokojencev, ki s svojim petjem sploh ne delajo vtisa, da jim leta že upogibajo hrbte. Vsekakor mora imeti tovariš Branko Puconja ml. veliko veselje s svojimi dedi! Potem prirejajo člani društva upokojencev iz Ljutomeru izlete in v jeseni nameravajo obiskati tudi Hišo cvetja v Beogradu, da se poklonijo spominu našega maršala in predsednika Tita.

In še to razmišljajo ljutomerski upokojenci: zgraditi želijo svoj lasten dom upokojencev, kjer bi živeli in kjer bi imeli vso nego, ki jo potrebuje ostareli človek. To željo so izrazili vsi zborovalci, saj je človeku hudo, ko se mora odtrgati od svojega kraja. Naj podprejo to željo tudi tisti, ki so za to poklicani, saj živijo ljutomerski upokojenci živo življenje in jih tudi čas ni odtrgal od novega časa, za katerega so se žrtvovali v mladih letih danes že ostareli ljutomerski občani.

Manko Golar

Šaljivi reporter si je v Pomurskem vestniku 30. januarja 1958 dovolil vtakniti nos v dve »spotakljivosti«. Dejali boste, da sta posredi malenkosti, toda ti domnevni malenkosti znata postati hudo kočljivi. In da ju aktualiziramo, dovolite, da ju objavimo!

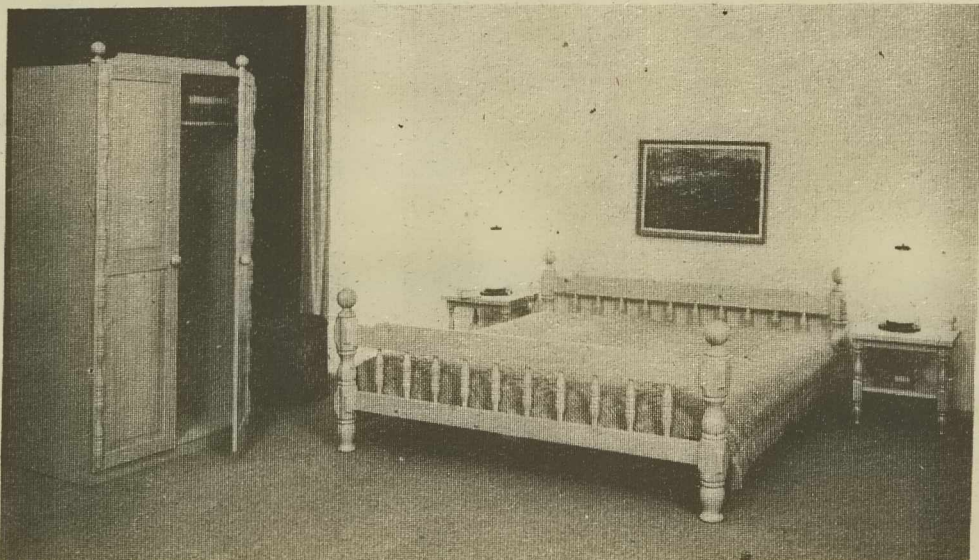
Reportersko pero je torej leta 1958 zapisalo: Te dni je tujec obiskal našo Sobotu. Iz dolgega časa je stopil v hišo, v centru mesta, kjer piše nad vrati: Čitalnica-Knjižnica. Vkopan je obstal, ko so ga obstopile žene s centimetri okrog vratu in vprašale: »Ali želite dati kaj šivati...?« Sobotčance ta napis ne moti, saj vsi vedo, da je ljudska knjižnica v klubu JLA na Ivančičevi cesti in študijska knjižnica v gradu, prvo nadstropje. Edino tujci ne morejo vedeti, da je napis samo slučajno ostal, čeprav se je čitalnica-knjižnica preselila že pred letom(?)... Čemu stoji table Prepovedano kolesarjenje ob gradu v parku (v Soboti), če pa se vsi vozijo — tudi miličniki? Očitno je dovoljeno voziti se s kolesom po parku okrog gradu mimo nesmiselnih tabel. Table naj kar stojijo, mogoče bi prepletkali le besedo »prepovedano« v »dovoljeno«! Morda bi poleg kdo nalašč šel pes...!?

Ja, tako vam je to! Brez zadreg bi bil vsakdanji hudo dolgočasen. Za polastiko ponujamo nenasitnim enigmatikom seznam nekaterih dobitkov, ki so jih srečneži dobili za pravilno rešeno prvomajsko križanko leta 1958.

Prva nagrada je bila moška srajca, druga likalnik in tretja kovček. Sledile so: salama, perjanica, grelec za vodo, salama, šah, pa spet salama, 10 kilogramov bele moke, knjige, kuhalnik, drobilec orehov in celo komplet: namizni prt z nožem. Skratka, praktično, kar se le da. Nemara pa bi tudi v sedanjih, vse prej kot rožnatih časih, ko nas draginja vse bolj stiska za vrat in za pas, namesto tistih par dinarjev raje srečnim dobitnikom podelili kakšne take praktične dobitke, kakršne smo vam zgoraj omenili. Saj ne bi bilo napak, kali?

Pa še tale važna pripomba: to so zadnje koprive v torkovi številki, saj se bomo poslej oglašali le enkrat tedensko. Če bo šlo po srečih?

STRUŽENO POHIŠTVO

Naraven les s svojo strukturo in barvo daje toplino in svojstveno prijetnost struženemu pohištvo, ki s svojo bogato obliko sprošča in osvobaja človeka v domačem ambientu. Struženo pohištvo s svojimi razkošnimi oblikami in dimenzijami poudarja trdnost in trepnost, z barvami pa nam pomaga pri usklajevanju in pozitivnosti prostora.

Struženo pohištvo, ki zajema omare in postelje z nočnimi omaricami s svojo uporabno funkcijo omogoča prilagajanje prostora po širini in višini ter namenu. Služi nam lahko za vsakdanji počitek, prijeten oddih na dopustu, vikendu ali hotelu.

Struženo pohištvo je izdelano iz prvovrstnega masivnega smrekovega lesa, površinsko obdelano v naravni barvi lesa ali z lužili in lakirano s prozornim nitro lakom v pol mat izvedbi.

PRODAJAJO V POSLOVALNICI LIP BLEED V MURSKI SOBOTI, Cvetkova 1a
tel. (069) 22-941, 22-942 IN ŠTEVILNIH TRGOVINAH S POHIŠTVOM

**lip
bled**

lesna industrija
64260 bled ljubljanska c. 32
telefon: 064-77661
telegram: lip bled
telex: 34 525 yu lipex

ZDRAVNIK ZA VAS

Stanja krčev in nezavesti pri otrocih

V družini je sreča, če je otrok zdrav. Velika skrb se pokaže v očeh matere, ko opazi pri otroku znake bolezni. Skrb se stopnjuje v preplazenost in strah, če se otrokovo stanje slabša. Ko se pojavi pri majhnem bolniku nezavest s penasto slino na pomodrelih ustnicah z obrnjenimi zrkli in s trzljaji in krči v okončinah, se pojavi pri materi obup, saj je brez moči, da bi pomagala svojemu malčku, in v prvem trenutku pomisli na najhujše.

Opisano bolezensko stanje imenujemo tudi možganski paroksizmi. Za nastanek so odgovorni razni faktorji, ki povzročajo nepravilnosti v delovanju osrednjega živčevja. Pri vsakem človeku je možno izzvati napad možganskih paroksizmov; na primer z elektrošokom, inzulinškim šokom, vdihovanjem kisika v večjih koncentracijah. Paroksizmi se lahko pojavijo samo enkrat v življenju posameznika, lahko pa je motnja v delovanju možganov stalno prisotna; kaže pa se s kroničnimi oz. ponavljajočimi si napadi.

Na podlagi oblike napada, njegovega nastanka in vzroka ter pogostosti delimo možganske paroksizme v otroškem obdobju v sledeče skupine:

A) Epizodični simptomatski epileptiformni napadi. Ti napadi spremljajo oz. nastanejo le ob še kakšnih drugih bolezenskih stanjih kot so:

— **vnetja obolenja:** infekcijske bolezni z izpuščaji, stanja po cepitvi, vnetja in poškodbe možganov, meningitis, krvavitve v možganih, udarec električnega toka, sončarica.

— **presnovne motnje:** izguba tekočine pri otrocih z drisko in bruhanjem, sladkorna bolezen, nepravilno zdravljenje sladkorne bolezni, motnje zaradi pomanjkanja vitaminov-rahitis, motnje v presnovi aminokislin.

— **zastupitve:** organski klorovi in fosfori insekticidi, zastupitve z arzenom, svincom, talijem.

— nekritično in samovoljno jemanje zdravil brez predhodnega posveta z zdravnikom.

Vedeti je treba, da neugodni dejavniki lahko pri gotovem odstotku bolnikov povzročijo tudi trajno epileptično okvaro možganov, ki se prej ali slej izraža s ponavljajočimi napadi.

B) Vročinski napadi-krči so najpogostejša oblika možganskih paroksizmov v otroškem obdobju. Približno 5 odstotkov otrok ima vsaj enkrat v življenju napade nezavesti s krči. Od tega okrog 40 v vročinskem stanju. Za te napade je značilno, da jih izzove nenaden visok dvig temperature, vendar pri otroku ne najdemo nobenih podatkov, ki bi govorili o možganski okvari. Pojavijo se ponavadi enkrat, včasih tudi večkrat, v določenem starostnem obdobju. Prvi napad se najpogosteje pojavi med šestim mesecem in tretjim letom starosti. Napadi so pogostejši pri dečkih kot pri deklicah. Opaža se tudi družinska nagnjenost.

C) Epilepsija (božjast) je naglo nastala prehodna motnja v funkciji možganov, ki se ponavlja v določenih časovnih presledkih. Videz napada je podoben kot pri vročinskih krčih. Za postavitev diagnoze je važno število napadov, pogostost ter točen opis napada. Dodatne preiskave nam le potrdijo oz. izključijo diagnozo. Tudi tukaj moramo upoštevati družinsko nagnjenost ter pridobljene trajne okvare možganov.

Dramatičnost napada, izguba zavesti, krči v okončinah, pene na ustnicah, pomodrelost obraza, kratkotrajno prenehanje dihanja je za starše in otrokovo okolico resna preizkušnja. Pomembno je, da ostanemo mirni in uporabimo znanje in sredstva, ki so nam dostopna. Ne smemo pozabiti, da je otrok v nezavesti ter da mu moramo nuditi prvo pomoč. Otroka namestimo tako, da leži na boku. Glava naj bo nižje od telesa. V takšnem polo-

žaju ga tudi prepeljemo do najbližje zdravstvene ustanove. Nasilno odpiranje ust, vstavljanje trdih predmetov med zobovje, odpiranje pesti in iztegovanje okončin ni potrebno, ker je brez koristi za bolnika. Treba je čim prej poiskati zdravnika, ki bo napad, če že ne ni med tem časom sam prenehal, prekinil z ustreznimi zdravili.

V bolnišnici skušajo opisanim napadom poiskati vzrok, zato so potrebne različne preiskave. Ko so rezultati vseh preiskav znani, lahko presodimo, kakšne vrste napad je bolnik doživel. Tako imenovani epizodični simptomatski epileptiformni napadi poznejšega zdravljenja ne potrebujejo. Pri vročinskih napadih — krčih, je potrebno nekajletno zaščitno zdravljenje, in sicer do vstopa v šolo oz. še najmanj dve leti po zadnjem napadu. Pri epilepsiji je potrebno zdravljenje jemanja stalno, čeprav se bo kljub temu še kdaj pojavil kakšen napad. Napadi se bodo pojavljali pri zdravljenju epilepsije v daljših časovnih presledkih in v milejši obliki.

Nekatera zdravila, ki jih uporabljamo za zaščito in zdravljenje, lahko neugodno vplivajo na zdravje, predvsem na delovanje ledvic in krvotvornih organov. Zato so potrebne stalne dvomesečne kontrole.

Nasla prizadevanja v preprečevanju in zdravljenju možganskih paroksizmov pa, kljub sodobnim zdravilom, ne bodo vedno uspešna. Napadi bodo pustili v nekaterih primerih tudi hujše posledice, ki se odražajo v zmanjšani umski in delovni sposobnosti. Da bi preprečili nastanek teh posledic, sta važna redno jemanje zdravil ter kontrola splošnega zdravstvenega stanja. Velikega pomena je tesno sodelovanje in timsko delo tudi vseh tistih služb in njihovih delavcev, ki skrbijo za svetlejšo bodočnost naših najmanjših.

Dr. Miroslav Tobias
spec. pediater

MIŠKO KRAJEC

Strici so mi povedali

Ta zemlja ji je nekoč, ko sta jo z očetom dobila, pomenila konec brezupnega življenja, nič več ni bila dni narka za skorjo kruha. A kaj, ko se je življenje prevesilo na bolj 'sončno' vsekakor lažjo stran, je njena družina začela razpadati. In zdaj je sama, sama s svojo snaho, ki pa opravlja zgolj tisto, kar pač zmora. Mati pa živi svoje odmaknjeno življenje, srečna, kadar se lahko posprehodi med zlatim klasjem pšenice, po cvetočih travnikih, ali vsaj po svojem vrtu, kjer jo povsod zvesto spremlja njen Janči. Od otrok sva ji ostala samo dva, ima še nekaj vnukov in dve vnučki, toda vse se je že odmaknilo z njenega obzorja, tudi vnuk Jožko, za katerega je upala, da bo prevzel gospodarstvo in nadaljeval njen, Fujsov rod v tej ulici. Zdaj ve, da ta 'veja' Fujsov razpada. Sama s snaho živi v kar precejšnji hiši, ki pa ve zanjo, da se bo nekega dne do kraja izpraznila. »Zdaj ko bi se za silo dalo tu živeti,« se mi je nekoč potožila. Po razpadu rodovne skupnosti Fujsov in ko je najstarejši, Ivan, zapraval tako rekoč do poslednje krpe zemlje, se je morala poročiti z našim očetom, ki je imel tudi samo 'gole' roke in voljo do življenja. Začelo se je težko proletarsko življenje v močvirju, kjer še kmetje niso živeli v obilju. Z očetom sta opravljala vse mogoče službe, da bi preživela svojo družino — od sedmih otrok smo ji ostali le štirje, vsekakor preveč za zmogljivosti, ki so jih nudile okoliščine. »Oče bi bil hotel tudi več otrok,« mi je nekoč priznala. »Otroke je imel rad. Da 'bomo že kako živeli', mi je nekoč dejal. Očitno nas je sama 'načrtovala', rodila vse na štiri leta enega.

Do zadnjega je upala na najstarejšega živega vnuka, Lojzovega sina, ki mu je pripadlo tudi vse gospodarstvo — pač vsa zemlja, ki pa zanjo nikdar ni kazal nikakega smisla in volje za delo na polju. Povojni časi so tudi njega izrgali iz naročja vaškega življenja.

Ostala je sama, dela na polju ni več zmogla. Izpraznil se je hlev, v katerem sta dvajset let bili vsaj dve kravi, včasih še kakšna telička. Tudi svinjaki so se izpraznili, niti vsakoletnih kolin si ne privoščijo več. Njene potrebe so postale borne: da si kaj skuha, pač kaj takega, kar lahko poje, ker že nima več niti enega samega zoba. »Kar sama sem si jih drugega za drugim lahko izpulila,« mi je rekla. Zato se je njen obraz nekako stisnil: postal je otroško majhen, s komaj vidno bradico, usta so postala zgolj nekakšna zareza; še nos, se mi zdi, je postal manjši. Le oči je imela še vedno enako velike, nekoliko vdrite. So pa zgubile nekdanji lesk: postale so vodeno zelenkaste, niti ne več rjave. Osivela je, in lasje so se ji začeli nekako lomiti: bila je ko na kratko ostrizena punčka, vendar ne plešasta.

Po vojni sem jo zvaljal k sebi v Ljubljano, toda takrat

je bila sama z vnukom Jožkom in bila je prepričana, da mora pomagati njemu pri gospodarstvu. Ko je tudi ta odšel, snaha pa je bila še v Franciji, je še nekaj časa poskusila sama vleči dalje gospodarstvo. »Kaj bom pa jaz v mestu?« mi je odvrnila smehljaje. »Tam nikogar ne poznam.« Pa saj je tudi v tej Poljani poznala čedalje manj ljudi: samo še starejše, nekakšne 'vrstnike', za druge je že morala spraševati, čigavi so. Toda poznala je ta svet, to močvirje, ki ga je brozgala vse življenje.

Obiskoval sem jo, vsaj enkrat mesečno, ko sem se kot poslanec mudil v Prekmurju, se vselej ustavil vsaj za dva, tri dni pri njej. Toda vmes sem šel na lov, včasih še na Muro. Poskrbel sem, da je imela vedno doma vino in žganje. Nekaj časa je še kar precej pila, vendar nikoli prek mere. Potem pa se ji je nekako uprlo: pijače se je le dotaknila, pa mi dajde kapljo, da-pokusim, kakšno je letos. Bila pa je vesela, da je z njim lahko postregla vsakomur, kdor jo je obiskal. Nekaj let je celo sama imela kos vinograda, a ga ni zmogla obdelovati, pa ga je darovala vnuku Jožku in vnučki Tanji, hčerki najmlajšega sina. Če je zmanjkalo pijače za njene goste — ključki od mojih goric so bili doma — je že poslala koga, da ji je prinesel kakšno steklenico vina. Kaj drugega pa naj bi bila ponudila svojim obiskovalcem? Le kdaj pa kdaj si je spekla kakšno povitico, s tem pogostila te svoje 'drage', kakor mi jih je imenovala.

Za tri tedne so jo zdravniki dali prepeljati v soboško bolnišnico. »Podhranjena je,« so mi rekli. »Poskusili bomo, če se da še kaj zakrpati.« Zares si je za silo opomogla. Toda njene moči so vsak dan bolj sahnile. »Pa bi le šli z menoj v Ljubljano,« sem ji rekel, ker takrat še njene snaha ni bilo doma. Privolila je. Toda poskusne vožnje z avtom ni prenesla: »Saj ti bom po poti umrla. Kaj me boš mrtvo vozil v Ljubljano?«

Obupala sva, ker vožnjo z vlakom bi še težje prenesla. »Tu sem se rodila, tu bom umrla in tu me boš pokopal. Tu so moji pokopani.« Da, njeni — dolga vrsta, ki smo nekoč molili za njihove dušice.

Nasla sva dovolj priložnosti, da sva se pogovorila o mnogih stvareh, ki si je hotela biti o njih na čistem. Ko da hoče napraviti obračun o življenju do tiste brezobzirne resnice, in na takšen način do te resnice, ki ni mogel žaliti tistega, o komer sva spregovorila, pa naj je bil potlej še živ ali že mrtav. »Ker tudi mrtvih ne smemo žaliti,« mi je nekoč rekla. »Živih pa tudi ne; že zato, ker imajo otroke in tako žališ tudi otroke. Te morda še bolj.«

Nisva se nikdar rada imela, vsaj ne prek tiste mere, ki je možen v najbolj sirovih okoliščinah vsakdanjega vaškega

proletarskega življenja, kjer je oče ponavadi vse poletne mesece, od marca do novembra na delu, ali pa celo gre v 'šlavunijo'. Mati pa tudi odhaja dan na dan še pred svitom bodi h gozdarju prat, bodi k Židu ali k učiteljevim, ali pa gre delat k bogatim kmetom. In ko se oba zvečer, že za mraka vračata, prinašata v glinasti rjavi skodelici kaj pogač — vsaj od kmetov. To potlej razdelita med otroke. Buditi nas ni treba, če smo že polegli, jesti smo vedno pripravljeni. — Do kakšne ljubezni pa naj pride med starši in otroki, ki se šele ob nedeljah kaj več vidijo? In pa seveda pozimi, ko sneg zamede vas in ko niti v logu ni mogoče delati. Nikdar nisem videl matere, da bi se bila sklonila nad dojenčka in ga poljubila, kaj šele, da bi bila kdaj katerega nas stisnila k sebi in ga poljubila. — Nekaj več prisrčnosti se je spletal med očetom in menoj; a predvsem zaradi skupnega dela, skupnih poti, pri čemer pa bratje niso bili prikrasani: svojo bomo ljubezen je vendar znal pravično porazdeliti med nas otroke. Mati se je odločila za Vaneka, ne bi rekel — zavestno, načrtno: zdi se mi, da sta si bila po značaju najbližja, čeprav je težko govoriti o kakšnem že, 'popolnem' značaju pri otroku. Najmlajšega — Nacka, je prepuščala meni. Če se je kdaj za katerega zavzela, se je gotovo za Vaneka. To nagnjenost do njega je ohranila vse do kraja svojega življenja.

Prinašal sem pač k hiši samo večni nemir. Ni mi zamerila, da sem se nekoč odpovedal njenim načrtom, da bi namreč bil šel za duhovnika. Nekakšno nadomestilo za vse to je kasneje videla v mojem pisanju, in snaha ji je morala brati moje stvari, kadar je pač bila doma. Toda s svojo 'politiko' sem sejal nemir med ljudmi. Klekl me je začel napadati v svojih Novinah. Nasprotno temu je videla neko zadoščenje, ko so se pri nas ustavljali učitelji, sodniki iz Lendave in drugi ljudje. Njena, 'proletarska' hiša je zadobila svoj pomen. Toda žandarji, ki so me obiskovali ponavadi 'pol uradno', so ji lahko 'nakazovali, da z mano ni vse tako v redu, kot bi bilo potrebno in prav.

Zdaj na kraju svojega življenja poseda pri kmečki peči, s hrbtom ob rjavih toplih kahljah, z mačkom Jančijem ob sebi, gleda skozi okno, od koder v sivini njenih zvonelih oči odsevajo le še premikajoče se tenje. Če kdo prihaja k njej, ga že prepozna po hoji, prav gotovo pa po glasu, če prihajajoči s kom spregovori zunaj. Ni se zgubila v odmaknjenosti, njen spomin je ostal čist, kar neverjetno nekaj. Lahko si, kadar ob jesenskih deževnih dneh takole sama poseda tu na klopi, kjer ji le mačak Janči nenehno prede, ko da sanjari, kliče v spomin davnino. In prihaja ji, rekla mi je, da se ji živo spovrača vse to dolgo, skoraj natanko že osemdesetletno življenje, vse od prabitne rodovne skupnosti, kjer jih je — edine takšne v vasi, čas že preraščal ko plesen star kruh, dedek pa ničesar na svetu ni hotel razumeti, obujajo se ji v spominu vse prelestne poti k mlinom na Muri, kamor se je zatekala k očimu-mlinarju, dobrodušnemu, že k nekoliko starejšemu proletarcu, ki se jim je vsilil v družino, ne da bi ga bili Fujsi kdaj sprejeli za

SREDA

RADIO MURSKA SOBOTA

15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Nekaj minut z..., **16.30 — Koncert na domačem valu, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.**

TV LJUBLJANA

9.20 TV v šoli: TV koledar. Ali ste vedeli, živi svet in fizika. 10.00 TV v šoli: biologija, risanka, predšolska vzgoja, zgodba, risanka, telesna vzgoja, zadnje minute (do 12.05). 17.30 Poročila. 17.35 Zbis — F. Forstnerič: Jabolko. 17.50 Umetnost v revoluciji, kulturno-dokumentarna oddaja. 18.15 Obzornik. 18.35 Glasbena mladina Slovenije — stara 12 let, reportaža. 19.10 Risanka. 19.15 Cikcak. 19.24 TV nocoj. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 TV dnevnik. 19.55 Vreme. 19.57 Propagandna oddaja. 20.00 Film tedna: Gnezdo na vetru, sovjetski film. 21.35 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov. 21.40 V znamenju. 21.55 Nogomet Liverpool:Real, posnetek iz Pariza.

Oddajniki II. TV mreže:

16.25 Test. 16.40 Havirov: Košarka Jugoslavija:Poljska, prenos slov. kom. v odmoru propagandna oddaja. 18.25 Glasbena medigra. 18.45 Amaterski studio. 19.10 Pariz: nogomet Liverpool:Real, prenos slovenski komet. v odmoru propagandna oddaja. 21.15/22.00 Balkansko prvenstvo v odbojki, za ženske, reportaža iz Raven na Koroškem

TV ZAGREB

17.40 Poročila. 17.45 Kaj je novega pod streho, otroška oddaja. 18.15 TV koledar. 18.25 Kronika občine Varaždin. 18.45 Amaterski studio. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Športna sredi. 20.15 Pariz: nogomet Liverpool:Real. 22.05 TV dnevnik. 22.20 Črno-beli svet, oddaja o rocku.

TV AVSTRIJA

PRVI PROGRAM

8.00 Jutranja poročila. 8.05 Oddaja z miško. 8.35 Francosčina. 9.05 Šolska TV. 9.35 Idiot (film). 11.15 Prizma. 12.00 Opoldanska redakcija. 16.00 Beli klovn. 16.30 Wickie in silaki. 16.55 Spanček Zaspanček. 17.00 Čudovito življenje. 17.25 ORF danes. 17.30 Mi. 17.49 Reklame. 18.00 Avstrija v sliki. 18.23 Reklame. 18.30 Čas v sliki. 19.15 Ženska za vse življenje. 21.10 Poročila

TV MADŽARSKA

8.00 TV REPRIZE. Delta. Trsje in blato. Kviz. 14.40 Gledališče v šoli. 15.15 Listi zgodovine; Selterino 1861. 16.05 TV borza. 16.15 Poštni predal 250. 16.30 Svet jezika. 17.15 Prve zapreke včeraj. 17.40 Štafeta. 18.05 Risanka. 18.30 TV dnevnik. 19.00 Nogomet, finalna tekma za pokal evropskih prvakov. 21.15 TV dnevnik. 21.25 Razrešimo; maturitetne naloge ma-fi.

ČETRTEK

RADIO MURSKA SOBOTA

15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Glasbena oddaja, 16.30 — Kultura in mi — mi in kultura, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.

TV LJUBLJANA

9.00 TV v šoli: TV koledar. Čas zorenja. Razvoj človeka. Klub mladih tehnikov. 10.00 TV v šoli: Umetnost, risanka, združeni narodi, risanka, predšolska vzgoja, zadnje minute (do 12.00). 15.05 TV v šoli: Čas zorenja. Kolašin (do 15.45). 16.20 Poročila. 16.25 Nogomet Budućnost:Zagreb, prenos v odmoru propagandna oddaja. 18.15 Mozaik kratkega filma: Tifusarji jugoslovanski film. 18.30 Obzornik. 18.40 Naftarji, dokumentarna oddaja TV Beograd. 19.10 Risanka. 19.15 Cik cak. 19.22 TV nocoj. 19.24 Zrno do zrna. 19.30 TV dnevnik. 19.55 Vreme. 19.57 Propagandna oddaja. 20.00 Bobu Bob, aktualna oddaja. 21.30 Propagandna oddaja. 21.35 V znamenju. 21.50 Španske operne zvezde: Plácido Domingo.

Oddajniki II. TV mreže:

15.40 Test. 15.55 Novo mesto: Balkansko prvenstvo v odbojki, prenos srečanja Jugoslavija:Romunija (slov. komentar) približno. 19.00 Glasbena medigra. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Kino oko. 23.00 24 ur (do 23.05).

TV ZAGREB

15.50 Poročila. 15.55 Družba rdečelaske Zore, otroška oddaja. 16.25 Nogomet Budućnost: Zagreb — prenos. 18.15 TV koledar. 18.25 Kronika občine Split. 18.45 Ugrabitev, otroška nadaljevanka. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Zunanje politična oddaja. 20.50 Močnejši spol, zabavna oddaja. 21.45 TV dnevnik. 22.00 Skladatelji — borci: Slavko Zlatić.

TV AVSTRIJA

PRVI PROGRAM

9.30 Gorski človek (film). 13.40 Žena leta (film). 15.30 Fjodorove dogodivščine. 15.45 Kralj in slavček. 16.10 Slep nedelja (film). 16.55 Spanček Zaspanček. 17.00 Camille Saint-Saens. 17.25 ORF danes. 17.30 Mi. 18.00 Avstrija v sliki. 18.25 Religija. 18.30 Čas v sliki. 18.50 Šport. 19.15 Sončni konji. 20.05 Karte ne lažejo (film). 21.10 Rad sem obrtnik. 22.00 Poročila

TV MADŽARSKA

7.05 in 13.30 Šolska TV. 15.10 Velike reke v luči zgodovine. Nil. 16.05 Za najstnike. 16.45 TV borza. 16.55 Narodne za klavir za otroke. 17.05 Telešport. 17.30 Prve zapreke danes. 18.30 TV dnevnik. 19.00 Risanka. 19.10 Kramljanje; zabavni program za odrasle. 20.25 Vprašajmo ministra za finance. 21.25 Razrešimo, maturitetne naloge bi. 22.25 TV dnevnik.

PETEK

RADIO MURSKA SOBOTA

15.30 — Zabavna glasba, vmes reklamna sporočila, 16.00 — Dnevnik, 16.10 — Ob koncu tedna, 17.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.

TV LJUBLJANA

8.45 TV v šoli: TV koledar. Poštni nabiralnik. Ruščina. Športna rekreacija in zdravje. Kako ohranimo živila. 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Zgodovina. Zgodba, Risanka, Izobraževalna reportaža. Zadnje minute (do 12.05). 14.55 TV v šoli — ponovitev (do 16.00). 17.15 Poročila. 17.20 Družina Smola, madžarska risana serija. 17.45 Domači ansambli: ansambel Toneta Kmetca. 18.15 Obzornik. 18.25 Narodni park Durmitor, oddaja TV Beograd. 18.55 Ne prezrite. 19.10 Risanka. 19.15 Cik cak. 19.24 TV nocoj. 19.26 Zrno do zrna. 19.30 TV dnevnik. 19.55 Vreme. 19.57 Propagandna oddaja. 20.00 Ustvarjanje Titove Jugoslavije, dokumentarna serija. 20.55 Stanovanjska oprema za jutri. 21.00 T. Mann: Buddenbrookovi, nemška nadaljevanka. 22.00 Propagandna oddaja. 22.05 V znamenju. 22.20 Nočni kino: Pomladna noč, norveški film.

Oddajniki II. TV mreže:

19.30 TV dnevnik. 20.00 Narodna glasba. 20.45 zagrebška panorama. 21.10 Teveteke. 21.55 V petek-ob 22 uri, kulturni magazin (do 23.55)

TV ZAGREB

17.40 Poročila. 17.45 Otroška oddaja. 18.15 TV koledar. 18.25 Kronika občine Reka. 18.45 Danes v skupščini. 19.30 TV dnevnik. 20.00 Ustvarjanje Titove Jugoslavije. 21.00 Zabavno glasbena oddaja. 21.55 TV dnevnik. 22.10 Izsiljevanje na Atlantiku, serijski film.

TV AVSTRIJA

PRVI PROGRAM

9.30 Draga, postajam mlajši (film). 11.05 Hans in Lena. 11.20 Klub seniorjev. 12.00 Opoldanska redakcija. 16.00 Am. dam. des. 16.30 Medvedki so prosti. 16.55 Spanček Zaspanček. 17.00 Panoptikum. 17.25 ORF danes. 17.30 Mi. 17.49 Reklame. 18.00 Avstrija v sliki. 18.23 Reklame. 18.30 Čas v sliki. 19.15 Akti X, Y nereseno. 20.15 Reklame. 20.20 Karl Valentin — portret. 21.05 Reklame in šport. 21.15 Nočni studio. 22.15 Poročila

TV MADŽARSKA

7.05 in 14.10 Šolska TV. 15.10 Glasbeni film. 16.35 Z nabhrtnikom v gorovju Rila. 15.55 Prijatelj narave. 16.15 5 minut za ribiče. 16.30 Navzkrižno vprašanje, ugankarska igra. 17.00 Okno, reportaža. 18.30 TV dnevnik. 19.00 Delta, znanstveni magazin. 19.25 Michel Legrand in njegov prijatelj, francoski film. 20.15 Mladinski kongres. 21.15 Skrivnosti naše bodočnosti. 22.15 TV dnevnik.

MIŠKO KRANJEC

Strici so mi povedali

svojega pravega člana. Potlej je bilo konec Fujsovine: stric Ivan je vse napravil, ko je bil dedek bolan. In da bi vsi verjeli v popoln polom te Fujsovine, jim je za 'nameček' še hiša pogorela. Na srečo so se prej, kajpa — do kraja sproletarizirali, razkropili po vasi, kakor si je pač kdo kje našel boljše ali slabše zatočišče.

Nezakonska je od vseh potegnila celo najkrajši konec. S svojim Kranjčkovim Mihalom, ki ga je vzela pač po sili, se je napotila v sredinski konec vasi, ko da se hoče odtegniti vsem spominom na nekoč še lepo življenje. Več ko deset let sta bila z očetom najemnika pri Kelencu, dokler nista toliko zmogla, da sta odkupila polovico tega, Kelencevega vrta, hlev, ki je stal na tem predelu, in k temu 'pocimprala' hišo: sobo, priklet in kuhinjo.

Njeno življenje je ena sama pogrebščina — kar naprej je pokopavala koga svojih dragih. 'Dragih' — mi je sama rekla, ker v življenju ni bilo nikogar, ki ga ne bi, pač po svoje rada imela. Najprej je pokopala kar po vrsti dva otroka, tretji — Lojz — ji je ostal, toda četrtega je že spet pokopala. Nakar sta ji umrla še oči in mati, kar drug za drugim. Ko nas je otroke učila moliti, je vseh pet vsak večer vplela v svoje dolge molitve: 'za dedka in mamico in za bratce', čeprav tisti, bratčki najbrž niso potrebovali nikakih molitev za svoje otroške dušice. Potlej je po prvi svetovni vojni pokopala moža, našega očeta. Nato je šele po dobrih desetih letih pokopala prvo vnučko Giziko, ki se je je na moč veselila — bila je vendar prva dekle pri naši hiši in že si jo je privajala k delu. Jetika se je naselila v hišo. Sama je nekoč bruhnila kri — rekla mi je, da kar za 'pol krnice' — si je pa opomogla. Toda Gizika je umrla zanj. Potlej se je bolezen lotila Lojza. Pač se je prehladil. Doživljala je z njim 'družinsko tragedijo': Lojzu se je žena vrnila iz Francije, predčasno rodila, je pa, 'na srečo' otrok umrl doma krščen. Lojz sam mu je napravil drevo in ga po bližnjici, kar po poti po Ogradih odnesel na pokopališče in sta ga s pokopičem pokopala. V sprevodu ni šel nihče, zazvonilo pa je na kratko — tudi samo tedaj, ko sta s pokopičem drevo že spustila v jamo. Lojz je potlej živel nekako zase, samo v delu. In v ledenem novembrskem dežju je kar ves dan 'mikal' repo na njivi. Sicer si je kuril, mi je rekel, da si je kdaj pa kdaj ogrel roke, se je pa — že prej slaboten in često bolan ali vsaj bolehen — na tem dežju prehladil. Nekaj časa je ležal doma v upanju, da se bo že prekuhal s čaji, ki mu je z njimi stregla naša mati. Toda po enem mesecu ali kaj ga je bilo treba odpeljati v soboško bolnišnico — vidno je hiral. Od tam pa so ga po dveh tednih ali kaj poslali domov. — Pomlad je še dočakal, toda sam mi je rekel, da je z njim konec. Kadar sem — utrujen od dela — odhajal s puško z doma, sem mu vselej povedal, kam grem. Razumel je: za vsak primer, če bi me bilo treba poklicati.

»Kar brez skrbi pojdi... danes še ne bom umrl.«

Bil je prvi pomladni dan, ko mi je sicer ravno tako rekel, naj kar grem, sem mu pa le moral povedati, kje bom hodil. »Bom poslal pote, le natanko povej, kje te najde, kdor te bo iskal.« Hotel sem ostati doma, je pa odmajal z glavo: »Kar pojdi... te bom počakal... bo vsaj kasneje.«

Vrnil sem se ob pravem času.

»Umira, « mi je rekla mati. »Tebe hoče poleg... vse nas je poslal ven.«

Umirajoč mi je držal roko, dejal tiho z nagriženim glasom: »Ne morem več. Sem moral poslati pote... ne zameri mi.« Zatisnil sem mu oči in mu obrisal solze. — Potlej sem rekel materi v kuhinji: »Zatisnil sem mu oči. Zdaj pa poskrbite zanj.« Šele potem je stopila k njemu njegova žena.

Štiri leta ali kaj zatem smo pokopali malo »Francozkinjo« Veroniko. Otroka, ki se nam je večno tako nasmihal, samo nasmihal. Ne spominjam se, da bi bila kdaj jokala. Mati je rekla snahi, ki se je — zdaj že tretjič — odpravljala v Francijo: »Pusti otroka doma, če se že vračaš v to prekleto Francijo... bom že skrbela zanj... vseeno bom skrbela.« S tem 'vseeno' je povedala več, kakor je bilo moč od nje pričakovati: tudi tega tujega otroka je bila voljna sprejeti za svojega, skrbeti zanj kljub svojim letom, kakor ji je skrbela že dotlej za njena dva otroka, svoja vnuka.

»Ne, « je odvrnila snaha trmasto, ker ji mati Lojzove smrti pač ni mogla pozabiti.

Odnesla ga je k svojim sorodnikom. Že skoraj leto stara je ta, mala Francozkinja Veronika, umrla. Bila je čudovita punčka: kvsakomur se je vsiljevala, če je le iztegnil roke proti njej, vsakomur se je široko smejala, njene oči pa so bile sinje kot spominčice. Mati je otroka priznala za našega, s svojima vnukoma je šla za pogrebom. Dvomim pa, da ga je še vpletala med svoje molitve, ker se mi zdi, da za mrtve ni več molila.

Jetika ji je med vojno pobrala še starejšega vnuka Lojzka, ki se ji je tako lepo razvijal v kmetovalca. Še ne trinajstleten je že sam oral, sam kosil, poskušal sam opraviti vse, razen kolikor mu je pač ona lahko pomagala. Vojna nas je razkropila — ostala je sama z dvema vnukoma pri hiši. Dokler sem se jeseni še kaj — pač v ilegali — opletal okrog naše vasi, sem imel s starejšim nečakom redne stike. Prihajal je, kakor sva se dogovorila. Ampak oktobra mi je že sumljivo kašljal — kar trgalo se je v njem ko v starem človeku. Na kakšno zdravljenje v bolnici jeseni enainštiridesetega ni bilo misliti. Ko sem se marca vrnil v Poljano — zimo, ki je bila zelo dolga, sem prebil pri Gumilarjevih v Lipovcih — sem zjutraj ob štirih našel našo hišo razsvetljeno: Lojzek je ležal mrtev na isti materini postelji, na kateri sem skoraj pred desetimi leti zatisnil oči njegovemu očetu.

Nekoč Gizika, potem oče, nato še Lojzek — vsi so umirali za isto boleznijo in vsi skoraj na isti, prvi pomladni dan. Njegova mati je bila še vedno na delu v Franciji.

Naša mati, ta trpežna Pickovica-Fujsova je ostala sama z mlajšim vnukom Jožkom in se gnala dalje: ničesar ni opustila, vse upe je prenesla na tega poslednjega 'kmetovalca' naše hiše, kljubovala sta preganjanju, zalezovanju madžarskih žandarjev, mi opravila tudi kakšno 'pošto', kadar sem se že oglasil doma.

Na koncu vojne, sama že v prostosti, je v Dachau zgubila najmlajšega sina Nacka: tudi tega ji je pobrala jetika. Z neko brezumno voljo se je ob vnuku Jožku oklepala zemlje, upala, da bo z njim rešila — bogve, kaj je hotela rešiti, morebiti zgolj ta, 'Fujsov dom'. Saj sama ni ničesar več potrebovala in ko sem hotel, da bi se preselila k meni. Dobila je celo košček vinograda v Lendavskih gorah in se ga razveselila ko otrok, razveselila se prve bratve, prve svoje kapljice, čeprav ji ni ne vina na žganja zmanjkalo pri hiši: med vojno je obdelovala svoj vinograd in si lahko pričevala vina za dom, kolikor ga je pač potrebovala. Toda vsa štiri leta okupacije je živela odmaknjeno — zaprta v naš dom: komaj komaj da si je kdo razen sosedov upal z njo spregovoriti kakšno besedo. Osvoboditev pa je vzela kot nekaj vzvišene, a hkrati tudi kot nekaj svojega.

Toda tudi osvoboditev in vse, kar je ta prinesla, ni več mogla rešiti njenega doma, njene nove 'Fujsovine', ki jo je bila nekoč započela z očetom v tem sredinskim delu naše vasi. Še vnuk Jožko jo je zapustil, da bi se po smernicah, primernih takratnemu navdušenju in poletu 'prekvalificiral', kar mu je nazadnje tudi uspelo: postal je uradnik. Ona pa je potrebovala kmeta, nekoga, ki bi obdeloval pred dobrim četrstoletjem po agrarni reformi pridobljeno zemljo, pa tudi njen vinograd. Mlada bi morda tudi sama zmogla, kljubovala. Pa je ostarela: na koncu vojne ji je bilo že sedemdeset let, bila je izčrpana. Kar je imela v sebi sil, jih je v teh sedemdesetih letih razmetala v boju za golo življenje, večni 'težak' vsakomur, kdor je potreboval delovnih rok.

S kakšno vneto se je, po očetovi smrti z najstarejšim sinom Lojzom lotila kmetovanja! In tedaj je vse tako lepo kazalo: obdelovala sta šest oralov zemlje, od tega štiri orale dobrih njiv, kar je bilo za naše poljanske okoliščine kar precej. Razkošje jo je navdajalo, ko je lahko kadarkoli pekla povitice in ni bilo treba ničesar prositi, razkošje jo je obhajalo, ko je lahko spekla ržen kruh in ga ni bilo treba prikrivati pred družino — ni bil več na mizi zaradi drugih, zaradi 'oči'. S kakšno ljubeznijo je pitala prašiče za koline, z ljubeznijo gledala jato kokoši, rac in celo gosi na domačem dvorišču. Postala je darežljiva, razkošna tudi v dajanju.

Potem pa se je začel njen svet nezadržno rušiti, ne da bi ga bila mogla kakorkoli ali s komerkoli zaustaviti. Sama razočaranja so se osipavala na njeno dušo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

VSEBINA 5. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- Predsedniki zborov sklicujejo seje
- Tudi v gostinstvu in turizmu še nismo izkoristili vseh možnosti
- Malo gospodarstvo slabo tudi zaradi slabe organiziranosti
- Nove davčne oprostitve pri prometu nepremičnin
- Več reda pri sprejemanju na prenočišče in hrano
- Na kratko z zadnjega zasedanja zborov

— PREDSEDNICA ZBORA ZDRUŽENEGA DELA IN DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA TER PREDSEDNIK ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA

SKLICUJETA

- 43. sejo Zbora združenega dela
- 43. sejo Družbenopolitičnega zbora in
- 41. sejo Zbora krajevnih skupnosti

Seja bo v

četrtek, 4. junija 1981 ob 8. uri
v veliki sejni dvorani Skupščine občine M. Sobota

Za sejo predlagajo naslednji začasni

dnevni red:

1. Izvolitev verifikacijskih komisij
2. Poročilo verifikacijskih komisij, ugotovitev prisotnosti delegatov družbenopolitičnega zbora
3. Predlog za razrešitev podpredsednika Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota
4. Predlog za izvolitev podpredsednika Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota
5. Potrditev zapisa 42. seje Zbora združenega dela in 40. seje Zbora krajevnih skupnosti, z dne 8. maja ter 42. seje Družbenopolitičnega zbora, z dne 6. maja 1981
6. Analiza stanja in problematika gostinstva in turizma v občini Murska Sobota

7. Poročilo o izvajanju programa in stališč Skupščine občine s področja malega gospodarstva in perspektivni razvoj s posebnim poudarkom na storitveni in uslužnostni obrti

Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti bosta obravnavala še naslednja vprašanja:

8. Osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davku na promet nepremičnin v občini Murska Sobota

9. Osnutek odloka o sprejemanju na prenočišče in hrano pri zasebnih gospodinjstvih, počitniških hišicah in kmečkih gospodinjstvih na območju občine Murska Sobota

10. Delo zborov Skupščine SR Slovenije

11. Delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja

12. Predlogi, sklepi, mnenja in obvestila

Gradivo za obravnavo 6. in 7. točke dnevnega reda je objavljeno v 5. številki Delegatskega vestnika, z dne 26. maja 1981.

Gradivo za obravnavo 4. in 5. točke dnevnega reda smo posredovali vodjem delegacij in vodjem konferenc delegacij ter delegatom družbenopolitičnega zbora.

Povzetki osnutkov odlokov pod 8. in 9. točko dnevnega reda so objavljeni v 5. številki Delegatskega vestnika, z dne 26. maja 1981, celotno gradivo pa smo posredovali vodjem delegacij in vodjem konferenc delegacij.

Informaciji k 10. in 11. točki dnevnega reda bosta podani na seji.

6. TOČKA

— ANALIZA STANJA IN PROBLEMATIKA GOSTINSTVA IN TURIZMA V OBČINI MURSKA SOBOTA

UVOD

Namen predloženega gradiva je prikazati razvoj gostinstva in turizma v občini ter nosilce razvoja te dejavnosti v zadnjih letih, njihovo organiziranost, povezanost, delovanje, prisotne težave in probleme ter razvojne usmeritve po sprejetih srednjeročnih planih za tekoče plansko obdobje. Na osnovi analize bodo preko javne razprave izoblikovana in sprejeta v začetku junija na zborih skupščine občine stališča in program aktivnosti za izvajanje zastavljenih razvojnih usmeritev gostinstva in turizma v občini ter izboljšanje turistične ponudbe v letu 1981.

Gradivo je bilo pripravljeno na podlagi podatkov in informacij ter ob sodelovanju organizacij združenega dela gostinstva in turizma ter na osnovi podatkov SDK in občinske statistične službe.

— I. Organiziranost gostinstva in turizma

1. V združenem delu

Nosilec gostinske in turistične dejavnosti v občini je Zdravilišče Radenska Radenci z naslednjimi temeljnimi organizacijami:

TOZD Zvezda se je leta 1974 kot samostojno gostinsko podjetje povezalo z Radensko. Danes zaposluje 176 delavcev, ki preko svojih številnih obratov opravljajo gostinske storitve na območju občine. V svojih nastanitvenih kapacitetah hotela Zvezda sprejema tudi goste izletniškega, poslovnega in lovne turizma. Kot stransko dejavnost izvaja ta organizacija distribucijo pijač za potrebe TOZD-ov Radenske ter proizvodnjo slivovke.

TOZD Moravske toplice so od lanskega leta organizirane kot temeljna organizacija. Poslovanje te organizacije je usmerjeno v opravljanje dejavnosti zdraviliškega, izletniškega, kongresnega, lovne in kopališkega turizma. V Moravskih toplicah združuje delo 112 zaposlenih.

TOZD Diana je bila kot temeljna organizacija ustanovljena leta 1974. Diana zaposluje 132 delavcev. Hotel sprejema v glavnem goste lovne in poslovnega turizma, ostali obrati pa so večinoma namenjeni domačemu prebivalstvu.

Povezanost teh temeljnih organizacij v delovno organizacijo Radenska omogoča skupno prodajo gostinskih in turističnih storitev, celovitejšo turistično ponudbo, nabavo osnovnih živil, pijače in drugih materialov, sovlaganje pri novih naložbah ter adaptacijah ipd.

Poleg omenjenih organizacij združenega dela opravljajo neposredno ali posredno gostinsko in turistično dejavnost še naslednje organizacije:

Mesna industrija TOZD Družbena prehrana ima 61 zaposlenih. Njena osnovna dejavnost je priprava malic in drugih obrokov za zaposlene v združenem delu ter drugo prebivalstvo. Ob hrani nudijo tudi druge gostinske storitve.

Veletrgovina Potrošnik TOZD Preskrba opravlja v svojih bifejih, ki so v glavnem v sklopu trgovin prodajo brezalkoholnih pijač ter toplih napitkov. S to dejavnostjo se ukvarja postransko.

KOMPAS Ljubljana, ki ima poslovno enoto v Murski Soboti, kjer opravlja storitve za domači turizem in enoto za inozemski turizem z Gojitvenim loviščem v Petrovcih. V vseh enotah v občini zaposluje 15 delavcev.

Gozdno in lesno gospodarstvo TOZD Gojitveno lovišče Fazan Beltinci vrši vzrejo in organizira lov na nizko in visoko divjad. V organizaciji združuje delo 13 delavcev.

2. V samostojnem osebnem delu

V letu 1980 je bilo v občini 570 obratovalnic samostojne obrti v lasti občanov, 184 občanov pa je opravljalo razne obrti kot postransko dejavnost. Gostinskih obratovalnic je bilo skupaj 112, od tega 102 gostiln, 5 bifejev in 5 gostišč s tujskimi sobami.

Število obratovalnic občanov, ki samostojno opravljajo gostinsko dejavnost je v letih 1976—1980 naraščalo po povprečni letni stopnji 2,1 % in je po stanju na koncu leta naslednje:

1976	1977	1978	1979	1980
103	104	104	107	112

Na območju občine so tri obratovalnice kmečkega turizma in sicer v Murskih Črncih, Gornjih Moravcih in Bokračih. To so kmetije, ki nudijo turistom prenočišča, domačo kuhinjo, pristna domača vina in sadje.

3. Zaposleni v gostinstvu in turizmu

V lanskem letu je bilo v gostinstvu in turizmu zaposlenih 506 delavcev ali 2,9 % vseh zaposlenih združenega dela občine. Število zaposlenih je od leta 1976 naraščalo povprečno letno za 6,2 %, kar je nekoliko hitreje od rasti zaposlovanja v gospodarstvu občine. V zasebni obrti je zaposlenih 185 delavcev, od tega je 112 lastnikov obratovalnic gostinske dejavnosti.

Gibanje števila zaposlenih v gostinstvu in turizmu v letih 1976—1980 je bilo naslednje:

	V združ. delu	V samost. oseb. delu	Skupaj
1976	404	131	535
1977	408	139	547
1978	436	159	595
1979	489	171	660
1980	506	185	691

V strukturi zaposlenih v gostinstvu in turizmu ni prišlo do bistvenih kvalitativnih sprememb. V tej dejavnosti združuje delo 19,4 % nekvalificiranih delavcev, 20,7 % polkvalificiranih, 43,4 % kvalificiranih, 2,6 % visokokvalificiranih delavcev, 11,9 % delavcev z nižjo in srednjo šolsko izobrazbo ter samo 2 % z visoko oz. višješolsko izobrazbo. V gostinstvu in turizmu je izobrazbena struktura slabša kot v celotnem gospodarstvu občine, kar je razvidno iz naslednjega pregleda po stanju 31/12—1978:

	Gospodarstvo		Gostinstvo in turizem	
	štev.	%	štev.	%
Skupaj	15.987	100	454	100
Visoka šol. izobr.	422	2,6	4	0,9
Višješol. izobr.	713	4,5	5	1,1
Sred. šol. izobr.	2.420	15,1	45	9,9
Nižja šol. izobr.	738	4,6	9	2,0
VKV	519	3,3	12	2,6
KV	4.501	28,2	197	43,4
PKV	2.244	14,0	94	20,7
NKV	4.430	27,7	88	19,4

Kvalifikacijska struktura zaposlenih v samostojnem osebnem delu je približno enaka kot v združenem delu. Poleg lastnikov je bilo v zasebnih gostiščih v lanskem letu zaposlenih še 73 delavcev, od tega 39 nekvalificiranih in 34 kvalificiranih delavcev.

Pogoji dela v gostinstvu in turizmu so specifični in nekoliko težji od dela v ostalih dejavnostih. Delovni dan je podaljšan,

— S SKUPNEGA ZASEDANJA ZBORA ZDRUŽENEGA DELA IN ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI, KI JE BILA 8. MAJA 1981

1. Potrdila sta zapis s sej obeh zborov, ki sta bili 23. aprila
2. Soglasno sta sprejela ugotovitve in stališča o gospodarskih gibanjih in uresničevanju družbenega plana za minulo srednjeročno obdobje v letu 1980.
3. Sprejela sta sklep, s katerim sta podprla ukrepe za ohranitev socialno-ekonomske varnosti delavcev in občanov v občini M. Sobota — s katerim predlagata skupščini skupnosti socialnega varstva, da prouči vprašanje racionalnega trošenja sredstev, ki so zagotovljena za izvedbo teh ukrepov, ter da prouči tudi možnost uveljavljanja socialnih olajšav na enem mestu.
4. Sprejela sta osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih za zagotavljanje socialne varnosti v obdobju 1981—1985.
5. Sprejela sta stališča, priporočila in sklepe o kulturni dejavnosti v občini M. Sobota skupaj s pripombami izvršnega sveta skupščine občine.

6. Z enim vzdržanim glasom sta sprejela sklep, s katerim so določene manj razvite krajevne skupnosti in območja v občini M. Sobota.

7. Soglasno sta sprejela osnutek odloka o ureditvenem načrtu za Ledavsko jezero in ga dala v javno razpravo.

8. Soglasno sta sprejela osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o urbanističnem redu v občini M. Sobota ter ga dala v javno razpravo.

9. Seznanila sta se z delom republiške skupščine, ki je zasedala 27. aprila ter z vprašanji, ki jih bo obravnavala 27. maja.

10. Seznanila sta se z odgovoroma na delegatski vprašanji, ki sta jih zahtevali delegaciji Krajevne skupnosti Gornji Petrovci in TOZD Zvezda. Delegati pa so prejeli na pobudo delegacije IMP Panonija tudi informacijo o osebnih dohodkih voljenih in imenovanih ter ostalih delavcev v skupščini občine in v samoupravnih interesnih skupnostih.

11. Kot pristojni zbor, je Zbor združenega dela sprejel tudi sklep o usodi presežnih sredstev, ki so se zbrala pri SIS-ih v preteklem letu, opredelil pa se je tudi do dovoljene porabe SIS za letošnje leto. (Podrobneje se lahko seznaniš s sklepom pri svojem delegatu oz. članu delegacije, ki je sprejel z zapisom seje tudi besedilo tega sklepa).

Skupnega zasedanja Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti, ki je bila 8. maja 1981, se je udeležilo 48 delegatov Zbora združenega dela ter 34 delegatov Zbora krajevnih skupnosti. Na sejo niso delegirale delegatov naslednje delegacije in konference delegacij oz. krajevne skupnosti:

1. MURA TOZD Ženski plašči	1 delegata
2. Agroservis	1 delegata
3. Gozdno in lesno gospodarstvo	1 delegata
4. Pomurska založba	1 delegata
5. Tovarna mlečnega prahu	1 delegata
6. BLISK M. Sobota	1 delegata
7. Kremenčev pesek Puconci	1 delegata
8. Graditelj Beltinci	1 delegata
9. Platana TOZD Ledava	1 delegata
10. Hotel „Diana“	1 delegata
11. KROJ M. Sobota	1 delegata
12. Agrotehnika	1 delegata
13. Živinorejsko veterinarski zavod	1 delegata
14. Gimnazija M. Sobota	1 delegata
15. Osnovna šola Beltinci	1 delegata
16. PZC TOZD Zdravstveni dom	1 delegata
17. PZC Zavod za socialno medicino in higieno	1 delegata
18. Temeljna zadružna organizacija M. Sobota	1 delegata
19. Temeljna zadružna organizacija Beltinci	1 delegata
20. Temeljna zadružna organizacija Cankova	1 delegata
21. Temeljna zadružna organizacija Gornji Petrovci	1 delegata
22. Temeljna zadružna organizacija Martjanci	1 delegata

1. Krajevna skupnost Bođonci	1 delegata
2. Krajevna skupnost Cankova	1 delegata
3. Krajevna skupnost Čepinci	1 delegata
4. Krajevna skupnost Dokležovje	1 delegata
5. Krajevna skupnost Gederovci	1 delegata
6. Krajevna skupnost Grad	1 delegata
7. Krajevna skupnost Gornji Petrovci	1 delegata

8. Krajevna skupnost Hodoš	1 delegata
9. Krajevna skupnost Ižakovci	1 delegata
10. Krajevna skupnost Melinci	1 delegata
11. Krajevna skupnost Rakičan	1 delegata
12. Krajevna skupnost Ratkovci	1 delegata
13. Krajevna skupnost Park M. Sobota	1 delegata

Seje Družbenopolitičnega zbora, ki je bila 6. maja se je udeležilo 18 delegatov, 6 jih je odsotnost opravičilo, ostali pa se seje neopravičeno niso udeležili.

V razprave o vprašanjih, ki so bila uvrščena na dnevni red skupnega zasedanja sta se izmed delegatov v Zboru združenega dela vključila:

- Ivan KOS, delegat IMP Panonija
 - Mira ŠÖMEN, delegatka VVZ;
- Izmed delegatov v Zboru krajevnih skupnosti pa so v razpravi sodelovali:
- Štefan ŠABJAN, delegat KS Alija Kardoša iz M. Sobote
 - Franjo ŠKARABOT, delegat KS Boris Kidrič iz M. Sobote
 - Evgen KERČMAR, delegat KS Tišina.
- Razen navedenih, so s strani predlagateljev gradiv v razpravi sodelovali še:
- Štefan ČAHUK, podpredsednik IS SO
 - Karel VOGRINCIC, predstavnik Občinske zdravstvene skupnosti
 - Silva ČENAR, članica IS SO
 - Dane KATALINIČ, tajnik Občinske kulturne skupnosti
 - Rudi HORVAT, član IS SO

Na seji Družbenopolitičnega zbora so razpravljali naslednji delegati:

Karel SUKIČ, Helena RAVNIČ, Katica VINČEC, Jože HRADIL, Dragica JUTERŠNIK, Marija HORVAT, Janez KUČAN, Silva ČENAR, Dane KATALINIČ in Štefan ČAHUK.

prav tako delovni teden. V gostinstvu je večji obseg dela ob praznikih in nedeljah ter ponoči. Izvaja se prerazporeditev delovnega časa v sezoni in izven sezone, deljen delovni čas in podobno. Vse to vpliva na precejšnjo fluktuacijo gostinskih delavcev v druge poklice.

Specifično v tej dejavnosti je tudi velik odstotek zaposlenih žena in sicer 67,5 %, dočim je v celotnem gospodarstvu zaposlenih 47 % žena.

Vzrok za preusmerjanje kadrov v druge dejavnosti so tudi nižji osebni dohodki od povprečja v gospodarstvu občine.

Višina povprečnih neto osebnih dohodkov na zaposlenega in njihova rast je bila v letih 1976—1980 naslednja:

	Gostinstvo in turizem		Gospodarstvo	
	din	verižni ind.	din	verižni ind.
1976	3.276	107	3.506	111
1977	4.050	124	4.180	119
1978	5.047	125	5.162	123
1979	6.084	121	6.447	125
1980	6.993	115	7.716	120

Zaradi nižje rasti dohodka v gostinstvu in turizmu v zadnjih dveh letih od rasti v gospodarstvu kot celoti je prišlo do večjega zaostajanja višine OD v tej dejavnosti. Povprečno izplačani OD na delavca je v letu 1980 znašal 6.993 din in je bil za 723 din nižji od povprečja v gospodarstvu občine.

4. Vrste in zmogljivosti gostinskih in turističnih objektov

Zaostajanje investicij v gostinske in turistične objekte v občini se je močno odrazilo na obsegu in kvaliteti turistične ponudbe. V preteklih petih letih se število turističnih sob in ležišč ni povečalo. Na območju občine je v dveh hotelih, motelu, treh penzionih, campu, vikend hišicah in pri zasebnikih skupno 299 sob s 484 stalnimi in 118 pomožnimi ležišči.

Porazdelitev in kapacitete posameznih receptivnih objektov so naslednje:

Objekt	Kraj	Št. sob oz. šotor.	Št. ležišč stalnih	pomo- žnih
Hotel DIANA	Murska Sobota	40	56	—
Hotel ZVEZDA	Murska Sobota	34	61	9
Motel ČARDA	Martjanci	5	15	—
Penzion ZVEZDA	Beltinci	6	16	—
Penzion	Hodoš	6	12	—
Penzion Turistični dom	Gornji Petrovci	4	9	—
Vikend hišice	Moravci	94	190	4
Camp Moravske toplice	Moravci	50	—	100
Zasebne turistične sobe	Moravci	42	94	—
Gostilna Prelog	Beltinci	4	7	3
Gostilna Kuhar	Moravci	14	24	2

Glavni del receptivnih zmogljivosti predstavljajo vikend hišice v Moravskih toplicah, ki so ob zasebnih sobah edine posteljne zmogljivosti v tem turističnem kraju ter hotelske zmogljivosti v Murski Soboti. Turistične namestitvene zmogljivosti za svoje delavce imajo v Moravcih tudi Železniška transportna organizacija iz Maribora (13 sob z 28 ležišči) in Društvo upokojencev iz Maribora (6 sob z 12 ležišči) za svoje člane.

Zmogljivosti namenjene gostinskim storitvam, predvsem střežbi hrane in pijače v preteklih petih letih niso povečevane. Z adaptacijami je bilo posodobljenih nekaj lokalov in s tem izboljšana kvaliteta nudenja gostinskih storitev.

V občini je v družbenem sektorju 16 restavracij, 30 bifejev, 1 kavarna, 1 nočni bar in 1 samopostrežna restavracija. Vsi ti objekti razpolagajo s skupno 4.514 sedeži. Z največ sedežnimi kapacitetami razpolaga Radenska TOZD Diana 1.660 v 5.

restavracijah, 7. bifejih ter eni kavarni in nočnemu baru. Večji obrati v okviru te organizacije so: hotel Diana, restavracija Central, Turistični dom Gornji Petrovci in restavracija Kolo-dvor.

Radenska TOZD Moravske toplice ima v Moravcih 1.200 sedežev.

Radenska TOZD Zvezda razpolaga od skupno 1.209 sedežnih kapacitet največ v hotelu Zvezda 480 sedežev, v penzionu Zvezda v Beltincih 220 in v motelu Čarda 180 sedežev. V ostalih objektih kot so Ekspres bife, slaščičarna, penzion in gostišča so manjše zmogljivosti. Skupno imata temeljni organizaciji združenega dela Moravske toplice in Zvezda 11 restavracij in 11 bifejev.

Ob gostinskih organizacijah ima delovna organizacija Veletrgovina Potrošnik v sestavi TOZD Preskrba 12 bifejev, večinoma v sklopu prodajaln oziroma v njihovi neposredni bližini. To so lokali s povprečnimi zmogljivostmi 25 sedežev.

V panogo gostinstva in turizma spada tudi Družbena prehrana, ki posluje kot TOZD Mesne industrije. Samopostrežna restavracija razpolaga s 148. sedeži.

V občini je tudi 112 gostinskih obratov samostojnih gostincev. To so večinoma manjše enote, ki s svojo dejavnostjo popestrijo ponudbo organizacij združenega dela.

5. Povezanost gostinstva in turizma

Turizem je heterogena dejavnost, ki v svoj delovni proces vključuje tudi druge gospodarske in negospodarske dejavnosti, ki direktno ali indirektno sodelujejo pri zadovoljevanju potreb gostinskih in turističnih organizacij ter njihovih gostov.

Ker gostinske in turistične organizacije ustvarijo le okoli 55 % turistične potrošnje je povezanost teh z ostalimi udeleženci v turistični verigi in njihovo kvalitetno sodelovanje velikega pomena.

Petina sredstev, ki jih potrošijo turisti gre za prometne storitve. Urejanje in modernizacija cest v naši občini ne sledi zahtevam sodobnega cestnega prometa. Povezave z nekaterimi kraji so izredno slabe in predstavljajo oviro za njihov hitrejši razvoj. Največ gostov pride v našo občino z lastnim prevozom. Železniška povezava Murske Sobotice s Slovenijo je za turizem majhnega pomena.

Za pospešitev tranzitnega turizma, ki ima zaradi bližine meje z Avstrijo in Madžarsko ugodne možnosti za razvoj, so poleg sodobnih cest pomembni tudi mejni prehodi. V občini so urejeni mednarodni mejni prehodi Kuzma, Gederovci in Hodoš, kjer letno prestopi mejo preko 1.700.000 potnikov. Omejen prehode bo nujno opremiti tudi s spremljajočimi objekti kot so menjalnice, gostinski obrati ipd.

Javni potniški promet izvaja na območju občine Certus TOZD Avtobusni promet Murska Sobota, ki je v zadnjih letih posodobil transportni park in s tem izboljšal kvaliteto storitev. Ta organizacija tudi direktno sodeluje v turističnem prometu z organiziranjem in izvajanjem dejavnosti izletniškega turizma.

Poleg cestnih povezav je za razvoj turizma pomembna tudi ostala infrastruktura. Urejena mora biti preskrba z vodo, električno energijo, komunalo ter omogočen hiter in sodoben PTT promet.

Številne gospodarske dejavnosti so vezane za proizvodnjo in prodajo blaga turistom. Turist začne trošiti že v mestu stalnega bivališča. Že prebivalci naše občine kot udeleženci iniciativnega turizma pri nas, ustvarijo določen turistični promet. Ugotovljeno je, da turist potroši povprečno 13 % celotnih sredstev vezanih za dopust ali izlet že pred odhodom.

Največji delež v turističnem prometu odpade na agroživilstvo. Oskrba gostinskih obratov z živili in pijačo je najintenzivnejša v poletnih mesecih. Za redno in pravočasno preskrbo se gostinske organizacije dogovarjajo in poslovno povezujejo že pred pričetkom sezone.

Turisti precej kupujejo tudi v kraju bivanja. Poleg spominkov in razglednic nakupijo tudi razno drugo blago. Pomembno vlogo ima tu trgovina, ki pa se v nezadostni meri vključuje v turizem. Odpiralni čas ter založenost in izbira blaga bi morali biti bolj prilagojeni zahtevam turistov.

Povezanost kmetijstva s turizmom je poleg primarne kmetijske proizvodnje za oskrbo gostinstva tudi preko organi-

— ZAKLJUČKI IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE

Glede na dosedANJI razvoj malega gospodarstva in realizacijo nalog iz akcijskega programa je izvršni svet sprejel naslednje

zaključke:

— kljub doseženim ugodnim rezultatom bo razvoju malega gospodarstva kot dopolnilni dejavnosti in pomembnemu faktorju v strukturi gospodarstva v tem srednjeročnem obdobju potrebno posvetiti še več pozornosti in ustvariti pogoje za nemoten razvoj;

— Skupnost za zaposlovanje mora skupaj z obrtnim združenjem izdelati analizo možnosti zaposlovanja v malem gospodarstvu in pregled manjkajočih kadrov za dejavnosti malega gospodarstva ter usmerjati mladino v deficitarne poklice;

— Obrtno združenje mora izdelati seznam deficitarnih storitvenih in servisnih dejavnosti, ki zaradi nizke dohodkovne sposobnosti nimajo možnosti za razvoj in predlagati postopek za sprejem posebnih davčnih olajšav za te dejavnosti;

— krajevne skupnosti in potrošniški sveti bodo glede na krajevne potrebe proučili realne pogoje in možnosti za ustanavljanje storitvenih in servisnih obratovalnic ter te pogoje sporočale obrtnemu združenju;

— Izvršni svet bo posebej obravnaval pogoje poslovanja organizacij združenega dela malega gospodarstva družbenega sektorja in ugotovil vzroke za zaostajanje teh dejavnosti za razvojne programe in kadrovsko zasedbo v teh organizacijah;

— Splošna obrtna zadruga mora več pozornosti posvetiti iskanju novih programov, proučiti možnost ustanovitve proizvodnega obrata ali pogodbene organizacije združenega dela in v večji meri povezovati zasebni in družbeni sektor;

— inšpekcijske službe bodo izdelale poročilo o pojavih šušmarstva v občini in izvedenih ukrepih za preprečevanje te dejavnosti v občini.

8. TOČKA

— OBRAZLOŽITEV ODLOKA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ODLOKA O DAVKU NA PROMET NEPREMIČNIN V OBČINI MURSKA SOBOTA

V republiškem zakonu o davku na promet nepremičnin so predpisane oprostitve plačila davka na promet nepremičnin, ki veljajo za celotno področje SR Slovenije. Ta zakon med drugim tudi pooblašča občinske skupščine, da lahko s svojimi odloki uvedejo še dodatne — druge oprostitve plačila davka na promet nepremičnin, ki so pomembne za hitrejši razvoj določene panoge ali dejavnosti v občini.

Veljavni občinski odlok o davku na promet nepremičnin ne vsebuje nobenih dodatnih oprostitvev za plačilo tega davka, medtem ko nekateri odloki drugih občin predvidevajo take oprostitve.

S spremembo odloka predlagamo dve novi oprostitvi plačila davka na promet nepremičnin in sicer:

a) pri zamenjavi kmetijskih in gozdnih zemljišč za tiste občane, ki se po zakonu o kmetijskih zemljiščih štejejo za kmete, če menjajo kmetijska ali gozdna zemljišča z namenom združevanja kmetijskih zemljišč in

b) pri prvi prodaji novega poslovnega prostora, kadar je bil poslovni prostor zgrajen s sredstvi uporabnikov družbenih sred-

stev. Če se tako kupljeni prostor odtuji pred potekom petih let od njegovega nakupa, se davek naknadno odmeri.

Namen predlaganih sprememb odloka je predvsem vzpodbuditi večji interes kmetov za združevanje kmetijskih zemljišč za večjo in racionalnejšo kmetijsko proizvodnjo ter vzpodbuditi večji interes občanov — obrtnikov za nakup novih poslovnih prostorov za poklicno opravljanje raznih obrtnih dejavnosti, predvsem tistih, ki v občini primanjkujejo.

Gradivo je pripravila: Uprava za družbene prihodke

9. TOČKA

— POVZETEK OSNUTKA ODLOKA O SPREJEMANJU NA PRENOČIŠČE IN HRANO PRI ZASEBNIH GOSPODINJSTVIH, POČITNIŠKIH HIŠICAH IN KMEČKIH GOSPODINJSTVIH

Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti bosta na seji dne 5. 6. 1981 med drugim razpravljala tudi o osnutku odloka o sprejemanju na prenočišče in hrano pri zasebnih gospodinjstvih, počitniških hišicah in kmečkih gospodarstvih. S tem odlokom se v skladu z določili zakona o obrtništvu predpisujejo pogoji pod katerimi se lahko občani ukvarjajo z dajanjem prenočišč, hrane in pijače gostom ali abonentom. Občan je dolžan to dejavnost prijaviti pristojnemu občinskemu upravnemu organu, ki po predhodnem mnenju inšpekcijske službe o zagotovitvi sanitarnih in drugih pogojev, izda potrdilo o priglasitvi te dejavnosti. Prav tako je občan dolžan evidentirati svojo dejavnost pri organizaciji združenega dela s področja gostinstva in turizma ali pri krajevno pristojnem turističnem društvu zaradi vključitve v enotno turistično ponudbo. Za občane, ki se bodo ukvarjali z nudenjem prenočišč, hrane in pijače, ne da bi svojo dejavnost prijavili pristojnemu upravnemu organu in jo evidentirali pri organizaciji gostinstva ali turizma so z osnutkom odloka predvidene sankcije.

- Besedilo osnutka odloka z obrazložitvijo je posredovano vodjem delegacij v razpravo.

Gradivo je pripravil: Komite za družbeno planiranje
in družbeno-ekonomski razvoj

ziranja obratovalnic kmečkega turizma, ki so na območju občine še vedno glede na možnosti v premajhnem številu. Tudi vinarstvo bi se moralo bolj vključevati v turistično ponudbo, saj bi s posodobitvijo vinogradov in izgradnjo vinskih kleti popestrili ponudbo, predvsem izven sezone.

Gojitvena lovišča in lovske družine so s svojo dejavnostjo močno povezane s turizmom. Posredno je z lovskim turizmom povezano tudi gozdarstvo, čeprav se večji del te aktivnosti izvaja na kmetijskih površinah. Ker sodobni posegi v kmetijska zemljišča (melioracije, komasacije, uporaba mehanizacije in kemičnih sredstev) znižujejo prirastek divjadi je nujna umetna vzreja, ki jo uspešno izvajata Gojitveni lovišči Fazan in Kompas. Kako pomembni sta ti dve organizaciji za razvoj lovnega turizma je razvidno tudi iz podatka o odstrelu divjadi. V lanskem letu so lovske družine v občini na 47.280 ha površin odstrelile skupno 3.257 kom razne divjadi, medtem ko so lovci na 13.400 ha površin Gojitvenega lovišča Fazan odstrelili 10.550 kom.

Izkoriščanje voda za turistični ribolov je v občini neznatno. Reka Mura, Ledava in ostali vodotoki ter številne gramoznice so bogati z različnimi vrstami rib, po izvršnem vlaganju rib v Ledavsko jezero pa bo tudi ta vodna površina privlačna za ribiče.

Del turistične potrošnje predstavljajo izdelki in storitve drobnega gospodarstva. Za turiste so zelo zanimivi izdelki domače obrti predvsem lončene posode, izdelki iz slame, vrbovega šibja in koruznega ličja, doužnjeki in drugi okraski iz pšenične slame ipd.

Za potrebe turistov in tranzitnega prometa je potrebno v občini večje število avtomehaničnih in avtokleparških delavnic, avtopralnica in druge obratovalnice, ki so neobhodne za zadovoljevanje potreb gostov.

Pogosto je potrebno nuditi gostom tudi zdravniško pomoč. Povezanost zdravstva s to dejavnostjo je največja pri zdraviliškem turizmu.

V času bivanja v naši občini se turisti poslužujejo tudi storitev bank, zavarovalnice ipt. Turisti obiskujejo tudi muzeje, kulturno zgodovinske objekte ter kulturno-zabavne in športne prireditve kot so: folklorni festival v Beltincih, moto-cross v Mačkovcih, tekmovanja na Muri, srečanja pomurskih izseljencev, prireditve borovega gostovanja idr. Turisti uporabljajo tudi športne objekte. Za povečanje te vrste izven penzijske potrošnje bi bilo potrebno graditi športne objekte v turističnih krajih ali v njihovi neposredni bližini in urediti obstoječa akumulacijska jezera za vodne dejavnosti.

V turistično ponudbo bi se moral v večji meri vključiti Pomurski letalski center, ki bi poleg prikaza svoje aktivnosti ponudil gostom tudi panoramske polete.

Pomembno vlogo pri povezovanju udeležencev gostinstva in turizma imajo organizacije kot so turistične zveze, turistična društva in turistične poslovne skupnosti. Razen turističnih društev, olepševalnih društev in hortikulturnega društva ostale organizacije v občini ne delujejo aktivno.

— II. Cilji in naloge gostinstva in turizma v srednjeročnem obdobju 1976–1980

Glede na značilnosti in trende razvoja gostinstva in turizma v letih 1971–1975 so organizacije združenega dela v občini zastavile za obdobje 1976–1980 znatno hitrejšo rast te dejavnosti. Za usklajevanje gostinskih kapacitet s potrebami in rastjo turističnega prometa so bile načrtovane številne investicije, ki bi znatneje prispevale k izboljšanju kvalitete in popestritvi turistične ponudbe v občini. V letih 1976–1980 se je načrtovala izgradnja zdraviliškega doma v Moravcih, rekonstrukcija in dograditev hotela Diana, postavitev samopostrežne restavracije v Moravcih, aktiviranje termalnih vrelcev v Beltincih, Filovcih, Rimski čardi, Fokovcih in Šalovcih ter mineralnih vrelcev v Nuskovi, ureditev akumulacijskih jezer za rekreacijsko in izletniško dejavnost in drugo.

Poleg modernizacije in dodatne izgradnje gostinskih in hotelskih kapacitet se je razvoj turizma načrtoval tudi na ustrezni izgradnji infrastrukture predvsem modernizaciji cest, ki bi omogočila lažji in hitrejši dostop turistov.

Razvoj gostinstva in turizma je slonel na naravnih pogojih, ki jih nudi pokrajina s svojim geografskim položajem. Zato je bil

poudarek na razvoju zdraviliškega, lovnega, izletniškega in kmečkega turizma.

V samostojnem osebnem delu gostinstva so bili zastavljeni cilji izboljšanja gostinske ponudbe, usmeritev v penzijske goste z nudenjem kompletnih storitev in večje vključevanje domače obrti v turistično ponudbo.

V petih letih naj bi se število zaposlenih v gostinstvu povečalo za preko 100 delavcev ali letno povprečno za okoli 5 %. Večji premik naj bi bil dosežen pri zaposlovanju strokovnih delavcev, kar bi izboljšalo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih.

— III. Poslovni uspeh in aktivnost nosilcev gostinske in turistične dejavnosti

1. Poslovni uspeh

V strukturi družbenega proizvoda občine je v letu 1975 znašal delež gostinstva in turizma 3,6 % (delež gostinstva SRS v DP SRS 2,8 %), v letu 1980 pa se je znižal na 3,2 % (v SRS 2,9 %). Do znižanja deleža je prišlo zaradi počasnejše rasti družbenega proizvoda gostinstva od povprečne rasti gospodarstva v občini. V minulem srednjeročnem obdobju je družbeni proizvod gostinstva naraščal povprečno letno 22 % (v SRS 19 %), v gospodarstvu občine 25 % (v SRS 18 %) po tekočih cenah.

V letu 1980 so organizacije združenega dela gostinstva in turizma dosegle 250.837.000 din celotnega prihodka ali 1,7 % celotnega prihodka doseženega v občini. Povprečna letna rast celotnega prihodka te panoge v letih 1976–1980 znaša 25,7 % in je za 2 indeksni točki počasnejša od rasti v celotnem gospodarstvu občine.

Porabljen sredstva so v istem obdobju naraščala v gostinstvu in turizmu nekoliko hitreje od rasti celotnega prihodka in sicer po stopnji 26,1 %, v celotnem gospodarstvu sta bili ti dve rasti v povprečju enaki.

V lanskem letu so OZD gostinstva in turizma ustvarile 161.641.000 din dohodka, kar je 2,6 % dohodka doseženega v občini. Pred petimi leti je ta panoga ustvarjala 3,1 % dohodka občine. V zadnjih petih letih je dohodek naraščal povprečno letno za 25 %, kar je za 4 indeksne točke počasneje od povprečne rasti v gospodarstvu občine kot celote. Vzrok za slabše poslovne rezultate v gostinstvu in turizmu je tudi nekoliko hitrejša rast porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka. Ob primerjanju dohodka na delavca v panogi z dohodkom gospodarstva kot celote ugotavljamo vedno večji razkorak. Tako je ustvarjeni dohodek na delavca v gostinstvu in turizmu v letu 1980 znašal 190.589 din, medtem ko v gospodarstvu občine 257.019 din.

Čisti dohodek gostinskih in turističnih organizacij je v lanskem letu znašal 75.050.000 din. V zadnjih petih letih je naraščal povprečno letno za 25 %. OZD s področja turizma so v lanskem letu izločile za poslovni sklad 3,5 % dohodka (pred petimi leti 6,7 %), gospodarstvo občine kot celota pa 14,3 % doseženega dohodka.

Tako so sredstva akumulacije, ki so v lanskem letu v tej panogi znašala 6.421.000 din, ostala na nivoju iz leta 1979, v gospodarstvu občine pa so ta bila povečana za 66 %. Stopnja akumulativnosti gostinstva in turizma je najnižja med gospodarskimi dejavnostmi in je v lanskem letu znašala 2,2 % (v letu 1979 3,1 %), v gospodarstvu občine 7,9 %.

Iz podatkov o davčni napovedi in odmeri davka samostojnih obrtnikov ugotavljamo, da je celotni dohodek gostincev v letu 1979 znašal 55.286.830 din in je v zadnjih štirih letih naraščal povprečno letno za 21,9 %, ustvarjen je bil čisti dohodek 15.221.810 din ter se je v zadnjih letih povečeval povprečno za 23,4 %. Rast čistega dohodka je pri gostinskih obratih v lasti občanov za 1,5 indeksnih točk hitrejša od rasti dohodka.

2. Gibanje turističnega prometa.

V preteklem srednjeročnem obdobju je število gostov naraščalo povprečno letno za 0,2 %. Turistični promet je do leta 1978, ko je število gostov bilo najvišje naraščal, od tega leta dalje pa se nekoliko zmanjšuje. Število domačih gostov v letu 1980 še nadalje upada, medtem ko število tujih gostov ponovno narašča.

Nosilec: Zavod za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota.

V zaključni fazi je izdelava razvojnega programa malega gospodarstva. Zavod za ekonomiko in urbanizem pripravlja razvojni program po dogovoru z Gospodarsko zbornico in pomurskimi občinami za vso pomursko regijo.

5. Sprejeti je potrebno ustrezne poostrene ukrepe za preprečevanje nelegalnega opravljanja obrtnih dejavnosti — šušmarstva.

Nosilec: Izvršni svet, inšpekcijske službe in pristojni upravni organi občine.

Ukrepi za preprečevanje neevidentirane obrtnih dejavnosti oziroma šušmarstva so premalo učinkoviti. Temu področju bi bilo potrebno posvetiti posebno pozornost in v okviru zakonskih pooblastil izvajati ustrezne mere. Proučiti bi bilo potrebno posamezne dejavnosti v katerih največ prihaja do šušmarstva. Prav tako bi morale organizacije združenega dela, kjer so zaposleni delavci, ki se ukvarjajo s šušmarstvom, učinkovito preprečevati te pojave. Večkrat organizacije združenega dela namreč opozarjajo na konkurenčnost zasebnega sektorja, zelo malo pa na konkurenčnost šušmarjev, ki izhajajo iz teh organizacij.

6. V občini je potrebno ustanoviti obrtno zadrugo, v katero se bodo svobodno združevali zasebni obrtniki in preko nje združevali svoje kapacitete, se povezovali z nosilci razvoja, enotno nastopali do kupcev oziroma koristnikov svojih uslug, uvajali nove dejavnosti in skrbeli za hitrejši trajni in stabilen razvoj.

Nosilec: Združenje zasebnih obrtnikov in gostincev M. Sobota.

S 1. marcem 1979 je bila ustanovljena Splošna obrtna zadruga Prekmurka, v kateri se organizirano združujejo in preko nje enotno nastopajo zasebni obrtniki. Trenutno je v zadrugo včlanjenih 140 zasebnih obrtnikov.

7. Na osnovi konkretnega razvojnega programa malega gospodarstva je potrebno izdelati plan potreb po ustreznih profilih poklicev, ki so potrebni za nemoten razvoj malega gospodarstva.

Nosilec: Zavod za ekonomiko in urbanizem ter Združenje zasebnih obrtnikov in gostincev Murska Sobota.

Glede na to, da razvojni program malega gospodarstva še ni izdelan, naloga iz te točke ni bila realizirana.

8. V šolah je potrebno usmerjati mladino za poklice v malem gospodarstvu in z ustrežno štipendijsko politiko spodbujati mladino za te poklice.

Nosilec: Občinska skupnost za zaposlovanje in šole.

S prehodom na usmerjeno izobraževanje ni v celoti rešeno izobraževanje kadrov za posamezne dejavnosti malega gospodarstva. Vsekakor je vzporedno z razvojem malega gospodarstva potrebno skrbeti tudi za ustrezne kadre raznih profilov. Na tem področju je v skladu z nalogami iz akcijskega programa bilo premalo narejeno.

9. Pri izdelavi urbanističnih in zazidalnih načrtov je potrebno upoštevati prostorske rešitve za potrebe malega gospodarstva. Prav tako je potrebno proučiti možnost financiranja prostorov za storitveno-servisno dejavnost in s tem zagotoviti prostore, ki bi se lahko dajali v najem.

Nosilec: Izvršni svet, Zavod za ekonomiko in urbanizem ter Samoupravna stanovanjska skupnost.

Pri reševanju prostorskih problemov za potrebe malega gospodarstva je na Lendavski cesti v zaključni fazi izgradnja 479 kv. m prostorov za storitvene in servisne dejavnosti. Prav tako so rezervirane parcele za gradnjo obratovalnic na Noršinski cesti.

10. Proučiti je potrebno možnost izenačitve pogojev kreditiranja v obratna in osnovna sredstva v družbenem in zasebnem sektorju malega gospodarstva oziroma spremeniti neugodne pogoje pri kreditiranju zasebnega sektorja.

Nosilec: LB Temeljna pomurska banka Murska Sobota, Jugobanka — ekspozitura Murska Sobota.

LB Temeljna pomurska banka je v mesecu maju 1979 sprejela nov pravilnik o kreditiranju malega gospodarstva. Po tem pravilniku lahko zasebni obrtnik dobi kredit brez pologa in vezave sredstev kar pomeni, da so se pogoji kreditiranja zasebnega sektorja izenačili z družbenim sektorjem.

11. Nenehno je potrebno spremljati in analizirati poslovanje ter razvoj malega gospodarstva v občini Murska Sobota.

Nosilec: Izvršni svet in pristojni upravni organi občine.

Vse te naloge iz akcijskega programa so bistveno prispevale k hitrejšemu razvoju drobnega gospodarstva. Tako je v letu 1980 skupno v občini že 570 zasebnih obrtnikov oziroma 6,9 % več kot

v letu 1979. V letu 1980 se je število obratovalnic v primerjavi z letom 1979 povečalo v naslednjih dejavnostih: kovinska za 1, elektrotehniška za 3, stavbna za 8, druge storitve za 1, avtoprevoznitvo za 16 in gostinstvo za 4. Pri vseh ostalih dejavnostih je število obratovalnic v letu 1980 ostalo isto kot v letu 1979.

Ob sorazmerno ugodnem razvoju in napredku malega gospodarstva zasebnega sektorja, pa se ugotavlja določena stagnacija v razvoju malega gospodarstva družbenega sektorja. V občini v preteklem obdobju ni bila ustanovljena nobena proizvodna ali storitvena organizacija, ki bi se lahko uvrstila v malo gospodarstvo. Obstoječe organizacije malega gospodarstva pa se srečujejo s poslovnimi problemi, nizko akumulativnostjo, pomanjkanjem investicijskih sredstev in podobno, zaradi česar tudi ni realnih pogojev za hitrejši razvoj teh dejavnosti. V nekaterih organizacijah nimajo nobenih ambicij za razvoj ampak poslujejo v enakem obsegu in istih pogojih že več let. Prav tako v zadnjih letih kljub danim pogojem ni interesa zasebnih obrtnikov za ustanavljanje pogodbenih organizacij združenega dela.

Z ustanovitvijo obrtnih zadrug se se zasebni obrtniki začeli organizirano vključevati v posamezna dela, se medsebojno povezovali in združevati v posamezna dela, se medsebojno povezovali in združevati kapacitete. Ob tem je potrebno poudariti, da obrtna zadruga v celoti ne odigrava vloge za katero je bila ustanovljena.

Zasebni obrtniki preko zadrug več ali manj nabavljajo material, na večjih objektih združujejo kapacitete in preko nje fakturirajo svoje delo. Premalo pa se zadruga ukvarja z uvajanjem novih dejavnosti, organiziranjem manjših obratov, trajnejšim povezovanjem družbenega in zasebnega dela kakor tudi z razvojem deficitarnih storitvenih in servisnih dejavnosti. Trenutni način dela zadrug je podoben posredniškemu delu manj pa delu nosilca razvoja določene dejavnosti.

V občini še vedno močno primanjkuje posamezne storitvene in servisne dejavnosti. Trenutni pogoji za razvoj teh dejavnosti so zaradi manjše dohodkovne sposobnosti, pomanjkanja rezervnih delov in slabe opremljenosti veliko slabši kot v proizvodnih dejavnostih. Interesenti za opravljanje storitvenih in servisnih dejavnosti se srečujejo tudi s problemom pomanjkanja primernih prostorov glede na lokacijo in ceno. Zelo težko se posamezne storitvene in servisne dejavnosti povezujejo z organizacijami združenega dela za servisiranje in popravilo izdelkov teh organizacij. Zaradi tega ni specializacije v servisnih dejavnostih za posamezne firme. V hitrejši razvoj in pokrivanje potreb po storitvenih in servisnih dejavnostih bi se v večji meri morali vključevati proizvajalci posameznih izdelkov, trgovina, krajevne skupnosti in potrošniški sveti. Obrtno združenje Murska Sobota pa bi moralo ugotoviti tiste storitvene in servisne dejavnosti, za katere bi bilo potrebno v občini sprejeti posebne davčne olajšave. Isto kot za storitvene in servisne dejavnosti velja tudi za razvoj domače obrti, ki razen redkih izjem v občini stagnira.

Delavci, ki se vračajo z začasnega dela v tujini se premalo vključujejo v storitvene in servisne dejavnosti ampak se v glavnem odločajo za prevozniško dejavnost oziroma dejavnosti, kjer ni potrebna kvalifikacija. V občini je trenutno 120 avtoprevoznikov, kar je preveč glede na pomanjkanje tekočih goriv in preusmerjanje transporta na železnico. V bodoče bo potrebno omejevati razvoj prevozniške dejavnosti in usmerjati občane predvsem v tiste dejavnosti, ki so deficitarne oziroma manj zahtevne dejavnosti, ki ne zahtevajo poklicne usposobljenosti.

Trenutni gospodarski položaj se vsekakor močno odraža v razvoju malega gospodarstva. Prav tako kot v gospodarstvu se tudi v malem gospodarstvu pojavljajo problemi pomanjkanja tudi v malem gospodarstvu pojavljajo problemi pomanjkanja raznih materialov, rezervnih delov, upadanje konjunktura oziroma malega gospodarstva kljub usmeritvam, da bi ravno malo gospodarstvo v naslednjih letih moralo več prispevati k hitrejšemu razvoju manj razvitih območij.

Gradivo je pripravil: Komite za družbeno planiranje in družbeno ekonomski razvoj

Število domačih in tujih gostov v letih 1976—1980 je bilo naslednje:

	Skupaj gosti		Domači gosti		Tuji gosti	
	Število	Indeks	Število	Strukt.	Število	Strukt.
1976	30.757	102	16.155	52,5	14.602	47,5
1977	33.923	110	18.376	54,2	15.547	45,8
1978	36.026	106	19.527	54,2	16.499	45,8
1979	31.383	87	17.439	55,6	13.944	44,4
1980	30.491	97	16.182	53,1	14.309	46,9

V strukturi gostov prevladujejo domači gosti, do leta 1979 se je njihov delež v skupnem številu večal, v lanskem letu pa se je nekoliko znižal. Največ tujih gostov obiskuje Moravske toplice, kjer se njihov delež giblje okoli 75 %. V letu 1980 je bilo v turističnih krajih občine med domačimi gosti 69 % Slovencev, 13 % Hrvatov, okoli 10 % Srbov, 5 % gostov iz Bosne in Hercegovine ter ostali. V strukturi tujih gostov je bila kar 74 % Avstrijcev, 10 % gostov iz ZR Nemčije, 9 % iz Italije, 3 % iz Madžarske in ostalih 4 % iz drugih držav.

Število nočitev je v zadnjih petih letih naraščalo povprečno letno za 5,5 %, v letu 1979 je prišlo do rahlega zmanjšanja števila nočitev tujih gostov in zaradi tega do znižanja skupnega števila nočitev.

Število nočitev v preteklem srednjeročnem obdobju je bilo naslednje:

	Skupaj nočitev		Nočitve domačih gostov		Nočitve tujih g.	
	Število	Indeks	Število	Strukt.	Število	strukt.
1976	89.968	99	35.572	39,5	54.396	60,5
1977	99.121	110	40.637	41,0	58.484	59,0
1978	112.916	114	46.829	41,5	66.087	58,5
1979	111.296	99	49.793	44,7	61.503	55,3
1980	119.699	108	55.412	46,3	64.287	53,7

V strukturi nočitev prevladujejo tuji gostje. V preteklem srednjeročnem obdobju je bilo v povprečju 43 % nočitev domačih gostov. Čeprav je bilo v turističnih krajih občine v preteklih letih več domačih gostov so ti ustvarili manj nočitev. Vzrok temu je manjša doba bivanja le-teh. Medtem, ko so tuji gosti bivali pri nas povprečno 4,1 dni je domači gost ostal v naših krajih le 2,6 dni. V celoti so bivali vsi gosti v občini v letih 1976—1980 povprečno 3,3 dni, kar je nekoliko več od povprečja SR Slovenije (3 dni).

Izkoriščenost posteljnih kapacitet je bila po objektih različna. Najboljša je zasedenost vikend hišic v Moravskih toplicah, najslabše pa so bila v lanskem letu zasedena ležišča v hotelu Diana.

Spodnja tabela prikazuje zasedenost kapacitet v zadnjih treh letih:

	1978	1979	— v % 1980
hotel Diana	78,8	80,6	65,7
hotel Zvezda	65,1	55,4	57,3
vikend hišice v M. toplicah	77,5	77,8	76,1

Izkoriščenost ležišč v Moravskih toplicah je vsako leto približno enaka, v hotelu Zvezda se zasedenost povečuje, medtem ko v Diani močno niha.

3. Promet v gostinstvu

Promet gostinskih organizacij in samostojnih gostišč je v letih 1976—1980 naraščal po povprečni letni stopnji 25 %. Precej nad povprečjem je porasel promet v letu 1979, ko je bila dosežena rast 48 % v primerjavi z letom prej.

V letih 1976—1980 je bil v gostinstvu opravljen naslednji vrednostni in količinski promet:

Leto	iztržek skupaj v —.000 din	verižni indeks	delež hrane	količinski promet v hl		
				vino	pivo	žg. pijače
1976	105.347	110	22,5	6.101	13.340	816
1977	128.674	122	24,7	5.558	14.817	776
1978	159.383	124	26,0	6.511	13.369	809
1979	236.407	148	36,3	7.508	13.504	937
1980	293.003	124	36,3	7.774	13.466	953

Podatki o prodanih količinah pijač nam prikazujejo stopnjo realne rasti prodaje. Prodaja vina v gostinskih obratih je v preteklih petih letih naraščala povprečno letno 4,1 %, pivo pa se je točilo v zadnjih treh letih približno v enakih količinah. Prodaja žganja in žganih pijač se povečuje letno za 4,1 %, večji skok pa je beležen v letu 1979. Promet z mineralno vodo in sodo se je v petih letih zmanjšal za 19 %, medtem ko točenje drugih brezalkoholnih pijač raste letno za 4,2 %.

zaključke:

— v gostinstvu in turizmu občine je treba v večji meri poskrbeti za izrabo obstoječih zmogljivosti ter naravnih in drugih pogojev;

— glede na zaostajanje razvoja te dejavnosti za razvojem gospodarstva občine kot celote morajo organizacije združenega dela gostinstva analizirati vzroke za zmanjšanje akumulativne in reproduktivne sposobnosti;

— organizacije združenega dela gostinstva in turizma se morajo medsebojno povezati, uskladiti in dogovoriti enoten koncept razvoja, poskrbeti za celovito ponudbo ter se zavzemati za skupno propagando in nastopanje na tržišču. Pri tem je potrebno vključevati tudi zasebne gostinske obratovalnice;

— gostinske in turistične organizacije morajo izboljšati kvaliteto svojih storitev, poskrbeti za prijetno počutje gostov, urejenost in čistočo lokalov ter okolice in izboljšati odnos do gostov;

— poskrbeti je treba za izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih in organizirati izobraževanje ob delu;

— med organizacijami združenega dela s področja gostinstva in turizma, agroživlilstva in trgovine mora priti do večjega sodelovanja pri nujenju celovite ponudbe in sovlaganja na osnovi dohodkovnih odnosov;

— v razvoj turizma se morajo vključevati tudi krajevne skupnosti, prometne organizacije, servisne dejavnosti, potovalne agencije, domača obrt ipd. Turistična ponudba mora vsebovati tudi športne, kulturne in druge prireditve organizirane na območju občine. Organizatorji posameznih prireditev morajo le-te predhodno terminsko uskladiti;

— zavzemati se je potrebno za ustanavljanje specializiranih lokalov v katerih bi nudili zlasti domače specialitete;

— preko izvajanja Samoupravnega sporazuma o ocenjevanju kvalitete prehrabnih in gostinskih obratov je treba poskrbeti za izboljšanje kvalitete ponudbe, ki naj se odraža tudi v diferenciranih cenah gostinskih storitev;

— pospeševati je treba razvoj izletniškega turizma z vključevanjem naravnih in kulturnih znamenitosti, razvijati tranzitni turizem ter v ta namen zgraditi in opremiti mejne prehode z menjalnicami ter manjšimi gostinskimi obrati;

— v razvoju turizma se morajo vključevati tudi lovske družine v sodelovanju z gojitvenimi lovišči in več vlagati v divjad;

— ustanoviti je treba Pomursko turistično zvezo preko katere bi se povezovali vsi udeleženci dejavnosti gostinstva in turizma.

Izvršni svet daje navedene zaključke v javno razpravo. Na osnovi dopolnil z javne razprave bodo delagati na seji skupščine občine sprejeli ustrezne sklepe za izboljšanje stanja in reševanje problematike o razvoju gostinstva in turizma v občini.

7. TOČKA

— POROČILO O IZVAJANJU PROGRAMA IN STALIŠČ SKUPŠČINE OBČINE S PODROČJA MALEGA GOSPODARSTVA IN PERSPEKTIVNI RAZVOJ S POSEBNIM Poudarkom NA STORITVENI IN USLUŽNOSTNI OBRTI

V začetku leta 1978 je bila izdelana študija o razvoju malega gospodarstva v občini Murska Sobota. Na osnovi te študije je vodena široka javna razprava v kateri so se izoblikovale ugotovitve, stališča in mnenja o razvoju malega gospodarstva. V javni raz-

pravi je bilo ugotovljeno, da so v zadnjih letih na področju malega gospodarstva doseženi ugodni razvojni rezultati, ki pa bistveno ne vplivajo na hitrejši družbenoekonomski razvoj in spremembo gospodarske strukture, niti ne zagotavljajo vseh potreb po storitveni oziroma servisni dejavnosti. Lociranost malega gospodarstva predvsem storitvenih in servisnih dejavnosti je več ali manj v mestu Murska Sobota in v manjši meri v posameznih krajevnih centrih. Storitvena in servisna dejavnost je neglede na lociranost deficitarna na območju cele občine. V razvoj malega gospodarstva se premalo vključujejo krajevne skupnosti in potrošniški sveti. Prav tako je premalo sodelovanja med organizacijami združenega dela in malim gospodarstvom v smeri prenašanja manj zahtevnih programov v obratovalnice malega gospodarstva. V občini je precej razširjena neevidentirana obrtna dejavnost oziroma šušmarstvo, ki neugodno vpliva na razvoj malega gospodarstva. Malo gospodarstvo je premalo organizirano oziroma medsebojno povezano za skupno nastopanje. Prisotno je veliko pomanjkanje primernih prostorov za opravljanje dejavnosti malega gospodarstva, kakor tudi premalo lokacij, kjer bi se lahko gradili prostori za potrebe malega gospodarstva. Nadalje je bilo v javni razpravi opozorjeno na pomanjkanje primernih kadrov za posamezne storitvene dejavnosti, neugodne kreditne pogoje, premalo diferencirano davčno politiko glede na dohodkovno sposobnost posameznih dejavnosti, slabo informiranost občanov o možnosti vključevanja v dejavnosti malega gospodarstva in podobno.

Z namenom, da se odpravijo posamezne pomanjkljivosti in pospeši razvoj malega gospodarstva so zbori skupščine občine 15/12-1978 sprejeli akcijski program za razvoj malega gospodarstva v občini Murska Sobota. Realizacija nalog po posameznih točkah akcijskega programa je bila naslednja:

1. V občini Murska Sobota je potrebno ustanoviti posebno razvojno službo za potrebe malega gospodarstva, ki bo koordinirala delo med organizacijami združenega dela s področja malega gospodarstva, izdelovala razvojne programe, raziskovala tržišče, iskala primerne tehnološke rešitve, po potrebi opravljala finančno-računovodske posle, dajala strokovne nasvete in opravljala druga opravila.

Nosilec: Zavod za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota, Izvršni svet in GZS MO za Pomurje.

Pri Zavodu za ekonomiko in urbanizem je formiran oddelek za ekonomsko in organizacijsko svetovanje ter družbeno planiranje, ki je strokovno usposobljen za izdelavo razvojnih programov, raziskavo tržišča in dajanje primernih tehnoloških rešitev za potrebe malega gospodarstva. Žal je premalo interesa malega gospodarstva, družbenega kakor tudi zasebnega sektorja za koriščenje uslug zavoda. Prav tako je v občini premalo izvirnih idej za razvoj posameznih programov primernih za malo gospodarstvo.

2. Krajevne skupnosti morajo skupaj s potrošniškimi sveti proučiti potrebe in realne možnosti odpiranja storitveno-servisnih dejavnosti na svojem območju in potrebe sporočiti Zavodu za ekonomiko in urbanizem Murska Sobota.

Nosilec: Krajevne skupnosti in potrošniški sveti.

V razvoj malega gospodarstva se krajevne skupnosti in potrošniški sveti premalo vključujejo. Vse preveč se v krajevnih skupnostih razpravlja o pomanjkanju posameznih storitvenih in servisnih dejavnosti, premalo pa se ugotavljajo realne možnosti in pogoji za ustanovitev potrebnih obratovalnic.

3. Organizacije združenega dela morajo proučiti možnost prenosa delov svojega proizvodnega programa na enote malega gospodarstva in v svojih letnih proizvodnih planih predvideti, katerega dela, glede na racionalnost, lahko prenesejo na malo gospodarstvo.

Nosilec: Organizacije združenega dela s področja gospodarstva.

Večje organizacije združenega dela so iz svojih proizvodnih programov oddvojile posamezna opravila, ki bi se glede na obseg in zahtevnost racionalneje opravljala v obratovalnicah malega gospodarstva. Za ta opravila oziroma programi malo gospodarstvo ni kazalo večjega interesa predvsem zaradi pomanjkanja kapacitet, neprimerne opreme in podobno.

4. Zavod za ekonomiko in urbanizem mora preko svoje ustanovljene razvojne službe izdati konkreten razvojni program malega gospodarstva, iz katerega bodo razvidne možnosti razvoja posameznih dejavnosti, kot so proizvodna dejavnost, storitvenoservisna dejavnost, zasebno gostinstvo in trgovine, tradicionalna domača obrt in drugo.

Ker je iztržek gostinskega prometa podan v tekočih cenah, podajamo zaradi lažje ocene realnih gibanj prometa tudi dinamiko gibanja cen gostinskih storitev:

	1976	1977	1978	1979	1980
	1975	1976	1977	1978	1979
Indeks cen					
gost.					
stor.	114,6	115,0	120,3	121,6	126,8

Cene gostinskim storitvam so v stalnem naraščanju, najmočneje so porasle cene brezalkoholnim pijačam, najmanj pa cene prenočevanja.

Delež iztržka samostojnih gostincev v skupnem prometu v občini se je zmanjšal od 27 % v letu 1976 na 23 % v lanskem letu. V SR Sloveniji je udeležba samostojnega osebnega dela v gostinskem prometu znašala leta 1976 16,2 % in je do leta 1978 porasla na 18,2 % od tega leta dalje je v upadanju. V samostojnem osebnem delu so v glavnem manjša gostišča, ki nudijo enostavnejše gostinske storitve, kar je razvidno iz strukture storitev, ki se močno razlikuje od združenega dela. Skoraj 86 % celotnega prometa ustvarijo samostojni gostinci s prodajo pijač.

Strukturo gostinskih storitev v obeh sektorjih lastništva prikazuje naslednji pregled:

— v %

Vrsta storitve	Združeno delo	Samostojno osebno delo
pijače	42,0	85,8
hrana	43,4	12,6
nočitve	7,3	0,7
tobačni izdelki	4,1	0,3
ostale blagovne in neblagovne storitve	3,2	0,6

V prikazani strukturi storitev ni zajet promet, ki ga ustvarijo gospodinjstva z oddajanjem zasebnih turističnih sob s pripadajočimi storitvami.

4. Sezonski značaj turizma

Turistični promet ima izrazito močan sezonski značaj, saj je najgostejši v poletnih mesecih. Taka dinamika prometa zahteva maksimalne izkoriščenosti kapacitet v sezoni in slabšo izven sezone. Ker so sezonski vplivi v glavnem posledica klimatskih in drugih pogojev, jih v tej dejavnosti ni možno odpraviti, temveč se jim prilagoditi. To je med drugim možno z ugodnejšimi ocenami izven sezone.

V mesecih julij, avgust in september je obiskalo kraje v občini 34 % vseh lanskega leta gostov in bilo 41 % nočitev. Vpliv sezone je najmočnejši pri nočitvah, kar je razvidno iz tega, da je v mesecu januarju bilo v občini 2.761, v avgustu pa 18.430 nočitev.

Sezonski značaj je prikazan v naslednji razpredelnici, z deležem nočitev v dveh mesecih glavne sezone, dveh mesecih pred oz. po sezoni in ostalih mesecih:

	Vse nočitve	Domačih gostov	Tujih gostov
julij, avgust	29,5	35,6	24,2
junij, september	21,8	21,3	22,2
ostali meseci	48,7	43,1	53,6

V štirih mesecih lanskega leta je bilo zabeleženih 50 % vseh nočitev. V času sezone je znatno več nočitev domačih gostov, izven sezone pa nočitev tujih gostov.

Število gostov in nočitev po mesecih leta 1980 je bilo naslednje:

	Gosti			Nočitve		
	vsi	domači	tuji	vsi	domači	tuji
Januar	1.152	921	231	2.761	2.161	800
februar	1.383	1.086	297	3.536	2.552	984
marec	1.779	964	815	5.026	2.504	2.512
april	2.374	1.204	1.170	8.287	2.901	5.386
maj	2.529	1.275	1.254	9.465	3.804	5.661
junij	2.838	1.730	1.108	11.879	6.271	5.608
julij	3.249	1.806	1.443	16.880	9.990	6.890
avgust	3.863	1.937	1.926	18.430	9.739	8.691
septemb.	3.337	1.545	1.792	14.251	5.549	8.702
oktober	2.978	1.342	1.636	11.480	4.329	7.151
november	2.020	1.002	1.018	7.676	2.692	4.984
december	1.851	1.370	481	4.890	2.920	1.970

Zaradi sezonskega značaja dejavnosti se v petletnih mesecih močno poveča gostinski promet, tako je bilo v času sezone v lanskem letu doseženo 28,4 % celotnega prihodka, v prvem tromesečju leta 1980 pa le 20,1 %.

5. Investicije

V srednjeročnem obdobju 1976—1980 je bilo v gostinstvo vloženo 70.636.000 din. Vrednost vloženih sredstev po posameznih letih je bila naslednja:

	1976	1977	1978	1979	1980
	1.100	10.428	3.557	17.333	38.218

— v 000 din

Organizacije združenega dela so realizirale naslednje investicije:

Zvezda je zgradila skladišče piva in uredila hladilnice v Murski Soboti, adaptirala gostinske prostore hotela in v Moravskih toplicah izvedla sanacijo naprav.

Diana je razširila kletne prostore v gostišču Central ter razširila in modernizirala hotel.

— IV. Uresničevanje ciljev in nalog gostinstva in turizma v letih 1976—1980

Zastavljen cilj hitrejši rasti dejavnosti gostinstva in turizma ni bil dosežen. Število gostov je v preteklem obdobju naraščalo po povprečni letni stopnji 0,2 %, število nočitev pa nekoliko hitreje in sicer 5,5 % povprečno letno. Hitrejša rast nočitev je bila dosežena zaradi daljšega bivanja gostov, predvsem tujih.

Manjši obseg turističnega prometa od predvidenega je bil dosežen zaradi nerealiziranja nekaterih pomembnih investicij. Zvezda zaradi pomanjkanja materialnih sredstev ni pristopila h gradnji zdraviliškega doma v Moravcih in razširitvi kapacitet motela Čarda. Ta naložba bi močno povečala nočitvene zmogljivosti v Moravskih toplicah in ustvarila trdnjso osnovo za razvoj zdraviliškega turizma. Diana je začela z nadzidavo in dozidavo hotela 2 leti kasneje kot je bilo planirano. Zaradi izpada predvidenega povečanja kapacitet in manjšega turističnega prometa je ta temeljna organizacija le delno uresničila načrtovane naloge in cilje iz srednjeročnega plana.

V letih 1976—1980 ni prišlo do izkoriščanja nekaterih nahajališč termalne in mineralne vode. Plan je zastavljal tudi ureditev akumulacijskih jezer za izletniški turizem in rekreativne dejavnosti.

Hitrejši razvoj določenih vrst turizma ni bil dosežen. Zdraviliški turizem, kateremu se je pripisovala največja vloga v občini se ni razvil. V Moravskih toplicah so bile izvršene samo naložbe v nujne sanacije. Kmečki turizem se je preslabo razvil, v zadnjih letih pa stagnira tudi lovni turizem.

V gostinstvu in turizmu je bila dosežena predvidena povprečna stopnja rasti zaposlovanja. Število zaposlenih je glede na plan celotno preseženo.

V samostojnem osebnem delu se je kvaliteta ponudbe v nekaterih obratih izboljšala, vendar niso bile izkoriščene vse realne možnosti in naravne danosti za popestritev ponudbe, ki bi prispevala k razvoju turizma.

— V. Temeljni cilji in naloge razvoja gostinstva in turizma v letih 1976—1980

Z dogovorom o temeljnih družbenega plana in družbenim planom občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 so za nadaljnji razvoj gostinstva in turizma v občini sprejeti naslednji cilji in naloge:

V tekočem srednjeročnem obdobju bo dan poudarek predvsem hitrejšemu, večanju tujkega turističnega prometa in ustvarjanju večjega deviznega priliva, nadaljnjemu razvoju zdraviliškega, kmečkega, izletniškega in lovnega turizma. V izboljšanju materialnih pogojev bo dan poudarek na izgradnji nočitvenih in gostinskih in drugih dopolnilnih kapacitet preko katerih se bo nudila celovitejša in kvalitetnejša turistična ponudba ter povečal stacionarni turizem.

Organizacije združenega dela s področja gostinstva in turizma bodo izboljšale organiziranost, poslovno sodelovanje, kvaliteto gostinskih in turističnih storitev. Uskladile in obogatile bodo turistično ponudbo z vključitvijo trgovine, agroživilstva, športnih in kulturnih prireditev, servisne dejavnosti, domače in umetne obrti ter prometa.

V načrtovanem obdobju bo turistični promet naraščal povprečno letno 15 %, ob tem pa bo inozemski turistični promet naraščal nekoliko hitreje kot domači turistični promet. Najhitrejša rast bo dosežena v TOZD Diana, kjer bodo že v letošnjem letu aktivirali dodatnih 109 ležišč. To povečanje posteljskih kapacitet bo omogočilo večje število nočitev v letu 1985 za 171 % glede na leto 1980. V Moravskih toplicah bo z izgradnjo hotela možno doseči v zadnjem letu srednjeročnega obdobja 141.000 nočitev ali za 118 % več kot so jih ustvarili lani. V hotelu Zvezda, motelu Čarda ter penzionih v Beltincih in na Hodošu niso predvidene razširitve kapacitet, zato bo v teh objektih možno le delno povečati turistični promet. Načrtujejo, da bodo leta 1985 realizirali 20.400 nočitev, kar je za 13 % več kot leta 1980.

Družbeni proizvod gostinstva in turizma v občini se bo večal povprečno letno za 4,1 % in število zaposlenih za 4,2 %. Največ delavcev bo na novo zaposlila TOZD Zvezda po dokončani izgradnji hotela v Moravskih toplicah.

Gojitveno lovišče Fazan načrtuje v letih 1981—1985 vzrejo 402.500 komadov fazanov, divjih rac in jerebic, gosti pa bodo na njenih loviščih predvidoma odstrelili 87.660 kom razne divjadi.

Na področju investicijske izgradnje bo TOZD Moravske toplice zgradila hotel s športno rekreacijskimi objekti v Moravcih, TOZD Zvezda bo na Lendavski cesti v Murski Soboti zgradila večnamenski gostinski objekt, izvršila razširitev sedežnih kapacitet in adaptacijo kuhinje v motelu Čarda ter adaptirala nekatere obstoječe obrate s poudarkom na specializaciji gostinske ponudbe, TOZD Diana bo uredila parkirne prostore hotela in pristopila h gradnji vikend hiše v G. Petrovcih. Kompas pa bo rekonstruiral in razširil Gojitveno lovišče v Petrovcih ter zgradil turistične poslovalnice z menjalnicami in gostinskimi obrati na mednarodnih mejnih prehodih v naši občini.

Število smaostojnih gostinskih obratovalnic se do konca tekočega srednjeročnega obdobja ne bo bistveno povečalo.

Leta 1985 bo v občini predvidoma 115 obratov. Zasebni lastniki bodo investicije usmerili zlasti v modernizacijo opreme ter izgradnjo nočitvenih in drugih dopolnilnih kapacitet preko katerih bo možno nuditi celovitejšo in kvalitetnejšo ponudbo.

— VI. Zaključek

V zadnjih letih so organizacije združenega dela gostinstva in turizma dosegle naslednja gospodarska gibanja: rast celotnega prihodka 25,7 %, dohodka 25 %, čistega dohodka 25 % in zaposlenosti 6,2 % povprečno letno, kar je počasneje od rasti teh pokazateljev v gospodarstvu občine kot celote. Počasnejša rast dohodka ni omogočala hitrejši rasti akumulacije in razširitev materialne osnove. To je bil poleg neugodnih pogojev investiranja in premale zainteresiranosti do sovlaganja glavni vzrok, da ni prišlo do realizacije določenih investicij načrtovanih s srednjeročnim planom 1976—1980.

Zaradi izpada planiranega povečanja gostinskih in turističnih zmogljivosti turistični promet ni dosegel planirane rasti. Število gostov se je le delno povečevalo, v hotelu Diana pa so v zadnjih letih beležili zmanjšanje števila nočitev.

Ob že omenjenih težavah se organizacije gostinstva in turizma srečujejo tudi s problemom neustrezne kvalifikacijske strukture zaposlenih in močne fluktuacije delavcev. Vzrok temu je tudi v nestimulativnem nagrajevanju po delu in nizkih osebnih dohodkih, ki so precej pod povprečjem v gospodarstvu.

Analiza nadalje ugotavlja, da je v Pomurju nujna kompletna turistična ponudba, ki bi zajemala vse vrste turizma od zdraviliškega, izletniškega, lovnega do kmečkega turizma in v kateri bodo zajeti vsi obrati družbenega in zasebnega lastništva. Sedanja turistična ponudba je namreč necelovita in ne zadovoljuje vse večjim zahtevam gostov, dane možnosti razvoja nekaterih vrst turizma pa so preslabo izkoriščene.

V občini so še ne dovolj razvite cestne povezave in kvaliteta teh ni zadovoljiva, neizgrajeni so tudi komunalni objekti in druga infrastruktura. Pojavlja se pomanjkanje števila nekaterih obratovalnic drobnega gospodarstva, ki dopolnjujejo turistično ponudbo.

Pri lovne turizmu zavirata hitrejši razvoj upadanje števila poljske divjadi in izginjanje določenih vrst zaradi zmanjševanja naravne reprodukcije divjadi kot posledice hitrega spreminjanja okolja in sodobnih metod obdelave zemlje ter ne vključevanje lovskih družin v turistična gibanja in slabo sodelovanje s turističnimi organizacijami.

Med udeleženci v celoviti turistični ponudbi je slaba povezanost, predvsem se ne vključujejo v zadostni meri potovalne agencije, turistična društva, zveze in skupnosti, trgovina, drobno gospodarstvo, ptt promet idr.

Realizacija zastavljenih nalog v srednjeročnem planu 1981—1985 bo zahtevna ne le zaradi slabe akumulativne sposobnosti gostinstva in turizma, temveč tudi zaradi nasploh težjih pogojev gospodarjenja in izvajanja stabilizacije, ki vpliva na zmanjševanje osebne porabe prebivalstva.

Gradivo je pripravil: Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj

— UGOTOVITVE IN ZAKLJUČKI IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je na seji, dne 11/5-1981 razpravljal o Analizi stanja in problematiki gostinstva in turizma v občini Murska Sobota in

ugotovil:

— da je predloženo gradivo dobra osnova za javno razpravo in sprejem sklepov na skupščini občine o izboljšanju stanja in reševanja problematike gostinstva in turizma v občini. V materialu je prikazana organiziranost, poslovni rezultati in problematika v zadnjih letih ter razvojne usmeritve te dejavnosti za obdobje 1981—1985;

— v občini delujejo tri temeljne organizacije združenega dela gostinstva in turizma s skupno 420 zaposlenimi. Te organizacije razpolagajo s 320 ležišči in 4.200 sedeži za opravljanje svoje dejavnosti. V gostinstvo se vključujejo tudi nekatere druge organizacije in 112 zasebnih gostinskih obratovalnic iz česar izhaja, da je gostinstvo in turizem pomembna dejavnost v gospodarstvu občine;

— iz analize izhaja, da dejavnost gostinstva in turizma zaostaja za razvojem ostalega gospodarstva, kar se kaže v nizki akumulativnosti, neizvajanju načrtovanih investicij za obdobje 1976—1980, neugodni kadrovski strukturi in močni fluktuaciji delavcev, preslabi povezanosti, neenotni ponudbi in upadanju kvalitete storitev;

— na uspešnost poslovanja gostinstva in turizma neugodno vplivajo upadanje realnih osebnih dohodkov in kupne moči prebivalstva, zaostreni kreditni pogoji, administrativni ukrepi, gospodarske težave, kar se odraža na stagnaciji rasti turističnega prometa; **Na podlagi analize in gornjih ugotovitev je Izvršni svet skupščine občine sprejel naslednje**

tedenski koledar

SREDA, 27. maj — Avguštin
ČETRTEK, 28. maj — Vojislav
PETEK, 29. maj — Majda

kino

„PARK“ MURSKA SOBOTA
27. in 28. maj ob 18. in 20. uri
ameriški barvni vstavski film:
„TEK JE MOJE ŽIVLJENJE“;
29. maja ob 18. in 20. uri ameriški
barvni kinemaskopski film:
„ŽRELO“ II. del.

LJUTOMER
27. maja ob 17.45 in 20. uri ter
28. maj ob 20. uri nemški film:
„WINETOU V DOLINI SMRTI“.

ČRENŠOVCI
29. maja ob 20. uri ameriški
barvni film: „V VRTINCU“.

LEDAVA
27. maj ob 17.30 in 20. uri ameriški
film: „PASJE POPOLDNE“.

GORNJA RADGONA
27. maja in 28. maja ob 19.30.
uri jugoslovanski film: „POSEBNI
POSTOPEK“;
29. maja ob 19.30. uri ameriški
film: „KOMA — NA MEJI
SMRTI“;
30. maja ob 19.30. uri ameriški
film: „ODPADNIK JOSEY WALES“.

prodam

AMI-8 — po ugodni ceni prodam.
Gomilice 136. M—1725
AVTO VOLGA, letnik 1975, gara-
žiran ugodno naprodaj. Kličite
samo dopoldne. Erna Vukelič, 069
73-040, interna 637. M—1749
KOMBAJN EVROPA CLAS,
širina kose 220 cm, prodam. Vinko
Virag, Odranci 22, Črenšovci.
M—1750
KOSILNICO FIGARO, dobro
ohranjeno prodam ali zamenjam
za starejšo nakladalno prikolico.
Alojz Skrlec, Ivanjševci 15, p.
Spodnji Ivanjci. M—1751
KLAVIRSKO HARMONIKO
WELTMEISTER, frajtonarce
„LUBAS“, prodam. Informacije
telefon 23-543. M—1752
TELEVIZOR GORENJE AVTO-
MATIC 900, črno-beli in sušilec za
perilo prodam. Božidar Bokša,
Ljutomer, Prešernova 13. Vi-189
STANOVANJE v Murski Soboti
(80 kv. m), prodam. Vzajem tudi
ček. Informacije vsak dan, razen
sobote in nedelje. Avgust Horvat,
Martjanci 43/B. M—1733
RADIO HSR z boksi in gramofon
— original BSR, ugodno prodam.
Kličite popoldne na telefonsko šte-
vilko 22-160. M—1734
TRAKTOR STEYR 30 KS s koso,
prodam. Jože Markovič, Gomilice
137 p. Turnišče. M—1735
KADET, registriran do 8. maja
1982, prodam. Informacije:
Konfekcija Standard, M. Sobota.
M—1737
DETELJO za košnjo prodam. Jože
Gor, Kapca 4/B, Lendava. M—1738
MOŠKO KOLO PRODAM. Ser-
cerjevo naselje 14, M. Sobota. M—
1740
NOVO OTROŠKO POSTELJICO
z jogijem prodam. Cankarjevo na-
selje 32, M. Sobota. M—1741
SREDNJE VELIKO KMETIJO z
gospodarskim poslopijem na relaciji
Slatina Radenci—Kapela, primer-
no za kmetijsko in vinogradniško
obdelavo, prodamo. Informacije
po telefonu 069 21-625. M—1743
TRAKTOR STEYR 28 KS pro-
dam. Daniel Štefanec, Police 52,
Gornja Radgona. M—1744
DACIA (R-12), star 6 let, dobro
ohranjen, 83.000 km, prodam.
Martin Pelc, Janžev vrh 38, p. Ra-
denci. M—1745
KOSO za traktor steyr 30 KS pro-
dam. Ivanci 45, p. Bogojina. M—
1747
PREŠO ZA SENO PRODAM.
Brezovica 33, p. Turnišče. M—1748

VESTNIK

Štefan Dravec (direktor in glavni urednik), Juš Makovec (pomočnik direktorja in glavnega urednika),
Ludvik Kovač (odgovorni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominko, Jože Graj, Milan Jerše, Janez Kurbus,
Dušan Loparnik, Feri Maučec (šport), Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Žunec,
Endre Gönter (tehnični urednik), Nevenka Emri (lektor). Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota,
Titova 29/1 — Telefon: Novinarji 21-232, 21-064 in 21-383; direktor in glavni urednik, odgovorni urednik,
naročniški oddelek, računovodstvo, gospodarsko-propagandna služba in tajništvo 21-064 in 21-383,
dopisništvo Gornja Radgona tel. 74-597, dopisništvo Lendava tel. 75-085 in dopisništvo Ljutomer tel.
81-317 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Celoletna naročnina 300,00 din, polletna
150,00, za inozemstvo celoletna naročnina 700,00 din (330 Sch, 47 DM), za delovne organizacije 400,00.
Tekoči račun pri SDK Murska Sobota 51900-603-30005 — Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana
50100-620-000112-25730-30-4-01176 — Od 1. 1. 1980 izhaja Vestnik kot poltednik ob torkih in petkih —
Cena posamezne številke 4 dinarje. Tiska ČGP Večer Maribor — Po pristojnem mnenju je Vestnik
oprosčen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

ZOLTANU ČASARJU, ki
služi vojaški rok v Beogradu,
želijo za 20. rojstni dan vse
najboljše z željo, da se mu iz-
polnijo skrite želje in da bi mu
čas na odsluženju kar najhiti-
treje minil — oče, mama in
sestra.

Dragemu sinu, bratu in vnuku
Branku Boharju iz Stanjevec,
ki je na odsluženju vojaškega
roka v Celju, želijo ob pra-
znovanju 19. rojstnega dne vse
najboljše, predvsem pa, da bi
mu dnevi v vojaški suknji hitro
minili in da bi se zdrav vrnil
med svoje najdražje — mama,
očim sestra Erika in sestra
Mira z družino. Lepim željam
se pridružujejo tudi stari star-
ši.

MARIJI ROŽMAN iz Pod-
gorja ob praznovanju 80.
rojstnega dne iskreno čestitajo
in želijo še zdravih, srečnih in
zadovoljnih let v krogu svojih
najdražjih — sin Karel ter
hčerki Kristina in Marija z
družinami.

KOSO za traktor ferguson 35 ali
42 KS prodam. Beznovci 47, p.
Bodonci. M—1733
VEČJO SAMONAKLADALKO,
prešo za baliranje sena in slamore-
znico s puhalnikom, prodam. Karl
Bertalančič, Šratovci 17. M—1734

ŽETVENO NAPRAVO in obra-
čalnik BCS, dobro ohranjeno,
prodam. Alojz Slavinec, Krčevina
15, Miklavž pri Ormožu.
M—1735
126 P, 13.000 km, prodam.
Salavec, Alija Kardoša 4, telefon
22-778. M—1736
TELICO, brejo 8, mesecev,
prodam. Gradišče 4, p. Tišina.
M—1737
GARSONJERO v Murski Soboti
prodam. Informacije po telefonu
22-493 ali naslov v upravi lista.
M—1738
KOSILNICO LAVERDA v
dobrem stanju, prodam. Dora,
Motvarjevci 7, p. Prosenjakovci.
M—1739
OSEBNI AVTOMOBIL RE-
NAULT-4, letnik 1977, ugodno

prodam. Ogled v soboto ali
nedeljo. Pavel Sreš, Melinci 33,
Beltinci. M—1740

kupim

STAREJŠO HIŠO KUPIM. Av-
gust Hladen, Kroška 37, M. Sobo-
ta. M—1746

razno

OPRAVLJAM VSA TESARSKA
DELA — HITRO IN SOLIDNO.
Flisar, Pečarovci 84, telefon 77-
052. Za naročila se priporočam.
M—1567

Prispevki za kirurgijo

ZA IZGRADNJO KIRURŠKEGA BLOKA SO DAROVALI:
Delavci Ginekološko-porodnega oddelka Splošne bolnišnice Murska Sobota
(namesto venca na grob pok. Hübl dr. Franciške) — din 600,00; ŠAVEL Štefan,
Nemčevci (namesto venca na grob pok. Špilak Ivana, Ivanovci) — din 600,00;
GORČAN Blanka M. Sobota, Titova 25 (namesto venca na grob pok. Vrtačnik
Marije, Šenjur pri Celju) — din 500,00; ŠAVEL Irena, Tešanovci 20 (namesto
venca na grob pok. Kardoš Marije, Tešanovci) — din 300,00; Delavci Otorino
oddela — din 2.000,00; C. laboratorija, sterilizacije in transfuzijske postaje — din
2.550,00; Otroškega oddelka — din 2.065,00; Očesnega oddelka — din 790,00; in
Kirurškega oddelka — din 2.200,00 (vsi darovali namesto venca na grob pok. Kous
dr. Franca); Murmayer mr. Vida M. Sobota, Oktoberske revolucije (namesto
venca na grob pok. Kous dr. Franca) — din 600,00; Družina GYERGJEK, Polana
43 (namesto venca na grob pok. Kous dr. Franca) — din 500,00; Družina BAR-
BARIČ, Polana 29 (namesto venca na grob pok. Kous dr. Franca) — din 500,00;
FLISAR Ana, Zepovci 61 — din 500,00; MARIČ Alojz, Ave Edmonton, Alla Cana
— din 2.560,00; DANI Janez, Veščica 4 (namesto venca na grob pok. dr. Mirka
Derganca Ljubljana) — din 2.000,00.
Darovalcem se zahvaljujemo!
Prispevek nakazujte na račun: 51900—763—30297 TOZD Splošna bolnišnica
M. Sobota.

ZAHVALA

Po kratki bolezni nas je v 81. letu starosti za vedno
zapustila naša nadvse draga mama in babica

Marija Drvarič

roj. Fujs
iz Bodonce

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem ter vsem, ki ste jo v tako
velikem številu pospremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje.

Prisrčna zahvala duhovniku, pevcem za odpete žalostir, e, govorniku KS ter kolektivoma
Emona Pšata—Domžale in Elma Črnuče.
Bodonci, 18. maja 1981

Žalujoci: VSI NJENI

Veseli si se življenja,
mladih dni,
a žal prekratki so bili

V SPOMIN

28. maja mineva žalostno leto, odkar nas je v cvetu mla-
dosti, star komaj 20 let, za vedno zapustil naš najdražji
sin in brat

Jože Zavec

iz Kančevce

Ljubi sin! Ne čas ne solze ne ublažijo težke bolečine ob
krutem spoznanju, kako težko nam je živeti brez tebe.
Tvoja mnogo prerana smrt je pustila v naših srcih veliko
praznino in globoko rano. S solznimi očmi gledamo tvojo
gomilo in se zavedamo resnice, da te ne bo nikoli več med
nami. Ostal pa boš v naših mislih in srcih do konca dni.
Hvala vsem, ki se ga spominjate, obiskujete njegov mnogo
prerani grob, mu prinašate cvetje in prižigate sveče.

Neutolažljivi: oče, mama in sestra Jolanka

Solze se bodo morda posušile,
a srčne rane nikoli zacelile.
Vse naše misli, čustva in dejanja,
ti vsak izmed nas v spomin poklanja...

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je v 58. letu starosti
zapustil naš dragi mož, oče, tast in stari oče

Franc Nemec

od Jurja

Prisrčno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki
so dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter
sočustvovali z nami. Posebna zahvala duhovnikom, gasilcem, govornikom za poslovilne
besede in pevcem za odpete žalostinke.
Vsem še enkrat — prisrčna zahvala!
Jurij, 26. april 1981

ŽALUJOČI: VSI NJEGOVI

Več v domu našem sonca ni,
vse prazno je,
ker tebe dragi mož in očka
že šesto leto med nami ni.

V SPOMIN

26. maja mineva šesto boleče leto, odkar je neusmiljena
usoda pritrkala utrip srca in brez slovesa vzela iz našega
doma dragega moža, ateka, sina in brata

Vladimira Balerja

iz Košarovec

V naročje naše si hitel, pa nas nisi več ujel. Pokrila te je zemlja, a spominov na tvoj dragi
lik, bolečine in solze pa ni pokrila. V naših srcih in mislih boš ostal mlad, nasmejan in
srečen, kakršni si bil do poslednje ure, dokler bomo živeli mi, ki smo te imeli radi.

VSI TVOJI NEUTOLAŽLJIVI

Smrt se izlila je v blede obličje,
pogled je zaplaval v neznani spokoju,
ni več trpljenja, ni bolečine,
življenje je trudno končalo svoj boj.

ZAHVALA

Po dolgi in težki bolezni nas je v 60. letu starosti zapustil naš dragi
mož, oče, brat, dedek in stric

Alojz Bunderla

iz Fikšince

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem, sovaščanom in vsem, ki so
dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in
cvetje, nam izrekli sožalje ter nam v najtežjih trenutkih pomagali. Prisrčna hvala tudi duhovniku za
pogrebni obred in poslovilne besede ter pevcem za odpete žalostinke.

Žalujoci: žena Ida, sin Franc z družino, sin Alojz z ženo Sonjo ter sestre in bratje z družinami

Pesem, toplina pri Titu

tovarišem Titom. Takrat je bila majhna punčka, danes pa odraslo dekle...

V skupini nas je bilo kakšnih 50 iz vseh krajev Slovenije. Zbrali smo se v Ljubljani in od tam nadaljevali z vlakom proti Beogradu. Lepo je bilo. Še dobro se

zbrali v Belem dvoru. Učitelji, ki so bili z njimi, smo prav tako nestrpno čakali, kdaj bo prišel tovariš Tito.

Zaploskali smo mu in naenkrat je nastala tišina, kajti naš dragi prijatelj je zares prišel. Ko nam je spregovoril nekaj pozdravnih besed, smo

spominjam, kako smo se trudili naučiti nekaj pesmi, ki smo jih kasneje želeli zapeti našemu gostitelju. Kaj neki nam bo povedal? O čem bomo mi pripovedovali njemu? Mu bomo lahko zapeli? ... Pot do Beograda je hitro minila in po ogledu našega lepega glavnega mesta je napočil trenutek srečanja, ki smo ga tako čakali. Mladi iz vse naše domovine, kakšnih 300 pionirjev je bilo, so se

šli vsi lepo v vrsti k njemu in slehernemu je stisnil roko, ga kaj povprašal in se nasmehnili.

To so bile prve nepozabne minute, ki so se nam zdele le sekunde, srečanja z njim. Potem pa nas je povabil k pogrnjenim mizam in spomnim se, kako so se otroci razveselili dobrot. Čeprav sprva morda malce v zadregu, so vendarle pospravili mize, nekaterim pa so prijazni

natakarji napolnili še celo torbe. Seveda pa je bil Tito z nami tudi v času kosila. Hodil je od mize do mize, se usedel malo tu, malo tam, pokramljal in se pošalil. Udi k našemu omizju je prišel.

„Slovenci lepo poje. Boste tudi sedaj kaj zapeli?“ nas je povprašal. To je bil drugi nepozabni trenutek, zakaj takrat smo prav vsi iz srca zapeli tisto lepo Moj očka ima konjička dva. Tovariš Tito nas je pozorno poslušal, nam zaploskal in vsa družba z njim. Tretji utrinek iz zbirke spominov pa velja skupnemu fotografiranju, ko se je vsak izmed nas hotel postaviti v prvo vrsto, kjer je bil tudi tovariš Tito. Seveda za vse spredaj tik ob njem ni bilo prostora in vendar smo bili veseli tega fotografiranja.

Pionirji iz Slovenije so tovarišu Titu prinesli tudi darilo, ki ga je bil zelo vesel. Tudi velike lepe fotografije za spomin so dobili in prav vsi jih še danes skrbno hranijo. To so najlepše fotografije v življenju pomurskih pionirjev, ki so bili takrat pri Titu. Fotografije, ki jih še danes, pa čeprav že zdavnaj niso več pionirji, ob pogledu nanje spominjajo tople državniške roke, bogastva njegovih besed in prijetne domačnosti, ki so je bili deležni v Beogradu.

Živeli so veliki ljudje, bili so državniki in ugledni možje našega časa. Toda Josip Broz Tito je bil in bo ostal velikan med velikani. Čeprav ugleden državnik, se je znal približati malčku na cesti, pionirju v šoli, kmetu na polju ali znanstveniku v laboratoriju. Vsi smo bili njegovi! Toliko trdnjaja je zato odločitev, da to ostanemo tudi naprej, da ohranimo bogastvo, ki smo si ga zaslužili pod njegovim vodstvom.

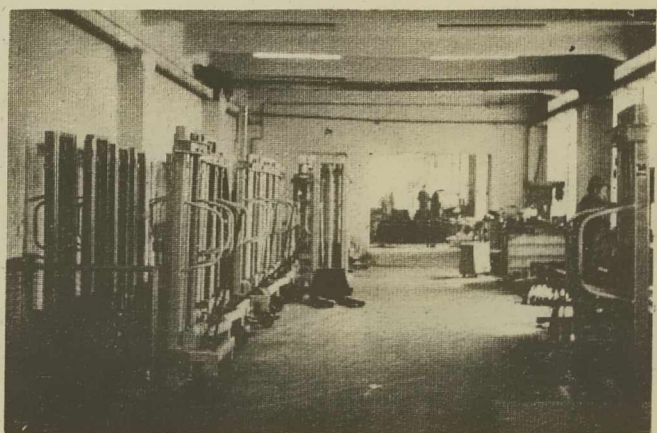
Janez Kurbus

Bodočnost je v dvizni opremi

V srednjeročnem planu razvoja temeljne organizacije združenega dela tovarna skladiščne opreme Primat Lendava je med drugim zapisano, da bo temeljna organizacija razvijala proizvodnjo v dveh smereh. Nadaljevala bo s proizvodnjo skladiščne opreme, s katero se je že uveljavila na domačem tržišču in zunaj nje, še posebej pa bodo razvijali program proizvodnje dvizne opreme, torej proizvodnjo ročnih in baterijskih viličarjev in drugih vozil za

obdobja, pa bo proizvodnja dvizne opreme za 3-krat večja.

Namesto gradnje novih prostorov, ki so jih načrtovali so se odločili za adaptacijo starih in zanjo namenili 150 milijonov dinarjev, prav toliko pa za novo opremo. Ta je seveda najbolj potrebna, saj se sami čudijo, da so dosegli iz strošeno opremo lahko dosegli tako ipe rezultate, torej je bil trud mladih strokovnjakov poplačan. V začetku proizvodnje leta 1978 je bil

V starih nekdanih strojnih delavnicah INA-Nafte se rojeva bodoča TOZD Dvizna oprema Primat Lendava. S proizvodnjo so pričeli leta 1978, letos pa bodo poslali na domači in tuji trg okoli 2000 viličarjev.

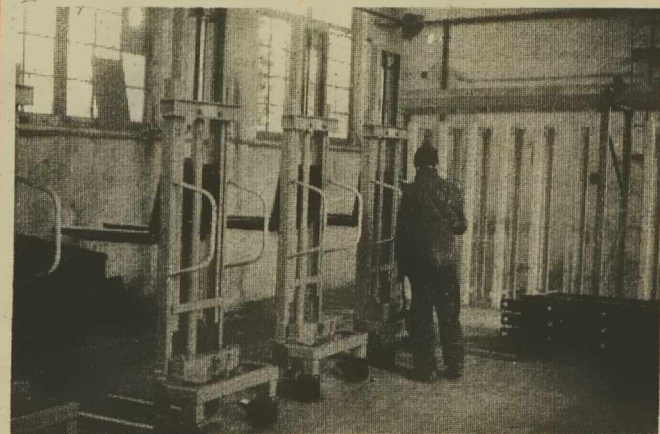
notranji transport. Fizični obseg proizvodnje skladiščne opreme naj bi naraščal po 2-odstotni poprečni letni stopnji, proizvodnja dvizne opreme pa naj bi naraščala veliko hitreje, in sicer po poprečni letni stopnji nad 25 odstotkov. Kaže torej, da bodo vsi napori in vlaganja usmerjeni v ta del proizvodnje, zato smo obiskali tudi ta del temeljne organizacije, ki je lociran v Lendavi v starih strojnih delavnicah Nafte.

DVIŽNA OPREMA, BODOČA TOZD

Sila zanimiv program proizvodnje dvizne opreme se je rodil v starih Naftinih strojnih delavnicah, ki so jih solidarno prepustili Primatu leta

deležni uvoženih surovin in reprodukcij materialov v proizvodni 14-odstoten, ob koncu leta pa bo le 2-odstoten, vse ostalo so nadomestili z domačimi materiali, to pa je prejel ali slej največja pridobitev. Da je za tovrstno proizvodnjo potrebna tudi primerne kvalifikacijska struktura, ni potrebno posebej omenjati, povemo naj le to, da je delež vloženega dela v proizvodni kar 40 do 45 odstotkov, in če bi to poenostavili, lahko povemo, da ta mladi del temeljne organizacije združenega dela izvažajo na tuje skorajda vse domače materiale, ki so potrebni za viličarje, pa še veliko svojega dela in znanja.

Polletni plan bodo, kot pravijo, dosegli s 95 odstotki,

Viličarji iz Lendave so izdelani v glavnem iz domačih surovin in reprodukcij materialov ter domačega znanja. Vsi izdelki, ki jih bodo naredili letos, so že prodani.

1978. Nekaj mladih strokovnjakov se je lotilo zahtevne naloge, danes pa pri tem pomembnem programu dela že več kot 100 delavcev, predvsem mladih strokovnjakov, saj ta program zahteva dokaj veliko znanja. Proizvajajo sredstva talnega transporta — ročne in baterijske viličarje, ki se menda prodajajo kot „sladkor“, proizvodi gredo pravzaprav še „vroči“ na tržišče. Proizvajajo tudi za izvoz, na osnovi kooperacijske pogodbe s firmo Wagner v Zvezni republiki Nemčiji, in pravijo, da imajo prav v izvozu velike možnosti, čeprav seveda ne morejo zadostiti vsem potrebam domačega trga. Letos bodo izdelali 1080 ročnih viličarjev in okoli 730 akumulatorskih, v letu 1985, torej ob koncu tega srednjeročnega

pestijo jih seveda težave z nabavo nekaterih surovin, predvsem domačih, vendar pa pričakujejo težave, če že v tem letu ne bodo začeli z vlaganjem v novo opremo. Pogoji dela so zelo slabi, zato pa sta velika prizadevnost delavcev in njihova vztrajnost. Ker nameravajo v bodoče posvetiti še posebno pozornost kakovosti svojih proizvodov, je nujna nova oprema.

V začetku sem omenil, da je proizvodnja dvizne opreme del sedanje temeljne organizacije združenega dela Primat Lendava. V tem srednjeročnem obdobju naj bi ta del sedanje temeljne organizacije bil samoupravno organiziran v samostojno temeljno organizacijo, saj bodo za to dani vsi pogoji.

Jani D.

NAŠI KRAJI IN LJUDJE

Bil je lep sončen dan, zato sem se malce zadržano odpravil na obisk v Melince, obmurski kraj, ki šteje okrog 1.100 prebivalcev. Imel pa sem srečo, ker je Andrej Zadavec — predsednik sveta krajevske skupnosti Melinci — h kateremu sem se najprej namenil, prekrival je streho, sicer bi ga težko našel. Prav on pa je na Melincih tisti, ki ima veliko zaslug, da je vas ob velikem razumevanju vseh krajanov vidno napredovala. Sprva je kazalo, da se v tem času na Melincih ne dogaja kaj posebnega, ker so se v preteklih letih lotili nekaterih pomembnih investicij, med katerimi je vsekakor največja asfaltiranje vaških ulic, tako da morajo odplačevati precej visoke anuitete. Pa vendar ne mirujejo.

Naselje Melinci. Foto: F. Maučec

LANI NOV BROD NA MURI

Čeprav so Melinčani precej obremenjeni, saj plačujejo 3-odstotni samoprispevek od osebnih dohodkov in 6-odstotni prispevek od katastrskega dohodka, so v lanskem letu dobili novi brod na reki Muri, brez katerega so bili leto in pol, kajti stari je že odslužil. Ker pa imajo Melinčani svoje njive in travnike tudi na drugi strani reke Mure, so se v času, ko so bili brez broda, morali voziti čez most v Dokležovju ali Bistrici, kar je terjalo veliko časa. Zato so novega broda, ki je

veljal okrog 350.000 dinarjev, zelo veseli, zlasti še ker vozi vsak dan, tudi ob nedeljah.

KRAJ BREZ TELEFONA

Poseben problem za Melince predstavlja telefon. Krajevna skupnost ima že dve leti na razpolago 300.000 dinarjev, 460.000 dinarjev pa je rezerviranih iz solidarnostnih sredstev za telefon na Melincih, vendar pa PTT podjetje iz Murske Sobotice do sredine tega leta ne more izpolniti obljube in zgraditi telefonskega omrežja. Tako čakajo Melin-

čani na telefon zelo težko, ki pa je nujno potreben. Poleg telefona pa predstavlja za kraj problem tudi trgovina, kajti sedanji prostori so pretesni, skladišča pa celo življenjsko nevarna. Kot kaže pa nove trgovine ne bodo tako kmalu dobili, čeprav ima Potrošnik že od leta 1972 kupljeno parcelo. Kot smo zvedeli pa bodo predstavniki Potrošnika in kraja še ta mesec sedli za mizo in skušali najti rešitev.

RAZPISALI BODO NOV REFERENDUM

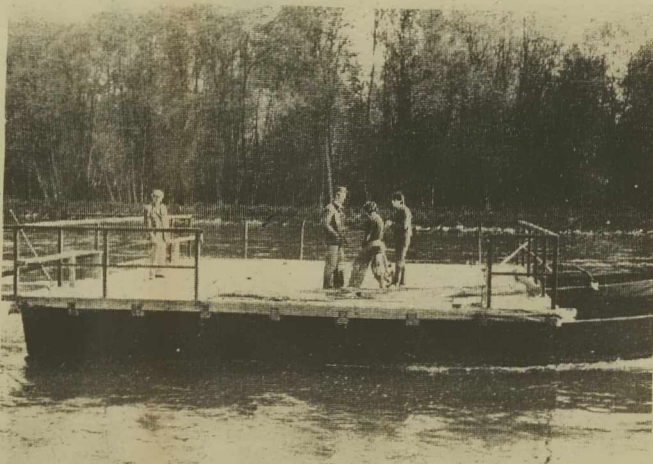
Krajevna skupnost Melinci ima v letošnjem programu dela adaptacijo mrliške veže na pokopališču — jo razširiti in zgraditi novo ostrešje. Prav tako bodo letos adaptirali gasilski dom in zgradili garažo kot prizidek, hkrati pa tudi uredili sobo za potrebe krajevske skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društva. Material že imajo pripravljen in upajo, da bodo v kratkem začeli z deli.

Sicer pa so se Melinčani pripravljali na ponoven razpis referendumu za sprejem samoprispevka za naslednjih pet let. Sedanji samoprispevek letos namreč poteče. S sredstvi novega pa bodo poleg odplačevanja anuitet uredili ulično razsvetljavo in obnovili električno omrežje. Če pa bo dovolj sredstev, se bodo lotili urejanja otroškega varstva ne glede na občinski program. Predvidevajo pa, da bo novi samoprispevek nekoliko nižji kot je sedanji. V kraju tudi skrbijo za lepše okolje in čistočo. Tako so pred kratkim zasadili nekaj okrasnih gmičev.

AKTIVNA DRUŠTVA

V Melincih imajo močno gasilsko društvo s štirimi ekipami. Na novo so ustanovili ekipo mladincev in mladink, saj mladi kažejo veliko zanimanje za gasilstvo. Zelo aktivna pa sta tudi nogometni klub in kulturno-prosvetno društvo.

Feri Maučec

Nov brod na reki Muri v Melincih. Za njegovo vzdrževanje in prevoz skrbi brodar Franc Pintarič. Foto: F. Maučec